

การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญเลย์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Sounantha Chounlamany

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2566

การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญoley สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

คุณฉันทน์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Sounantha Chounlamany

คุณูปการนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี อารีศรีสม)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณิสสรณ์ คงจนจารอนันต์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิณา นิลวงศ์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

(อาจารย์ ดร.กอบลาภ อารีศรีสม)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ประธานอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร .....

(อาจารย์ ดร.กอบลาภ อารีศรีสม)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ญาณิน โอภาสพัฒนกิจ)

รองอธิการบดี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ชื่อผู้เขียน	Mr. Sounantha Chounlamany
ชื่อปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี อารีศรีสม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคมของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย 3) ศึกษาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย 4) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย และ 5) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่อาศัยและประกอบอาชีพในเขตอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย จำนวน 275 คน ด้วยแบบสอบถาม และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง 14 คน ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 31-40 ปี ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 500,001-750,000 กีบ ส่วนใหญ่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชน 20 ปีขึ้นไป นักท่องเที่ยวมีลักษณะของการท่องเที่ยวมาที่ครอบครัว/เครือญาติ ส่วนมากชอบอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย และมีแนวโน้มที่จะกลับมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลยอีกครั้ง

ผลการศึกษาระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.86 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับศักยภาพเห็นด้วยมากที่สุด 8 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.19 ด้านการบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย 4.04 ด้านความมีชื่อเสียง ค่าเฉลี่ย 3.99 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.88 ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ค่าเฉลี่ย 3.88 ด้านสภาพแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 3.69 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ค่าเฉลี่ย 3.65 และด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.54 ตามลำดับ

ผลการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ระดับารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.61 เมื่อ

พิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเห็นด้วยในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ค่าเฉลี่ย 4.16 ด้านเศรษฐกิจและสังคม ค่าเฉลี่ย 4.14 ด้านศิลปวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย 4.00 ด้านลักษณะทางกายภาพ ค่าเฉลี่ย 3.84 ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.71 และมีระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ค่าเฉลี่ย 2.78 และด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 2.68

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ค่า Sig.F เท่ากับ 0.000 แสดงว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตาม และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่ามีทั้งหมด 4 ตัวแปร โดยเป็นตัวแปรที่มีผลทางบวก คือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งตัวแปรอิสระทั้งหมด 8 ตัวแปร สามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 81.87 ($R^2=0.8187$) ขณะที่อีกร้อยละ 18.13 มาจากปัจจัยอื่น ๆ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการคมนาคม เช่น การเดินทางเข้าอุทยานในช่วงฤดูฝน มีการจำกัดการเข้าอุทยาน ทำให้เสียโอกาสในการเข้าอุทยาน และปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สัญญาณโทรศัพท์ สัญญาณเครือข่ายแบบไร้สาย รวมถึงจำนวนที่พัก ร้านอาหาร และอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว เป็นต้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แนะนำให้มีการแก้ไขปรับปรุงคมนาคมให้มีความปลอดภัย รวมถึงเสนอให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหาแหล่งเงินทุนในการปรับปรุงเส้นทางการเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย และเสนอให้มีการจัดเจ้าหน้าที่ประจำหมู่บ้านผลัดเปลี่ยนดูแลอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย นอกจากนี้ควรมีการเพิ่มขีดความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว มีจุดประชาสัมพันธ์ที่อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว รวมถึงการกำหนดระยะเวลาและจำนวนคนที่จะเข้าใช้บริการได้อย่างชัดเจน การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะในแง่ของการบริหารจัดการ การบริการ การสร้างรายรับให้ชุมชน การคุ้มครองป่าไม้ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และการคุ้มครองสัตว์ป่าในเขตอุทยาน เป็นรูปแบบที่ดีและมีความสำคัญ ซึ่งสามารถนำรูปแบบดังกล่าวนี้ไปปรับใช้กับการท่องเที่ยวอื่น ๆ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้

คำสำคัญ : การพัฒนา, รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย

Title	ECOTOURISM MANAGEMENT MODEL DEVELOPMENT BY COMMUNITY'S PARTICIPATION IN NAM ET-PHOU LOUEY NATIONAL PARK LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC
Author	Mr. Sounantha Chounlamany
Degree	Doctor of Philosophy in Resources Management and Development
Advisory Committee Chairperson	Assistant Professor Dr. Pawinee Areesrisom

ABSTRACT

The objectives of this study were to: 1) explore socio-economic attributes of communities that were involved in ecotourism in Nam Et-Phou Louey national park, Lao P.D.R.; 2) analyze potential of ecotourism spots based on community participation; 3) investigate an ecotourism management model in the national park; 4) investigate factors effecting the ecotourism management model based on community communication; and 5) explore problems encountered and suggestions of key informants. A set of questionnaires was used for data collection administered with 275 people living and earning a living in the area of Nam Et-Phou Louey national park. Obtained data were analyzed by using descriptive statistics and multiple regression. Besides, focus group discussion was conducted with 14 personnel of concerned agencies.

Results of the study revealed that most of the respondents were male, 31-40 years, elementary school graduates and married. They mainly did farming with a monthly income range of 500,001-750,000 kips. They had been living in Nam Et-Phou Louey national park for 20 years and above. It was found that tourists visited the national parks with their family or relatives and there was a tendency of revisit.

As a whole, potential of ecotourist spots there was found at a high level (mean=3.86). Based on its detail, the respondents had a high level of an agreement based on the following: 1) value of tourist attractions (mean=4.19); 2) management (mean=4.04); 3) reputation (mean=3.99); 4) community participation (mean=3.88); 5) convenience in access (mean=3.88); 6) environmental condition (mean=3.69); 7) convenient facility

(mean=3.65); and limitation in tourist accommodation (mean=3.54), respectively. Most of the respondents had a high level of an agreement to the model of ecotourism management (mean=3.61). Based on its detail, the following were found at a high level of an agreement: 1) nature of the national park (mean=4.16); 2) socio-economic aspect (mean=4.14); 3) arts and culture (mean=4.00); 4) physical traits (mean=3.84); and 5) knowledge and consciousness about tourism value (mean=3.71), respectively. However, two aspects were found at a moderate level: life and assets security (mean=2.78) and maintenance of environmental quality (mean=2.68). The following were found to have an effect on the model of ecotourism management based on community participation with a statistical significant level (Sig.F=0.000): age, educational attainment, income, and potential of tourist attractions (positive variables). Eight independent variables could predict transformation of the dependent variable for 81.87% ($R^2=0.8187$) while another 18.13% were from other factors.

The following were problems encountered: transportation in the rainy season; convenience facility (e.g. telephone signal, wireless network signal and eatery) and accommodation. For suggestions, it included the following: improvement of access to the national park; security guard shifting; public relations point; limitation of a number of tourists each day; and improvement of community participation e.g. income generation, forest and environmental protection, floral fauna protection, etc. All of these could enrich ecotourism in Lao P.D.R.

Keywords : development, ecotourism management model, community participation in Nam Et-Phou Louey national park

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในครั้งนี้ได้ สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี อารีศรีสม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่คอยให้คำปรึกษา ชี้แนะ สนับสนุนแนวทางในการทำวิจัยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รภัทสรณ์ คงธนจรรุอนันต์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภา นิลงวงศ์ และอาจารย์ ดร.กอบลาภ อารีศรีสม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขในการทำวิทยานิพนธ์จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ผู้ศึกษาวิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้จากใจจริง

ขอกราบขอบพระคุณมายังคณาจารย์ และบุคลากร สาขาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ทุกท่าน ที่ได้อำนวยความสะดวก และให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษา การทำงานวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ไปด้วยดี ทั้งนี้ขอขอบพระคุณ ประธานกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ให้ข้อสังเกต และ ข้อเสนอแนะจนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ และ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างมากต่อ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ได้สนับสนุนการศึกษาพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆสำหรับการศึกษาในครั้งนี้

ที่สำคัญยิ่ง ขอขอบคุณ ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยและประกอบอาชีพในเขตอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญุเลยที่เป็นผู้ให้ข้อมูล รวมถึงขอบพระคุณหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมตรวจตาป่าไม้ กระทรวงเกษตรและป่าไม้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แผนกเกษตรและป่าไม้ แผนกวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวจังหวัด กองคุ้มครองอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญุเลย หน่วยงานเกษตรและป่าไม้ อำเภอกองการอนุรักษ์สัตว์ป่าลาว (Wildlife Conservation Society Laos) ที่ให้ความกรุณาอนุเคราะห์ข้อมูล และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้ศึกษาขอโน้มระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ญาติมิตร เพื่อนร่วมชั้นเรียน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และผู้มีส่วนช่วยสนับสนุนทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจสนับสนุนให้การศึกษานี้สำเร็จตามความมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ทุกประการ

Sounantha Chounlamany

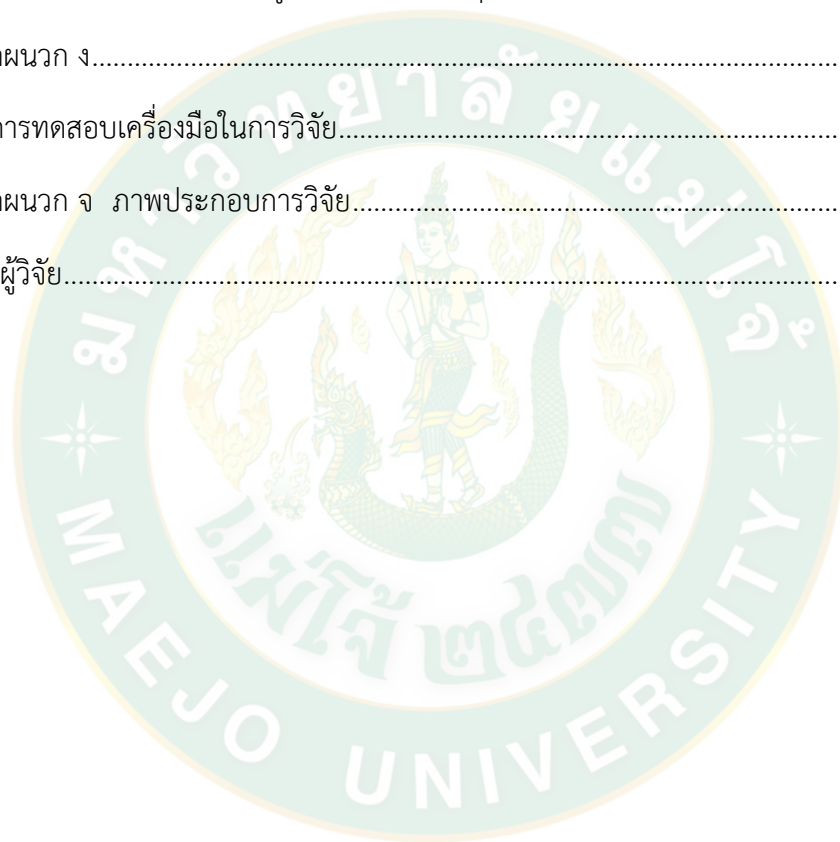
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฉ
สารบัญภาพผนวก.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวยั่งยืน.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	25
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ.....	35
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	45
ข้อมูลทั่วไปอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.....	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
ภาคสรุป.....	74

กรอบแนวคิดในการวิจัย	75
สมมติฐานงานวิจัย	76
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	77
สถานที่ดำเนินการวิจัย	77
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	78
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	79
การทดสอบเครื่องมือ	80
การเก็บรวบรวมข้อมูล	83
การวิเคราะห์ข้อมูล	83
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	86
ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	87
ตอนที่ 2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอต กุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	93
ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติ น้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	106
ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนใน อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	118
ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ รูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	123
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	129
สรุปผลการวิจัย	129
อภิปรายผลการวิจัย	133
ข้อเสนอแนะ	136
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	136

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป	137
บรรณานุกรม.....	138
ภาคผนวก.....	147
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย.....	148
ภาคผนวก ข หนังสือราชการ.....	161
ภาคผนวก ค รายชื่อสมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม	164
ภาคผนวก ง.....	166
ผลการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย.....	166
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการวิจัย.....	176
ประวัติผู้วิจัย.....	190

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของชุดคำถามในแต่ละด้าน.....	82
ตารางที่ 2 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	90
ตารางที่ 3 ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติ น้ำ แอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.....	93
ตารางที่ 4 ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำ แอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.....	99
ตารางที่ 5 ระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยาน แห่งชาติน้ำแอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.....	107
ตารางที่ 6 ระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยาน แห่งชาติน้ำแอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว.....	112
ตารางที่ 7 กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว	119
ตารางที่ 8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนใน อุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	122

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แผนที่อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	60
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	75
ภาพที่ 3 แผนที่อุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.....	77
ภาพที่ 4 แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	127

สารบัญภาพผนวก

หน้า

ภาพผนวกที่ 1 ลงพื้นที่เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ให้ชาวบ้านรับทราบและให้ความร่วมมือ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2566.....	177
ภาพผนวกที่ 2 ตัวแทนของแต่ละครอบครัวในหมู่บ้าน ประมาณ 40 ครอบครัวเข้าร่วม เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2566.....	177
ภาพผนวกที่ 3 การเก็บข้อมูลจากชาวบ้านในชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2566.....	178
ภาพผนวกที่ 4 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2566.....	179
ภาพผนวกที่ 5 ป้ายบอกขอบเขตป่าไม้ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2566.....	180
ภาพผนวกที่ 6 ป้ายบอกขอบเขตบ้านที่เก็บข้อมูล ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2566.....	180
ภาพผนวกที่ 7 การซื้อเรือเข้าพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2566.....	181
ภาพผนวกที่ 8 ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2566.....	184
ภาพผนวกที่ 9 ที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2566.....	185
ภาพผนวกที่ 10 ร่องรอยประวัติศาสตร์ในแหล่งท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2566.....	186
ภาพผนวกที่ 11 สัมภาษณ์ทีมงานตรวจตราลาดตระเวน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2566.....	187
ภาพผนวกที่ 12 สัมภาษณ์ทีมงานขับเรือ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2566.....	187

ภาพผนวกที่ 13 กิจกรรมเดินป่าเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2566.....	188
ภาพผนวกที่ 14 ที่พักรังนก ในกิจกรรมเดินป่าเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2566.....	188
ภาพผนวกที่ 15 ประชุมหารือกับหน่วยงานรัฐ และองค์การอนุรักษ์สัตว์ป่า WCS เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2566.....	189

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวคือการเดินทางจากที่อยู่อาศัยของตน ไปยังสถานที่อื่น หรือประเทศอื่น เพื่อเที่ยวชม พักผ่อน แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การกีฬา ส่งเสริมสุขภาพ การศึกษา การวางแผน การประชุม เป็นต้น โดยไม่มีจุดประสงค์ทำงาน ประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้ในรูปแบบต่าง ๆ (องค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2554) และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ก็เป็นสิ่งที่ออกไปข้างนอก เพื่อสัมผัสกับธรรมชาติวัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อความเพลิดเพลินตื่นเต้นประทับใจ โดยไม่ได้ทำร้าย ความเป็นเอกลักษณ์ ไม่ทำร้ายธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งชาวบ้านท้องถิ่นนั้นมีรายรับจากการท่องเที่ยว และเป็นการท่องเที่ยวที่นำมาด้วยความเพลิดเพลินประทับใจกับสถานที่ท่องเที่ยว และสภาพการท่องเที่ยวทั่วโลก เห็นได้ว่าการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จากการรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลก ทราบว่า แขนงการท่องเที่ยวเป็นแขนงการเศรษฐกิจ ที่มีการขยายตัวไว จำนวนนักท่องเที่ยวสากลเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก ได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก จาก 25 ล้านคน ในปี 1995 ถึง 808 ล้านคน ในปี 2005 ในรายงานปี 2012 มีนักท่องเที่ยวสากลท่องเที่ยวทั่วโลก 1035 ล้านคน และตัวเลขนี้เพิ่มขึ้นถึง 1087 ล้านคน ในปี 2013 จากสภาพการดังกล่าว เห็นได้ว่าการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวสากล รวมถึงจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าในปี 2009 สถานที่ท่องเที่ยวที่ขึ้นบัญชีเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 878 ล้าน (UNESCO, 2009) และ ในปี 2017 จำนวนสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั่วโลก ก็ได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (UNESCO, 2017) องค์การการท่องเที่ยวโลก แสดงให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวสากลจำนวนมากมาย ไปเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากที่สุด โดยเฉพาะ สถานที่ท่องเที่ยวที่ขึ้นบัญชีเป็นแหล่งท่องเที่ยวของโลก เพราะว่าสถานที่เหล่านั้นเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น และ อนุรักษ์ ถ้าพูดถึงเศรษฐกิจของโลกที่ขยายตัวนั้น ส่วนหนึ่งก็มาจากการท่องเที่ยว ในปี 2013 แขนงการท่องเที่ยว ได้ประกอบส่วนเข้าใน GDP ทั้งหมด 7 พันล้าน ดอลลาร์สหรัฐ เฉลี่ยร้อยละ 9.5 และการท่องเที่ยว ได้สร้างการจ้างงานเกือบ 266 ล้านตำแหน่ง ซึ่งเท่ากับ 1 ใน 11 ของตำแหน่งงานทั้งหมดทั่วโลก (World Travel and Tourism Council, 2007)

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ตั้งอยู่แถบเอเชียอาคเนย์ไม่มีชายแดนติดกับทะเล มีขอบเขตชายแดนทางทิศเหนือติดกับประเทศจีน ทางทิศตะวันออกติดกับประเทศเวียดนาม ทิศใต้ติดกับกัมพูชา ทิศตะวันตกและตะวันตกเฉียงเหนือติดกับไทยและพม่า มีพื้นที่ทั้งหมด 236,800 ตารางกิโลเมตร พลเมืองตามสถิติแห่งชาติปี พ.ศ. 2564 มีจำนวน 7.3 ล้านคน แบ่งพื้นที่การปกครองเป็น 17 แขวง และ 1 นครหลวง ประชากรทั้งหมดมี 50 ชนเผ่า มี 148 เมือง 8,404 หมู่บ้าน 1,315,760 ครัวเรือน มีอัตราการเพิ่มของประชากรเฉลี่ยร้อยละ 2.5 ต่อปี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 70 และ พื้นที่สำหรับการเพาะปลูกประมาณร้อยละ 19 ของพื้นที่ทั้งหมด (กระทรวงกสิกรรมและป่าไม้, 2565)

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นประเทศหนึ่งที่มีทรัพยากร การท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ดังนั้น รัฐบาล สปป.ลาว จึงได้มีนโยบาย และให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว และสร้างให้จังหวัดหลวงพระบางเป็นศูนย์กลางแห่งการท่องเที่ยวของประเทศ ทำให้การท่องเที่ยว เข้ามามี บทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น เห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศเดินทางเข้า สปป.ลาว ในแต่ละปีมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ กล่าวคือ จำนวนนักท่องเที่ยวใน ปี 2010 (พ.ศ. 2553) มีจำนวนนักท่องเที่ยวเท่ากับ 2,513,028 คน ในปี 2014 (พ.ศ.2557) มีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวน 4,158,719 คน ในปี 2018 (พ.ศ. 2561) มีจำนวนนักท่องเที่ยวถึง 4,186,432 คน และในปี 2019 (พ.ศ. 2562) มีจำนวนนักท่องเที่ยวถึง 4,791,065 คน ตามลำดับ แต่นักท่องเที่ยวลดลง ในปี 2020 (พ.ศ. 2563) คือมีจำนวนนักท่องเที่ยว 886,447 คน เนื่องจากสภาพการแพร่ระบาดของโควิด-19 และค่อย ๆ เพิ่มขึ้นในแต่ละปีจนถึงปัจจุบัน (กระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรมและท่องเที่ยว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2558)

ทั้งนี้จากแผนการประมาณการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศลาวในระดับที่มั่นคงตลอด 5 ปี นับตั้งแต่พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2558 ที่มียอดนักท่องเที่ยวเข้ามายัง สปป.ลาว สะสมทั้งหมดถึง 18.3 ล้านคน และนำรายได้เข้าประเทศได้ประมาณ 2.8 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปีนั้น สปป.ลาว มีการประมาณการว่าในปี พ.ศ. 2563 จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศลาวกว่า 6 ล้านคน และสร้างรายรับเฉลี่ยถึง 953 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยตลาดท่องเที่ยวที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาจากเขตเอเชีย-อาคเนย์ ได้แก่ ประเทศไทยและเวียดนาม จากเขตเอเชีย - แปซิฟิก ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลี และออสเตรเลีย นอกจากนี้ยังมีนักท่องเที่ยวที่มีรายจ่ายสูง จากยุโรปและอเมริกา เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมัน และสหรัฐอเมริกา (กระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรมและท่องเที่ยว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2558)

ในปัจจุบันสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนมากขึ้นและถือได้ว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นของประชาชนทุกคนและต้องช่วยกันดูแลรักษา โดยรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะเข้ามาบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถจะอำนวยความสะดวกทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จ มีความยั่งยืนและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม โดยจะมีแผนการประสานงานระหว่างภาครัฐบาล ภาคเอกชนและทุกภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ช่วยกันกำกับ ดูแล บำรุงรักษา และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสป.ลาว เพื่อจะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเชิงวัฒนธรรมอย่างเต็มที่ โดยการดำเนินการของรัฐได้มีการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวภายใต้ยุทธศาสตร์ ชื่อ "Lao PDR Tourism Strategy, 2006-2020" (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เวียงจันทน์, 2561) แต่ยังคงประสบปัญหาการนำทรัพยากรป่าไม้ที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ไม่รู้จักประหยัด ไม่คำนึงถึงอนาคต ไม่มีแผนการจัดการที่เหมาะสมทรัพยากรป่าไม้ ที่เหลืออยู่จึงอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสังคมและเศรษฐกิจตามมา

ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงมีการกำหนดแนวทางอย่างกว้าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา โดยให้แนวคิดในการป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติมิให้เสื่อมโทรมน่านโยบายและมาตรการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จัดทำขึ้นมาปรับแนวคิดในการพัฒนาแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยเน้นถึงการบูรณาการและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดิน น้ำและป่าไม้ มิให้เสื่อมโทรมจนเป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อมและการพัฒนาประเทศ รวมถึงเน้นเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำป่าไม้และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ และสำคัญเน้นการส่งเสริมให้ประชาชน องค์กรและหน่วยงานในท้องถิ่นมีการวางแผนจัดการและกำหนดแผนปฏิบัติการในพื้นที่ร่วมกัน แต่ในทางปฏิบัติก็ยังไม่สามารถหยุดยั้งการทำลายป่าลงได้

อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สป.ลาว มีพื้นที่ครอบคลุมใน 3 จังหวัด 10 อำเภอ ได้แก่ จังหวัดหัวพัน 5 อำเภอ คือ อำเภอซอน อำเภอเทียม อำเภอซาเหนือ อำเภอหัวเมือง และอำเภอแอต จังหวัดหลวงพระบาง 4 อำเภอ คือ อำเภอโพไซ อำเภอโพทอง อำเภอปากแซง และอำเภอเวียงคำ จังหวัดเชียงขวาง 1 อำเภอ คือ อำเภอพุกูต มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดที่อยู่ในเขตอนุรักษ์ 34 หมู่บ้าน อุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุเลย จังหวัดหัวพัน สป.ลาว มีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงชัน สลับซับซ้อนต่อเนื่องกันเป็นระยะทางหลายร้อยกิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 410,720 เฮกตาร์ หรือประมาณ 2,625,000 ไร่ มีพันธุ์ไม้และสัตว์ป่านานาชนิดเป็นจำนวนมาก เป็นแหล่งต้นน้ำของ

แม่น้ำแอด แม่น้ำคาน และแม่น้ำเนิน ซึ่งเป็นสาขาที่สำคัญของแม่น้ำม่้า และแม่น้ำโขง (กรมป่าไม้, 2545) นอกจากใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกแล้ว ยังเป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของประชาชน การประกาศเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์แห่งชาติได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบป่าที่เคยได้อาศัยและพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้มาก่อน ก่อให้เกิดการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้อย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขความยากจนของประชาชนและหาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ให้สมบูรณ์ให้ประชาชนได้เข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ในหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (กระทรวงกลาโหม-ป่าไม้ และองค์การวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, 2550)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงตระถึงความสำคัญด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอด-กุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมทั้ง ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และ ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอด-กุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

คำถามการวิจัย

ประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยต้องการหาคำตอบในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นอย่างไร
2. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นอย่างไร
3. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นอย่างไร

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีอะไรบ้าง

5. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

5. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยเพื่อให้งานวิจัยมีทิศทางที่ชัดเจน โดยจำแนกขอบเขตการวิจัยออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ขอบเขตด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านประชากร และ ขอบเขตด้านระยะเวลา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูลคือ กลุ่มบ้านน้ำเนิน (บ้านสันขวา) อำเภอหัวเมื่อง แขวงหัวพัน

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรในพื้นที่กลุ่มบ้านน้ำเนิน (บ้านสันขวา) จำนวน 178 ครัวเรือน 275 คน จากทั้งหมด 882 คน และ หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง 14 คน รวมทั้งหมด 289 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งวิจัยถึงการพัฒนาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขอบเขตด้านเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 12 เดือน ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2565 ถึง เดือน มีนาคม พ.ศ. 2566

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การพัฒนาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คาดว่าจะได้ประโยชน์ ดังนี้

1. ทราบถึงผลการศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. ทราบถึงผลการวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. ทราบถึงผลการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
4. ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
5. ทราบถึงศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

นียมศัพท์เชิงปฏิบัติการ

การส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการกระตุ้น และสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่หรือสถานที่ใด ๆ โดยใช้วิธีต่าง ๆ เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวหรือผู้เข้าชม สร้างรายได้ให้กับสถานที่นั้น ๆ และส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น รวมไปถึงการส่งเสริมความรู้ด้านการท่องเที่ยวของประชาชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวของประชาชนมีความพอดี พอกิน และมีความสุข ให้ความมั่นคงและมั่นคง

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อย่างมีความรับผิดชอบและมีการจัดการอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ไม่ทิ้งขยะ ไม่ทำลาย ไม่เก็บทรัพยากรธรรมชาติไปเป็นสมบัติส่วนตัว ช่วยสร้างรายได้สร้างงานให้กับประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินควบคู่กันไปได้

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหของตนเอง และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา มีการระดมทุกองค์ประกอบในชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเป็นชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
5. อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. ภาคสรุป
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย
9. สมมติฐานการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

1. ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Ceballos-Lascuráin (1996) จำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า “เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติโดยไม่ให้เกิดการรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ธรรมชาติ แต่มีวัตถุประสงค์ เพื่อชื่นชมศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพพืชพรรณและสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติ เหล่านั้น”

Boo (1991) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าคือ “การท่องเที่ยวแบบอิงธรรมชาติที่เอื้อ ประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีเงินทุนสำหรับการปกป้องดูแลรักษาพื้นที่เอื้อ ประโยชน์ต่อ การอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีเงินทุนสำหรับการปกป้องดูแลรักษาพื้นที่ มีการสร้างงานให้กับชุมชน หรือท้องถิ่น พร้อมทั้งให้การศึกษและสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม”

The Ecotourism Society (1991) ได้ให้คำจำกัดความ “ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ” ว่าหมายถึง “ การเดินทาง ไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศและ

ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยสร้าง โอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น”

Western (1993) ได้ปรับปรุงคำจำกัดความ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ของ The Ecotourism Society ให้สั้นและกะทัดรัด แต่มีความหมายสมบูรณ์มากขึ้นคือ “การเดินทางท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่ง ธรรมชาติ ซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนท้องถิ่นดีขึ้น”

The Common Wealth Department of Tourism (1994) ได้ให้คำจำกัดความ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” คือ การท่องเที่ยวธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน ทั้งนี้คำว่าธรรมชาติสิ่งแวดล้อมยังครอบคลุมถึงขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่นด้วย ส่วนคำว่ารักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืนนั้น หมายถึงการป็นผลประโยชน์ต่าง ๆ กลับสู่ ชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ”

เสรี เวชบุษกร (2538) ให้คำจำกัดความ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”ว่า การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่ง ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติและต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งหมายรวมถึงวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้วย

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้กำหนดไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และระบบนิเวศมีการจัดการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม มีการให้การศึกษแก่ผู้ท่องเที่ยว และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเน้นที่การศึกษาธรรมชาติ และระบบนิเวศ โดยมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเน้นที่การศึกษาธรรมชาติ และระบบนิเวศโดยมีส่วนร่วมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติหรือระบบนิเวศนั้น ไม่ว่าจะเป็นชุมชน วัฒนธรรม หรือการผจญภัยเล็กน้อยเข้ามาเป็นส่วนเสริม จากความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพอใจในการเรียนรู้ และสัมผัสกับระบบนิเวศ ซึ่งแตกต่างอย่างชัดเจนกับความสนใจในประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมอันเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) แม้จะมีการคาบเกี่ยวกันในเชิงพื้นที่ก็ตาม เว้นแต่จะรวมเอาลักษณะทางวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาตินั้น ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural Tourism) ก็ไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว และการจัดการการท่องเที่ยว นั้น ๆ ด้วย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2539: 15) ใช้คำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้ความหมายว่า เป็นการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคมวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ

เสรี วงษ์ไพจิตร (2537: 22) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตไปในทิศทางที่เหมาะสม โดยรักษาสภาพแวดล้อมที่ดึงดูด และดึงดูดให้คงอยู่ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่มุ่งอนุรักษ์คุณค่าของธรรมชาติ เป็นการพัฒนาโดยถือว่าการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศ สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมของระบบนิเวศโดยไม่ให้เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือทำลาย

ภราเดช พยัฆวิเชียร (2537: 29) ให้ความหมายว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการอนุรักษ์พยายามให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมน้อยที่สุด และในขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดผลของความรู้ ความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและธรรมชาติกับชุมชนท้องถิ่นหรือสังคมที่ตนเองเข้าไปอยู่

ศรีพร สมบุญธรรม (2536: 53) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความหมายเช่นเดียวกับ กรีน ทัวริซึม (Green tourism) นั่นคือ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติวัฒนธรรม รวมทั้งพยายามลดผลกระทบจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมให้น้อยที่สุด

สุวิทย์ ยอดมณี (2536: 3) ใช้คำว่า “นิเวศทัศน์” หมายความว่า การพานักท่องเที่ยวไปที่ใดที่หนึ่งที่มีสภาพธรรมชาติสมบูรณ์ และที่พานักท่องเที่ยวเข้าไปต้องมีความสามารถที่จะ อธิบายทางวิชาการให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

พงศธร เกษสำลี (2530: 40) ใช้คำว่า อีโคทัวร์ (Ecotour) หรือ นิเวศสัญจร พร้อมให้ความหมายว่าเป็นการนำเอาการท่องเที่ยวมาประสานเข้ากับความรู้ความเข้าใจ ในหลักวิชานิเวศวิทยา โดยนอกจากจะเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไปแล้ว ยังมุ่งที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมของเส้นทางที่ผ่านไปด้วย เป็นการท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลิน และได้รับความรู้พร้อมกัน

Crist (2002: 23) ให้ความหมายว่า เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ พร้อมกับอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปด้วย และช่วยสร้างสวัสดิการให้ชุมชนท้องถิ่น และ ยังได้กล่าวอีกว่า นักท่องเที่ยวสับสนคำว่าท่องเที่ยวธรรมชาติกับคำว่าท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งไม่ เหมือนกัน เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องใช้ธรรมชาติ และปฏิบัติต่อสัตว์ป่าอย่างยั่งยืน และยังคงบริจาคเงินช่วยเหลือเพื่อเป็นทุนในการอนุรักษ์ รวมทั้งเพื่อให้คนในชุมชนมีฐานะดีขึ้น

Stark (1993: 78) ให้ความหมายว่า เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนของสถานที่ท่องเที่ยว โดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ปราศจากสิ่งฟุ่มเฟือยต่าง ๆ มีเพียงสิ่งจำเป็นในการท่องเที่ยวเท่านั้น หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การท่องเที่ยวธรรมชาติ” (Natural Travel)

Gunn (1994: 48) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบ ของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสามารถทำให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวได้ โดยให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ และ วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจด้วย

2. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2549 อ้างใน กุลวรา สุวรรณพิมล, 2551) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการ ดังนี้

1. **องค์ประกอบด้านพื้นที่** เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Unique) รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco - System) ในพื้นที่นั้น ๆ องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature - Based Tourism)

2. **องค์ประกอบด้านการจัดการ** เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยวตลาด การท่องเที่ยว และบริการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบและพฤติกรรมในการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ (Resistible Travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Manual Tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible Travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและ สังคม

3. **องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ** เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องจึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education - Based Tourism)

4. **องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม** เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และ ประชาชนท้องถิ่น (Involvement of Local Community or People Participation) ที่มีส่วนร่วมใน การคิดวางแผนปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การ

ยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพท้องถิ่นในที่นี่เริ่มจากระดับรากหญ้า จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น อาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องจึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีขอบเขตที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ

1. **พื้นที่** เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้ รวมถึง แหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ของแหล่งนั้น จึงเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

2. **การจัดการ** การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคมการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

3. **กิจกรรมและกระบวนการ** การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา

4. **การมีส่วนร่วม** การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และ ประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้หมายความรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว และในที่สุดแล้วท้องถิ่นสามารถควบคุม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี่เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า จนถึงระดับการปกครองท้องถิ่น และอาจรวมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

อุดม เขยกิจวงศ์ และคณะ (2548) ได้สรุปองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่

1. **องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ** เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูก

จิตสำนึกที่ถูกต้อนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education - Based Tourism)

2. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องระบบนิเวศ (Ecosystem) ในพื้นที่นั้น ๆ องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature - Based Tourism)

3. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน ในท้องถิ่น (Involvement of Local Community or People Participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการท่องเที่ยวด้วย

4. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะของความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsible Travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและการกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างมีขอบเขตจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Managed Tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsible Travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. แนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้รับการผลักดันและส่งเสริมให้เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสามารถให้เป็นเครื่องมือหรือมาตรการหนึ่งในการส่งเสริมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพ ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะลดน้อยหรือเสื่อมโทรมลงอันเป็นผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และจากแนวโน้มสองประการ คือ แนวโน้มเกี่ยวกับการอนุรักษ์และความเปลี่ยนแปลงเรื่องอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทำให้เกิดแนวคิดเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Boo, 1991: 148) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. แนวโน้มเรื่องการอนุรักษ์ การที่ประชากรเพิ่มขึ้น และภาวะทางเศรษฐกิจถดถอยในหลายประเทศ กิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ เช่น การทำไม้ การทำเหมืองแร่ และการเกษตรเกิดขึ้นรอบ ๆ และภายในพื้นที่อนุรักษ์ส่งผลกระทบบอย่างรุนแรงต่อระบบนิเวศจนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศกำลังพัฒนา จึงพยายามผสมผสานเรื่องการอนุรักษ์เข้ากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยการใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์ที่ได้จัดตั้งขึ้นให้เป็นแหล่งพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมควบคู่ไปกับการสงวนรักษาระบบนิเวศตามธรรมชาติโดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่

อนุรักษ์อย่างเช่นในอุทยานแห่งชาติ ด้วยความเชื่อว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นความเชื่อที่ว่าท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นทางเลือกหนึ่งที่เปิดโอกาสให้มีการจ้างงานและการสร้าง รายได้จำนวนมาก ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ตลอดจนเป็นแรงผลักดันให้กลุ่มอนุรักษ์และ ประชาชนทั่วไป ยอมรับว่าการท่องเที่ยวที่มีการวางแผนที่มีศักยภาพใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการอนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติ และพื้นที่อนุรักษ์อื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

2. แนวโน้มเรื่องการท่องเที่ยว สำหรับแนวโน้มเรื่องการท่องเที่ยวปรากฏชัดในระยะ 7-8 ปีที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการใช้เวลาว่างในการเดินทางท่องเที่ยวโดยมีแนวโน้มว่าต้องการ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย เข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสกับธรรมชาติอย่างแท้จริง นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังอยากศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่ไปเยือนตั้งแต่เรื่องระบบนิเวศ จนถึงชนิดพันธุ์ พืชหรือสัตว์ที่หายากหรือกำลังสูญพันธุ์ และประเด็นปัญหาด้านการอนุรักษ์ เช่น การสูญทรัพยากรป่า ไม้ การลักลอบล่าสัตว์ป่า เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวในเขต อุทยานแห่งชาติที่เพิ่ม สูงขึ้นตามลำดับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ มีสาเหตุสำคัญมาจากการตื่นตัวและให้ความสนใจ เกี่ยวกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

4. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1. หลักการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเฉพาะทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีอยู่อย่างจำกัดได้ ส่งผลให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรการท่องเที่ยว และนำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เช่น ชาวบ้านกับชาวบ้าน ชาวบ้านกับรัฐ ชาวบ้านกับนายทุน รัฐกับนายทุน นักอนุรักษ์กับนักพัฒนา นายทุนกับนักอนุรักษ์ และรัฐกับนักอนุรักษ์ เป็นต้นแต่ฝ่ายต่างพยายามที่จะผลักดันต่อสู้เพื่อให้มี ทางออกในระดับนโยบาย และมี กฎหมายที่เหมาะสมสอดคล้อง รองรับความต้องการแต่ละฝ่ายทั้ง ภาครัฐ นายทุนที่ต้องการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ ประชาชน และนักท่องเที่ยว เป้าหมายจึงมุ่งเน้นไป ที่การใช้ทรัพยากร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมที่สุด ยาวนานที่สุด และ สามารถรักษา หรือ อนุรักษ์ทรัพยากรดังกล่าวให้คงสภาพให้ได้มากที่สุด ขณะเดียวกัน ก็สามารถตอบ รับกับกระแสใน การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 2 กระแส(มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรม มาธิตราช, 2545: 21-22) คือ

กระแสที่ 1 คือ ความต้องการให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากร ธรรมชาติ ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก ทั้งการอนุรักษ์ ป่ากัน และแก้ไขวิกฤตการณ์ใน ระดับท้องถิ่นและ ระดับโลก โดยเฉพาะการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อให้คงไว้ซึ่งความหลากหลายทาง ชีวภาพ เนื่องจาก กลุ่มนักท่องเที่ยวจากประเทศในซีกโลกตะวันตกที่สนกับคุณภาพ และการ จัดการทรัพยากร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเหมาะสมมากขึ้น

กระแสที่ 2 คือ ความต้องการพัฒนาคน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น อันจะเป็นหลักประกันที่จะทำให้การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปอย่างมีทิศทาง ถูกต้อง และเหมาะสม ตลอดจนมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมกระแสดังกล่าวนี้นำไปสู่หลักการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืน คือ เป็นการจัดการที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็สามารถปกป้อง และรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้นไว้ได้

2. แนวทางในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แนวทางในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนมี 2 ประการ คือ การสร้างสมดุลระหว่างความต้องการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกับความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสนองตอบความต้องการในอนาคตโดยลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นให้เหลือน้อยที่สุด ซึ่งเป็นการผลักดัน และสนับสนุนรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2545: 23-24)

1. การสร้างสมดุลระหว่างความต้องการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกับความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการใช้งานในอนาคต โดยพยายาม **ควบคุมผลกระทบทางลบให้มากที่สุด** ซึ่งการจัดการทรัพยากรดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้นั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ เจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น รัฐ นักวิชาการ นักอนุรักษ์ รวมถึงนักท่องเที่ยว จะต้องร่วมมือกันในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีอยู่อย่างจำกัดให้รอบครอบที่สุดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต ฉะนั้นการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามแนวทางนี้จะต้องจัดให้มีการดำเนินการ และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถในการรองรับทั้ง 3 ด้าน กล่าวคือ

1.1 การจัดการตามขีดความสามารถในการรองรับทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดการโดยยอมให้มีจำนวนคนมากที่สุดที่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวได้โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และไม่ทำให้ประสบการณ์ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้รับนั้นมีคุณภาพลดลงจนไม่อาจยอมรับได้

1.2 การจัดการตามขีดความสามารถในการรองรับทางด้านการตลาด หมายถึง การจัดการโดยยอมให้มี “จำนวนคน” เพิ่มขึ้นจนถึงระดับที่ไปขัดขวางความสามารถของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการที่จะให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว เพราะหากเกินขีดความสามารถในการรองรับแล้ว ตลาดการท่องเที่ยวจะถึงจุดวิกฤต

1.3 การจัดการตามขีดความสามารถในการรองรับของชุมชน หมายถึง การจัดการตามขีดความสามารถในการรองรับซึ่งจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการนี้จะต้องพยายามไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับ เพราะหากเกินขีดความสามารถแล้ว ชุมชนในบริเวณนั้นจะรู้สึกถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นได้

2. การผลักดัน และสนับสนุนรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีดังนี้ คือ

2.1 การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยองค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องนำมาพิจารณา ก็คือการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และการกระจายรายได้ แต่การที่จะผลักดันและสนับสนุนการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ จะต้องพิจารณาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจสรุปได้ 8 ประการ ได้แก่

- (1) การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำเป็นต้องมีการจัดการแบบองค์รวม
- (2) การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการสร้างกำไรเพื่อความอยู่รอด และผลประโยชน์ของชุมชน
- (3) การตอบสนองความต้องการหรือพันธะทางสังคม หมายถึง การให้ความเคารพต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนต่าง ๆ รวมถึงความหลากหลาย และมรดกทางวัฒนธรรม
- (4) สุนทรียภาพนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม การจัดการจึงควรต้องมีการธำรงรักษาไว้ซึ่งสุนทรียภาพของสถานที่เหล่านั้น
- (5) กระบวนการ และขอบเขตทางนิเวศวิทยาเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง เพื่อให้การพัฒนาและการจัดการสามารถรักษาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งกายภาพ และชีวภาพที่เปราะบางเอาไว้ได้
- (6) การรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืช และสัตว์ต่าง ๆ เป็น สิ่งที่สำคัญ เพราะสิ่งเหล่านี้คือทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ
- (7) การดำรงไว้ซึ่งระบบสนับสนุนชีวิต จะช่วยให้สิ่งมีชีวิตทั้งหมดบนโลกในนี้สามารถมีชีวิตอยู่รอดต่อไปได้
- (8) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ความรับผิดชอบ และปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.2 การผลักดันให้มีมาตรการเพื่อสนับสนุนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีดังนี้

(1) มาตรการทางสังคม เป็นการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับสังคม และประชาชน หากมีผู้ไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกสังคมประณาม ทำให้เกิดความอับอายต่อสังคม และยังคงต้องชดเชยค่าเสียหาย และทำให้เสียเวลาอีกด้วย

(2) มาตรการทางธรรมชาติ เนื่องจากธรรมชาติมีการรักษาสมดุลในตัวเองอยู่แล้ว หากมีการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้ว ทรัพยากรเหล่านั้นก็สามารถฟื้นตัวได้ในระยะเวลาอันควร

(3) มาตรการทางการเมือง การกำหนดนโยบายการวางแผนที่ชัดเจนในการป้องกัน และปราบปราม มีการออกกฎระเบียบ และข้อบังคับที่เอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(4) มาตรการทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การเก็บค่าธรรมเนียมหรือภาษีเพื่อนำไปใช้ในการจัดการดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งอาจแบ่งออกเป็นมาตรการเก็บภาษีโดยตรง ซึ่งเป็นการเรียกเก็บรายหัวโดยรวมกับการใช้บริการ เช่น การเก็บค่าธรรมเนียม หรือ ภาษี ในการเข้าอุทยาน และมาตรการทางอ้อม ได้แก่ การเก็บค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาตการประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยว และค่ากำจัดขยะ

(5) มาตรการทางการจัดการ เป็นการจัดระบบการจัดการในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในสภาพที่สมดุล โดยมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การแบ่งเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์ การจัดทำป้ายบอกทาง และการจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวการควบคุม เช่น การจัดรถ/เรือรับส่งตามตารางเวลาการจัดให้มีผู้เข้าชม การจัดระบบการ จราจรให้รถไม่ติดขัด และปลอดควัน การจัดฝึกอบรมบุคลากร และระบบบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ปัจจุบันปัญหาที่สำคัญของโลกได้แก่ปัญหาโลกร้อน เป็นปัญหาที่ทุกคนสามารถช่วยกันแก้ไขได้ แต่ต้องอาศัยความร่วมมือ และความตั้งใจของทุกคน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็เป็นวิธีการหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจึงเป็นการช่วยลดปัญหาโลกร้อนได้อีกทางหนึ่ง เพราะเป็นการท่องเที่ยวที่มีระบบในการบริหารจัดการ และดูแลสิ่งแวดล้อมดังต่อไปนี้ ด้วยการใช้ พลังงานทดแทน ในแหล่งท่องเที่ยว

พลังงานทดแทน (Alternative Energy) หมายถึง พลังงานใด ๆ ที่จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ทดแทนแหล่งพลังงาน ซึ่งมีการสะสมตามธรรมชาติและใช้หมดไป เช่น น้ำมัน ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ และแร่ยูเรเนียม เมื่อพลังงานที่สะสมลดลง พลังงานทดแทนภายในประเทศซึ่งมีความเป็นไปได้ในการนำมาใช้ผลิตพลังงานในรูปแบบต่าง ๆ โดยเป็นสิ่งที่มีการกระจายอยู่ตามธรรมชาติแต่ไม่มีความสม่ำเสมอความเป็นไปได้ในการนำแหล่งพลังงานทดแทนมาใช้ประโยชน์ ผลิตพลังงานก็

จำเป็นต้องมีมากขึ้น โดยพลังงานที่นำมาผลิตพลังงานทดแทน (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2548) ได้แก่

1. พลังงานจากแสงอาทิตย์ ดวงอาทิตย์ให้พลังงานจำนวนมหาศาลแก่โลก พลังงานจากดวงอาทิตย์จัดเป็น พลังงานหมุนเวียนที่สำคัญที่สุด เป็นพลังงานสะอาดไม่ทำปฏิกิริยาใด ๆ อันจะทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เซลล์แสงอาทิตย์จึงเป็นสิ่งประดิษฐ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ชนิดหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ผลิตไฟฟ้า เนื่องจากสามารถเปลี่ยนเซลล์แสงอาทิตย์ให้เป็นพลังงานไฟฟ้าได้โดยตรง ส่วนใหญ่เซลล์แสงอาทิตย์ทำมาจากสารกึ่งตัวนำพวกซิลิคอน มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนพลังงานแสงอาทิตย์ ให้เป็นพลังงานไฟฟ้าได้สูงถึง 22 เปอร์เซ็นต์ และเนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่บริเวณใกล้เส้นศูนย์สูตรจึงได้รับพลังงานจากแสงอาทิตย์ในเกณฑ์สูง

2. พลังงานลม เป็นพลังงานธรรมชาติที่เกิดจากความแตกต่างของอุณหภูมิ 2 ที่ซึ่งสะอาด และบริสุทธิ์ใช้แล้วไม่มีวันหมดสิ้นไปจากโลก ได้รับความสนใจนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง ในขณะเดียวกัน กังหันลมก็เป็นอุปกรณ์ชนิดหนึ่งที่สามารถนำพลังงานลมมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ โดยเฉพาะในการผลิตกระแสไฟฟ้า และในการสูบน้ำ ศักยภาพของพลังงานลมที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้สำหรับประเทศไทย มีความเร็ว อยู่ระหว่าง 3 - 5 เมตรต่อวินาที และความเข้มพลังงานลมที่ประเมินไว้ได้อยู่ระหว่าง 20 - 50 วัตต์ต่อตารางเมตร

3. พลังงานความร้อนใต้พิภพ เป็นพลังงานตามธรรมชาติที่เกิด และเก็บสะสมตัวอยู่ภายใต้ผิวโลก เช่นเดียวกับ น้ำมันดิบปิโตรเลียม หากแต่แหล่งพลังงานเหล่านี้ เก็บอยู่ในรูปของน้ำร้อนหรือไอน้ำร้อน ลักษณะที่ปรากฏออกมาให้เห็นบนผิวโลก ได้แก่ บ่อโคลนเดือด พุก๊าซ บ่อน้ำร้อน และน้ำพุร้อน ในประเทศไทยมีปรากฏการณ์ตามธรรมชาติในลักษณะน้ำพุร้อนกว่า 60 แห่ง ตามแนวเหนือ-ใต้แถบ ชายแดนตะวันตกของประเทศไทย (แนวเทือกเขาตะนาวศรี) น้ำร้อนที่ถูกนำไปใช้ในการผลิตไฟฟ้าแล้วนั้น แม้อุณหภูมิจะลดลงบ้างแต่ก็ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการอบแห้ง และใช้ในห้องเย็นสำหรับเก็บรักษาพืชผลทางการเกษตรได้ นอกจากนั้น น้ำที่เหลือใช้แล้วยังสามารถนำไปใช้ในกิจการเพื่อกายภาพบำบัด และการท่องเที่ยวได้อีก ท้ายที่สุดคือ น้ำทั้งหมดซึ่งยังมีสภาพเป็นน้ำอุ่นอยู่เล็กน้อย จะถูกปล่อยลงไปผสมกับน้ำตามธรรมชาติในลำน้ำ ซึ่งนับเป็นการเพิ่มปริมาณน้ำให้กับเกษตรกรในฤดูแล้งได้อีกทางหนึ่งด้วย

4. พลังงานน้ำ พื้นผิวโลกถึง 70 เปอร์เซ็นต์ปกคลุมด้วยน้ำ ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย น้ำเหล่านี้มีการเปลี่ยนสถานะและหมุนเวียนอยู่ตลอดเวลา ระหว่างผิวโลกและบรรยากาศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเรียกว่า วัฏจักรของน้ำ น้ำที่กำลังเคลื่อนที่มีพลังงานสะสมอยู่มากและมนุษย์รู้จักนำพลังงานนี้มาใช้หลายร้อยปีแล้ว เช่น ใช้หมุนกังหันน้ำ ปัจจุบันมีการนำพลังงานน้ำไปหมุนกังหันของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าในโรงไฟฟ้าพลังน้ำเพื่อผลิตไฟฟ้า

5. พลังงานจากชีวมวล เชื้อเพลิงที่มาจากชีวะ หรือสิ่งมีชีวิตเช่น ไม้พื้น แกลบ กากอ้อย เศษไม้ เศษหญ้า เศษ เหลือทิ้งจากการเกษตร เหล่านี้ใช้เผาให้ความร้อนได้ และความร้อนนี้แหละที่เอาไปปั่นไฟ นอกจากนี้ยังรวมถึงมูลสัตว์และของเสียจากโรงงานแปรรูปทางการเกษตร เช่น เปลือกสับปะรด จากโรงงานสับปะรดกระป๋อง หรือน้ำเสียจากโรงงานแป้งมัน ที่เอามาหมักและผลิตเป็น ก๊าซ ชีวภาพ โดยเหตุที่ประเทศไทยทำการเกษตรอย่างกว้างขวาง วัสดุเหลือใช้จากการเกษตร เช่น แกลบ ชี้อ้อย ชานอ้อย กากมะพร้าว ซึ่งมีอยู่จำนวนมาก (เทียบได้น้ำมันดิบปีละไม่น้อยกว่า 6,500 ล้านลิตร) ก็ควรจะใช้เป็นเชื้อเพลิงผลิตไฟฟ้าในเชิงพาณิชย์ได้

6. พลังงานจากขยะ พลังงานจากขยะจากบ้านเรือน และกิจการต่าง ๆ เป็นแหล่งพลังงานที่มีศักยภาพสูงขยะเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นมวลชีวภาพ เช่น กระดาษ เศษอาหาร และไม้ ซึ่งสามารถใช้เป็นเชื้อเพลิงในโรงไฟฟ้าที่ถูกรอกแบบให้ใช้ขยะเป็นเชื้อเพลิงได้ ที่เมืองบัลโม ประเทศสวีเดน ไฟฟ้าที่ใช้ ประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ มาจากการเผาขยะ โรงไฟฟ้าที่ใช้ขยะเป็นเชื้อเพลิง จะนำขยะมาเผาบนตะแกรง ความร้อนที่เกิดขึ้นใช้ต้มน้ำในหม้อน้ำจางกลายเป็นไอน้ำเดือด ซึ่งจะไปหมุนกังหันของ เครื่องกำเนิดไฟฟ้า (เหมือนกับโรงไฟฟ้าอื่น ๆ)

7. พลังงานจากน้ำเสีย ลักษณะสำคัญของน้ำเสียที่สามารถนำมาผลิตก๊าซชีวภาพ โดยวิธีไร้อากาศได้จะต้องมีส่วนประกอบที่เป็นสารอินทรีย์อยู่มาก เมื่อนำน้ำเสียมาหมักในระบบปิด จุลินทรีย์จะทำการย่อยสลายสารอินทรีย์และปล่อยก๊าซชีวภาพออกมา โดยก๊าซชีวภาพที่ได้สามารถนำไปแทนก๊าซหุงต้มนำไปใช้แทนน้ำมันเตาในกระบวนการผลิต หรือนำไปผลิตกระแสไฟฟ้า ตัวอย่างของอุตสาหกรรม ที่เหมาะสม กับเทคโนโลยีการผลิตก๊าซชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสีย ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรม สกัดน้ำมันปาล์ม โรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง ฟาร์มเลี้ยงสุกร ฟาร์มเลี้ยงไก่ โรงฆ่าสัตว์ โรงงาน แปรรูปผักผลไม้บรรจุกระป๋อง โรงงานผลิตเครื่องดื่มและแอลกอฮอล์ โรงงานปลากระป๋อง (มูลนิธิพลังงานเพื่อสิ่งแวดล้อม, 2550)

8. ไบโอดีเซล ไบโอดีเซลเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงชีวภาพที่ผ่านการผลิตมาจากน้ำมันพืช หรือ ไขมันสัตว์ ผสมกับเอทานอล (Ethanol) หรือ เมทานอล (Methanol) เพื่อให้ได้เชื้อเพลิงโมเลกุลเล็กลง ซึ่งจะมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับน้ำมันดีเซล และสามารถใช้ทดแทนได้ โดยวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต น้ำมันไบโอดีเซลสามารถผลิตได้จากวัตถุดิบหลากหลายชนิด เช่น น้ำมันพืช ไขมันสัตว์ แต่ที่นิยมใช้ผลิต คือ น้ำมันปาล์ม น้ำมันพืชใช้แล้ว และน้ำมันจากเมล็ดสบู่ดำ มีการใช้ประโยชน์ได้กับเครื่องยนต์ หมุนช้า ใช้แทนน้ำมันดีเซลได้ 100 % และเครื่องยนต์หมุนเร็ว ใช้แทนน้ำมันดีเซลได้ 5 % (B5) และที่สำคัญประโยชน์ที่ได้รับจากการผลิตและการใช้ไบโอดีเซลมีมากมายทำให้สามารถพึ่งพาตนเองด้วยการผลิตไบโอดีเซลทดแทน ลดการใช้ น้ำมันดีเซล ช่วยเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตร เช่น ปาล์ม น้ำมันมะพร้าว สบู่ดำ ช่วยเพิ่มมูลค่าของน้ำมันพืชใช้แล้ว ช่วยลดการนำ น้ำมันพืชใช้แล้ว

กลับมาสู่วงจรการบริโภคซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดโรคมะเร็งในผู้บริโภค ลดการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิงจากต่างประเทศ และส่งเสริมนโยบายของประเทศด้านพลังงานทดแทน

5. ลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อภิรัฐ ปานแป้น (2554) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

1. เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสัตว์ป่า
2. เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มุ่งให้คนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และได้ผลตอบแทน ทางเศรษฐกิจให้มากที่สุด
3. เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจหลักอยู่ที่สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและ/หรือวัฒนธรรมที่ ยังคงความดั้งเดิมและบริสุทธิ์ ห่างไกลความเจริญแบบสังคมเมือง
4. เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว ให้มีความสมดุลกับความสามารถใน การรองรับนักท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่
5. เป็นการท่องเที่ยวที่คืนประโยชน์สู่ธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม
6. เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

6. รูปแบบหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวถึงรูปแบบหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

รูปแบบหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถกระทำได้หลายรูปแบบในพื้นที่ธรรมชาติที่มีระบบนิเวศต่าง ๆ กัน เช่น กลุ่มระบบนิเวศป่าเขาจะเน้นกิจกรรมที่อาศัยทรัพยากรนันทนาการประเภท ป่าไม้ สัตว์ป่า แหล่งน้ำ เป็นต้น ภายใต้แนวความคิดในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ควรพิจารณาปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยเกี่ยวกับพื้นที่และทรัพยากรนันทนาการในพื้นที่ที่รองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism Site) ทั้งนี้สภาพดั้งเดิมและคุณค่าที่มีอยู่ในตัวธรรมชาติเป็นหัวใจของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่แม้จะมีความงดงาม แต่ถ้าหากมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมอย่างมาก จนกระทั่งรูปลักษณ์เดิมสูญเสียนั้นจะไม่มีอยู่ในเกณฑ์ของการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ นอกจากนั้นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องไม่ทำให้พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ลงไปจนไม่สามารถฟื้นตัวได้อีก พื้นที่ธรรมชาติที่มีแนวโน้มที่จะเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมเมื่อจัดให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศเช่น แหล่งพืช สัตว์ป่าหายาก บริเวณที่สำคัญต่อ การดำรงชีวิตของสัตว์ป่า ฯลฯ ควรที่จะละเว้นการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวในบริเวณดังกล่าว

2. ปัจจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ควรส่งเสริมนอกจากมุ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลิน พึงพอใจและใกล้ชิดกับธรรมชาติแล้ว ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเรียนรู้กับธรรมชาติไม่มากหรือน้อยเกินไป โดยผ่านทางโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ตามการ จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ธรรมชาติอาจจำเป็นต้องพิจารณา กิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ไม่ได้เน้นเรื่องของการเรียนรู้ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมประกอบกันไป เพื่อดึงดูด นักท่องเที่ยวและทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินมากขึ้น ซึ่งอาจเรียกว่ากิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อ เสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่กระทำในพื้นที่ธรรมชาติ มีการจัด จำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มกิจกรรม เพื่อไม่สร้างผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ กิจกรรมเสริม ดังกล่าวอาจจัดกลุ่มได้เป็นกลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการใกล้ชิดชื่นชมธรรมชาติ (Appreciative Recreational Activities) และกลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการผจญภัยตื่นเต้น ทำทายกับธรรมชาติ (Adventurous Recreational Activities) สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้ง 3 กลุ่มได้แก่ 1. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (กิจกรรมหลัก) เช่น การเดินป่า กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ พักแรม กางเต็นท์ ฯลฯ 2. กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบชื่นชมธรรมชาติ (กิจกรรมเสริม) เช่น กิจกรรมชมทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ (Relaxing) กิจกรรมขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ (Terrain/ Mountain) การส่องสัตว์ ดูนก การนั่งเรือแพชมธรรมชาติ การเที่ยวน้ำตก ฯลฯ

3. กิจกรรมผจญภัยตื่นเต้น (กิจกรรมเสริม) เช่น การปีน ไม้เขา การล่องแก่ง การขี่ม้า นั่งช้าง ฯลฯ ถึงแม้จะมีการกำหนดกิจกรรมหรือรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้หลายอย่างก็ตาม แต่ความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ก็คือ คำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเพียงเสี้ยวหนึ่งในส่วนใหญ่ของการท่องเที่ยว ในขณะที่หลักการเพื่อความยั่งยืน ควรนำไปใช้กับทุกรูปแบบของกิจกรรม การดำเนินกิจการสถานประกอบการ ตลอดจนโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมถึงรูปแบบที่มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาและรูปแบบที่เสนอให้เป็นตัวเลือกด้วย สำหรับการท่องเที่ยวยั่งยืนนั้น องค์การท่องเที่ยวโลก (WTO) ได้กำหนดหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 ว่าลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น “ได้รับการคาดหมายให้นำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งมวลด้วยวิถีทางที่ตอบสนองต่อความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียะ ในขณะเดียวกันก็คงไว้ ซึ่งบูรณภาพทางวัฒนธรรม กระบวนการทางนิเวศวิทยาที่จำเป็นความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อชีวิต” เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร (ม.ม.ป.) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบ่งออกเป็น 11 กิจกรรม ดังนี้

1. การเดินเส้นทางธรรมชาติ เส้นทางธรรมชาติ (Nature Trail) หมายถึง เส้นทางที่กำหนดไว้หรือแนะนำให้นักท่องเที่ยวเดินชมสภาพธรรมชาติของพื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใด เช่น บริเวณป่าไม้ในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าชายเลน ป่าพรุ ทั้งนี้เพื่อให้นักท่องเที่ยวหลงทางหรือเดินสะเปะสะปะไปเหยียบย่ำทำลายพืชพรรณไม้ และป้องกันการได้รับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้

2. การส่องสัตว์ ดูนก เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ป่าและนกชนิดต่าง ๆ ในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของสัตว์ โดยการมองจากกล้องส่องทางไกลการส่องไฟฉายในช่วงเวลากลางคืน และการถ่ายภาพ

3. การสำรวจถ้ำน้ำตก เป็นรูปแบบแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นจำนวนมากในประเภนี้เป็นจำนวนมากในประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาให้เดินทางเข้าถึงได้ไม่ยากนัก ถ้าเป็นลักษณะ ภูมิประเทศที่พบมากในบริเวณภูเขาหินปูน หากเกิดตามบริเวณชายฝั่งทะเลเรียกว่า ถ้ำทะเลภายในถ้ำมัก มีหินย้อยสวยงาม หากเป็นถ้ำขนาดใหญ่อาจมีความยาวหลายร้อยเมตร

4. การล่องแก่ง ลำน้ำบางสายที่มีแก่งหินพาดผ่านกลางลำน้ำ ทำให้น้ำไหลเชี่ยวมากเป็นพิเศษ หรืออาจมีโขดหิน โผล่พ้นพื้นน้ำกั้นขวางทางเป็นตอน ๆ ลักษณะเช่นนี้ทำให้เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวแบบผจญภัยที่เรียกว่า การล่องแก่ง (Rapids Shooting)

5. การปีนเขาไต่เขา เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เคยชิน และเพิ่งจะเริ่มนำเข้ามาเผยแพร่ โดยนักท่องเที่ยวต่างประเทศเมื่อไม่นานมานี้ การปีนเขา/ไต่เขา ต้องอาศัยประสบการณ์เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ

6. การนั่งเรือแพ ชมภูมิประเทศ เป็นการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนสบาย ๆ ซึ่งเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยที่มีแม่น้ำลำคลองเป็นจำนวนมาก เพื่อนักท่องเที่ยวได้ชมภูมิประเทศตามสองฝั่งลำน้ำ และสังเกตดูชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในท้องถิ่นนั้น ๆ

7. การพายเรือแคนู/เรือคายัก เรือแคนู (Canoe) และเรือคายัก (Kayak) เป็นรูปแบบของเรือพายที่นำมาจากต่างประเทศเพื่อนำมาใช้ในการท่องเที่ยวตามลำน้ำ เป็นเรือพายขนาดเล็กนั่งได้ 1 - 3 คน ตัวเรือใช้วัสดุที่คงทนแต่น้ำหนักเบา ไม่ลมนั่งง่ายและพายได้คล่องตัว

8. การขี่ม้า นั่งช้าง การขี่ม้าหรือนั่งช้างเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่สร้างความสนุกสนานตื่นเต้นให้แก่นักท่องเที่ยวที่สร้างความสนุกสนานตื่นเต้นให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้าไปชมสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ โดยเฉพาะการนั่งช้าง ซึ่งเหมาะสำหรับการเข้าไปในบริเวณป่าอันเป็นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของสัตว์ของสัตว์ชนิดนี้

9. การซื้อรถจักรยานชมภูมิประเทศ การซื้อรถจักรยานชมภูมิประเทศให้ทั้งความเพลิดเพลินในการชมภูมิประเทศสองข้างทาง และการออกกำลังกาย จึงเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมค่อนข้างมาก ปัจจุบันมีรถจักรยานที่ออกแบบให้ขี่ได้คล่องแคล่วและเบาแรง เหมาะสำหรับการเดินทางในระยะไกล และการเดินทางขึ้นลงตามลาดเขา เรียกซื้อรถจักรยาน ดังกล่าวว่ารถจักรยานเสือภูเขา

10. การกางเต็นท์นอนพักแรม การกางเต็นท์นอนพักแรมเป็นกิจกรรมที่นิยมทำกันในบริเวณอุทยานแห่งชาติ หรือในสถานที่ซึ่งจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้โดยเฉพาะ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติใกล้ชิด

11. การดำน้ำในทะเล การดำน้ำในทะเลเพื่อดูปะการัง พืชน้ำและปลาสวยงามใต้น้ำ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมากในขณะนี้ แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ “การดำน้ำในน้ำตื้น” ใช้เครื่องมือช่วยการหายใจที่เรียกว่า ท่อหายใจ (Snorkel) เพื่อให้ผู้ดำน้ำสามารถดำน้ำได้ในระดับผิวน้ำที่ลึกไม่เกินความยาวของท่อหายใจ “การดำน้ำในน้ำลึก” อาศัยเครื่องมือช่วยการหายใจเป็นถังออกซิเจนขนาดเล็กผูกติดไว้กับผู้ดำน้ำเป็นวิธีการดำน้ำที่เรียกชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Scuba diving

7. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548) กล่าวถึง การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อบริการให้แก่ นักท่องเที่ยว เดินทางสะดวก ได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่ โดยที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีคุณภาพ ที่มาตรฐานในระดับสากล เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เน้นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต้องดำเนินการวางแผนปฏิบัติ เพื่อการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ต้องมีการวางแผนปรับปรุงพัฒนากฎระเบียบระหว่างผู้ประกอบการ ภาครัฐบาลองค์กรพัฒนาเอกชนกับประชาชนท้องถิ่น องค์กรประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวจะต้องเปิดโอกาส ให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างเสมอภาคกัน

2. การให้การศึกษารื่องการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ศึกษาต่อประชาชนในท้องถิ่นทุกระดับ ให้ มีการเรียนรู้เพิ่มพูน ประสบการณ์ รู้วิธีการบริการ การฝึกอบรมดูงาน ให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ทันเหตุการณ์ เสมอ

3. การกำจัดของเสีย จะต้องมีระบบการกำจัดขยะและปฏิภูล ถือหลักใช้ซ้ำและเปลี่ยนแปลงการใช้ ประโยชน์อีก (Reuse/Recycle) สำหรับของเสียจากห้องสุขาอาจใช้ระบบการทำแก๊สมวลชีวภาพ (Biogass)

4. **การศึกษาวิเคราะห์ความอ่อนไหวของระบบนิเวศ** ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม และแหล่งโบราณคดี โบราณสถานต่าง ๆ แม้เป็นเพียงเนินดินร้างย่อมสะ ท่อนอดีตกาลที่ทรงคุณค่า ซึ่งสามารถ ศึกษาค้นคว้าถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานชุมชนโบราณได้

5. **ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ** ควรสร้างห้องสุขาบริการตามระยะทางเดินห่างกันอย่างน้อย 3 กิโลเมตรต่อหนึ่งห้อง ห้องสุขาบริการคิดค่าบริการเพื่อเป็นค่าการจัดจ้างแรงงานดูแล

6. **การเดินทางเข้าชมสะดวก** ทางเดินในแหล่งธรรมชาติที่เปราะบาง ควรทำทางเดินข้าม (Board Walk) คำนึงถึงความปลอดภัยมีระบบการสื่อความหมายที่ดี (แม้เดินเที่ยวคนเดียวก็ได้) รวมถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีเหตุฉุกเฉิน ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมาย ควรออกแบบใช้ได้ทนทาน

7. **การรักษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยว** รักษาไว้ให้มีสภาพดั้งเดิมมากที่สุดและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี (สะอาด) มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

8. **การตรวจสอบผลกระทบ** การประเมินศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องกำหนดสถานภาพให้เหมาะสม โดยหารายละเอียดรวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมในที่แห่งนั้นว่าควรอยู่ในระดับไหน หาความสมดุล ระหว่างความสามารถการรองรับของพื้นที่ความต้องการของนักท่องเที่ยว และการยอมรับของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนา รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลจะต้องมีความสัมพันธ์กัน เป้าหมายของการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องสอดคล้องจากฝ่ายบริหารทุกระดับการจัดการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงการลงทุน ต้นทุนของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมด้วย

9. **การจัดการ การบริการ** ควรคำนึงถึงระดับมาตรฐานสากล ปัจจุบัน คือ ISO 900 ISO 1400/ISO 18000 ด้วย

10. **การศึกษาและสำรวจแหล่งพลังงาน** เพื่อนำมาใช้ก่อประโยชน์มากที่สุด อาทิ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานกระแสมลม พลังงานความร้อนใต้พิภพ ควรใช้พลังงานกระแสมลม พลังงานความร้อนใต้พิภพ ควร ใช้พลังงานจากธรรมชาติมากที่สุด หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องปรับอากาศมากที่สุด

11. **การจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐาน** ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถขอบเขตในการรองรับปริมาณ นักท่องเที่ยว (จำนวนนักท่องเที่ยว) โดยใช้หลักการสภาพแวดล้อม ขีดความสามารถการรองรับทาง กายภาพ (Physical Carrying Capacity) และขีดความสามารถการรองรับทาง สภาพแวดล้อม (Environmental Carrying Capacity) อาทิ น้ำประปา ไฟฟ้า ขยะมูลฝอย ต้องมีแผนการจัดการอย่างดีเพียงพอต่อการใช้

12. **การออกแบบสิ่งก่อสร้างสิ่งบริการอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว** (ที่จอดรถ ที่พัก การเดินทาง ร้านอาหารเครื่องดื่ม ห้องสุขา) ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่เป็นสิ่งแปลกปลอมเข้าไปหนึ่งการก่อสร้างควรคำนึงความสะดวกของคนพิการด้วยควร

หลีกเลี่ยงสิ่งต่าง ๆ เช่น การคั่นไม้เป็นสำคัญ ต้องคำนึงถึงกระแสน้ำจะไม่ก่อให้เกิดการพังทลาย และไม่กีดขวาง เส้นทางเดินของสัตว์ป่า

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอย่างมีความรับผิดชอบ และมีการจัดการอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ไม่ทิ้งขยะ ไม่ขีดเขียน ไม่ทำลาย ไม่เก็บทรัพยากรธรรมชาติไปเป็นสมบัติส่วนตัว ช่วยสร้างรายได้ สร้างงานให้กับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเพิ่มรายได้เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ก็จะช่วยลดความจำเป็นในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อดำรงชีพ และที่สำคัญการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินควบคู่กันไปได้ จากบทสรุปข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อนำข้อมูลและองค์ความรู้ที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยของตนเองให้เกิดความสมบูรณ์และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2551) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการ ซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย และการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่อาจจจะรุนแรง” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม และช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชนรวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญ และความคิดสร้างสรรค์ ของสาธารณชน

อรทัย ก๊กผล (2546) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึง

ควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และการรับรู้ เรียนรู้ การปรับเปลี่ยน โครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

นคร สำเภาทิพย์ (2542) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทหลักในการเริ่มคิด เริ่มวางแผนปฏิบัติการและมีอำนาจตัดสินใจที่จะดำเนินการในกิจกรรมของเขาเองในชุมชนเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนในการจัดการ และควบคุมการกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีในสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การพึ่งตัวเองมีความสามารถในการช่วยตัวเอง สามารถที่จะกำหนดชะตาชีวิตได้ด้วยตนเองในท้ายที่สุด

ประเสริฐ สุนทร (2543) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึงการที่บุคคล กลุ่ม หรือชุมชนมีความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง แล้วมีการแสดงให้เห็นถึงความต้องการ โดยสมัครใจร่วมกันเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลง เพื่อตัวประชาชนเองจนมาสู่การตัดสินใจกระทำร่วมกันเพื่อให้บรรลุถึงความประสงค์นั้น ๆ โดยร่วมกันในการระดมความคิด การตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติการการติดตามและประเมินผล รวมตลอดถึงการเสียสละเวลา แรงงาน และทุนทรัพย์ต่าง ๆ

ประชัย ศรีจามร (2549) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในแนวทางการพัฒนา โดยผ่านทางกระบวนการส่งเสริมชักนำ การสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ การริเริ่มในการคิด ร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาร่วมแก้ไขและวางแผนปฏิบัติ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือทรัพยากรทางการบริการ ตลอดจนอำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดกิจกรรมแนวทางการดำเนินกิจกรรมของตนเองให้เกิดขึ้นเกิดขึ้นภายในชุมชนด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถของตนเอง เพื่อเพิ่มและพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการและควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากร ตลอดจนปัจจัยการผลิตในสังคมอันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง

สุธี วรประดิษฐ์ (2553) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกันในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจและการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนโดยสรุปมีขั้นตอนทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน คือ

1. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาของชุมชน
2. การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต
3. การกำหนดกิจกรรม
4. การดำเนินกิจกรรม

5. การประเมินผลกิจกรรม

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ในแง่ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกหมายถึง การระดมทุนและการใช้ทุน ซึ่งทุนในที่นี้หมายถึง เงินทุน เป็นสำคัญ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการระดมเงินทุนจึงหมายถึง การร่วมถือหุ้น การร่วมลงทุน และการนำทุนไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น การมีส่วนร่วมเบื้องต้นของกลุ่มออมทรัพย์ คือ การร่วมถือหุ้นในกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร (2532) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชนบท หมายถึง การที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานพัฒนาชนบทในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอน แล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย

Farnkky Lisk (1985 อ้างใน ชินรัตน์ สมสืบ, 2539) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การเข้าร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับ และทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ แนวคิดการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือกการบริหาร และการประเมินผลขอแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น

พัชรี สีโรรส (2546) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ คือ กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ ที่เหมาะสมและยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายจึงควรเข้าร่วมกระบวนการตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งติดตามและประเมินผล

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา (2547) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่าเป็นการที่ฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใดไม่เคยเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจ หรือจากที่เคยเข้าร่วมด้วยเล็กน้อย ได้เข้ามาร่วมมากขึ้นเป็นไปอย่างมีอิสรภาพเสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้น ต้องเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

2. องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ ซึ่งสามารถจะแบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 ระดับ (กรมประชาสัมพันธ์, 2553) ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) ถือเป็น การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาครัฐจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการ มีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์

การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์

2. การรับฟังความคิดเห็น (Consult) เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์

3. การเกี่ยวข้อง (Involve) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็น และความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์การจัดตั้งคณะทำงาน เพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย

4. ความร่วมมือ (Collaboration) เป็นการให้กลุ่มประชาชน ผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน (Empower) เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงสุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด

3. รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน

United Nation (1998) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง เป็นไปโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันขึ้นเองเพื่อแก้ไขปัญหาในกลุ่มของตนเองโดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกโดยมีรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ เป็นการเข้าร่วมโดยต้องการความเห็นชอบหรือการสนับสนุนจากรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบโดยทั่วไปในประเทศที่กำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินนโยบายของรัฐบาลภายใต้การดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้ดำเนินการได้รับผลทันทีแต่ไม่ได้รับผลกระทบระยะยาวและมีผลเสีย คือไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

Cohen and Upholf (1980 อ้างใน ธัญญา เกษนุเคราะห์, 2557: 12) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม โดยทั่วไปว่าการมีส่วนร่วมในขั้นตอน ในการตัดสินใจ (Decision making) ไม่ได้ หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจได้เพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับขั้นตอนการปฏิบัติการด้วย เช่น

การจัดองค์การ การกำหนดกิจกรรมพัฒนา เป็นต้น การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องของผลประโยชน์และการประเมินผลในกิจกรรมการพัฒนาด้วย จะเห็นว่าการตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องกับ โดยตรงกับการปฏิบัติงาน แต่ก็เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ และการประเมินผลด้วยเหมือนกัน โดยที่ผลประโยชน์นั้นเป็นผลมาจากการปฏิบัติการและผลประโยชน์ก็เป็นตัวกำหนดให้มีการประเมินผล ซึ่งต่างก็ได้รับผลมาจากขั้นตอนการตัดสินใจแล้วทั้งสิ้น นอกจากนี้ก็ยังมีผลสะท้อนกลับจากการประเมินผล และการปฏิบัติการกลับไปสู่การตัดสินใจอีกด้วย ซึ่งแนวคิดนี้มีกรอบพื้นฐานเพื่ออธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วม

4. ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

อคิน ระพีพัฒน์ (2527: 17) ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาในชุมชน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ แนวทางในการดำเนินงานกำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่ใช้

3. การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการบริหารงาน และประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้อาจเป็นด้านกายภาพ หรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลได้

5. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปยอดของโครงการทั้งหมด

ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543: 11) ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาในชุมชน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ แนวทางในการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่ใช้

3. การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานหรือโดยการบริหารงาน และประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้อาจเป็นด้านกายภาพ หรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลได้

5. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2525) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องให้บรรลุ วัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ 7 ประการ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์การ
2. ร่วมคิดหรือสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลด ปัญหาขององค์การ หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การ หรือสนองความต้องการ ขององค์การ
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดหรือแก้ไขและสนองความต้องการขององค์การ
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุน โครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้เกิดประโยชน์ได้ตลอดไป

ปาริชาติ วัลย์เสถียร และคณะ (2546) และกรมการพัฒนาชุมชน (2551) ระบุว่ากระบวนการมีส่วนร่วมมี 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการเริ่มการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนแหล่งทรัพยากรที่จะใช้ของโครงการ

3. การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ

5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา ขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินการพัฒนาที่ได้กระทำนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative - evaluation) เป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปแบบของการประเมินรวม (Summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปยอดรวม

อรรถ ก๊กผล (2549) กล่าวว่า การที่ประชาชนเข้าไปร่วมกิจกรรมอย่างไร อย่างหนึ่งเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริงนั้น ประชาชนจะต้องมีอิสระในทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้น ๆ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะหรือขั้นตอนการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด ดังนี้

1. เริ่มจากการสร้างจิตสำนึกในตนเอง และถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่

2. ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีปัญหาและสาเหตุอย่างไร แล้วจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของปัญหานั้น

3. ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จะจัดหางบประมาณมาจากไหน และใครจะเป็นผู้ดูแล

4. ร่วมดำเนินการ ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลัง ความรู้ความสามารถของตน

5. ร่วมกันติดตามประเมินผล ตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกัน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรค และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้งานหรือภารกิจดังกล่าวสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์

6. ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้วย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน อาจจะไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัสดุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุข ความพอใจในสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

5. ประเภทของการมีส่วนร่วม

ดิน ปรัชญพฤทธิ (2541) ได้รวบรวมประเภทของการมีส่วนร่วมไว้ว่ามี 6 ประเภทด้วยกัน คือ ช่องทางของการมีส่วนร่วม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กิจกรรมของการมีส่วนร่วม ระดับของการมีส่วนร่วม กลยุทธ์ของการมีส่วนร่วม และอำนาจและการควบคุมการมีส่วนร่วม

1. ช่องทางของการมีส่วนร่วม ช่องทางการมีส่วนร่วมนี้มี 3 ช่องทางด้วยกัน คือ การมีส่วนร่วม โดยใช้ช่องทางขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งสามารถทำได้โดยการอาศัย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามเป็นเครือข่ายหรือสนิทสนมคุ้นเคยกันมาก่อน การมีส่วนร่วมยังสามารถทำได้อีกโดยการผ่านช่องทางของกระบวนการเลือกตั้ง เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างผู้แทนราษฎรและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และประการสุดท้ายการมีส่วนร่วมโดยการผ่านช่องทางองค์กรต่าง ๆ เช่น การเป็นสมาชิกสมาคมหรือสหภาพแรงงาน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนี้ Almond and Coleman ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การมีส่วนร่วมโดยอาศัยเทือกเถาเหล่ากอหรือเชื้อสกุล ซึ่งจะเป็นการมีส่วนร่วมที่เน้นนามสกุล เป็นหลักมิใช่พิจารณาจากผลงานต่าง ๆ การมีส่วนร่วมแบบเลือกที่รักมักที่ชังก็เป็นการมีส่วนร่วมที่อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมนี้จะได้รับการปฏิบัติตอบที่แตกต่างกันออกไปโดยไม่เสมอภาคกัน และการมีส่วนร่วมแบบสากล ซึ่งการร่วมประเภทนี้ สมาชิกทุกคนจะมีสิทธิเท่าเทียมกันและได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมเสมอภาค

3. กิจกรรมของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมโดยอาศัยกิจกรรม ได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยการเลือกตั้ง (เช่น การลงคะแนนเสียง) การมีส่วนร่วมโดยการวิ่งเต้น (ได้แก่ การชักชวนผู้อื่นมาลงคะแนนให้แก่ผู้ที่ตนชอบ) การมีส่วนร่วม โดยผ่านกิจกรรมองค์กร (เช่น การจัดตั้งกลุ่มคนเป็นหัวคะแนน) การมีส่วนร่วมโดยการติดต่อกับผู้อื่นเป็นการส่วนตัวกับผู้เกี่ยวข้องในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และการมีส่วนร่วมโดยการก่อความวุ่นวาย (เช่น การแข็งข้อ และการกล่าวหาว่าร้ายคนอื่น)

4. การมีส่วนร่วมโดยอาศัยระดับ Brian and White นั้นได้แบ่งการมีส่วนร่วม ออกเป็น 3 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมในแนวราบ เป็นการมีส่วนร่วมที่ไม่มีผลจริงจังอะไรนัก เพราะผู้เข้าไปมีส่วนร่วมไม่ค่อยมีสิทธิมีเสียงอย่างจริงจังหรือมิได้อยู่วงในของศูนย์กลางต่าง ๆ เช่น การออกเสียงและการวิ่งเต้น เป็นต้น ประเภทต่อมาของระดับการมีส่วนร่วม คือการมีส่วนร่วมในแนวตั้ง ซึ่งจะได้รับการที่ผู้ตอบหรือผู้น้อยเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้ใหญ่หรือผู้นำหรือผู้ใหญ่ เนื่องจากมีผลประโยชน์ร่วมกันและทั้งสองต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันและความสัมพันธ์ ดังกล่าวจะดำเนินอยู่ต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าผลประโยชน์ดังกล่าวจะหมดไป และประการสุดท้าย ของระดับการมีส่วนร่วม คือการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร ซึ่งจะมีความคาบเกี่ยว หรือผสมผสานระหว่างการมีส่วนร่วมแบบแนวราบและแนวตั้ง

กล่าวคือ เป็นการมีส่วนร่วมที่ผู้ตามพยายามจะเข้าไปปรับเปลี่ยนการตัดสินใจของผู้นำหรือการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับผู้นำในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหาร

5. การมีส่วนร่วมโดยอาศัยกลยุทธ์ต่าง ๆ มี 5 ประเภทด้วยกัน คือ การมีส่วนร่วมโดยอาศัยกลยุทธ์การศึกษาและการรักษา ซึ่งจะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมแทบจะไม่ได้เลย เพราะผู้นำเห็นว่าผู้ตามได้เข้ามามีส่วนร่วมนั้นไม่ฉลาดหรือเป็นคนเจ็บ ดังนั้นผู้นำจึงหลอกให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อที่ตนจะได้ศึกษาหรือรักษาให้ผู้ตามผู้นั้นมีความรู้หรือหายจากความเจ็บไข้ ประเภทต่อมา คือ การมีส่วนร่วมโดยอาศัยกลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การมีส่วนร่วมประเภทนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้เข้าร่วมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใหม่ หลังจากที่ได้เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีการมีส่วนร่วมโดยอาศัยกลยุทธ์ของการเพิ่มเติมจำนวน ผู้ปฏิบัติ ซึ่งในกรณีนี้ผู้นำหรือองค์กรขาดกำลังคน ดังนั้นจึงยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้ปฏิบัติงานแทนจำนวนบุคลากรที่ยัง

6. การมีส่วนร่วมโดยอาศัยอำนาจและการควบคุม อาร์นสไตน์ ได้แบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมของผู้ตามไว้ 8 ประเภท โดยเรียงจากการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด หรือไม่มีเลยไปหาการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ นโยบาย ถือว่าไม่ใช่การมีส่วนร่วมแต่อย่างใด เพราะผู้นำพยายามที่จะให้ผู้ตามเข้าไปเป็นกรรมการคณะใดคณะหนึ่งเพียงเพื่อหวังผลในการประชาสัมพันธ์ของตน การรักษามีลักษณะคล้ายคลึงกับนโยบาย คือไม่ใช่เป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพราะผู้นำเชื่อว่าการที่ผู้ตามไม่มีอำนาจใด ๆ นั้น เนื่องจากมาจากการป่วยทางจิตใจ ผู้นำจึงจำเป็นที่จะต้องนำผู้ตามเหล่านี้มารักษาเพื่อให้มีพฤติกรรมตามที่ตนต้องการ การบอกเล่า ในกรณีนี้ผู้นำจะให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแต่เพียงเล็กน้อย โดยการแจ้งการแจ้งข่าวสารให้ผู้ตามทราบผ่านทางสื่อมวลชนผู้สื่อข่าวหรือตอบข้อสงสัยเท่านั้น การให้คำปรึกษา ในกรณีนี้ ผู้นำจะคอยรับฟังข้อคิดเห็นของผู้ตามโดยการสำรวจทัศนคติ การจัดให้มีการประชุมโต้สวนเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้ตามสงสัยแต่ผู้นำก็จะไม่ผูกมัดตนเองว่าจะดำเนินการต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้ตาม การปลอมโยนในกรณีนี้ผู้นำจะทำสมือนว่ามีความเห็นอกเห็นใจหรือคล้อยตามความเห็นของผู้ตาม แต่ในส่วนลึกนั้นผู้นำมิได้ตั้งใจที่จะปฏิบัติตามความเห็นของผู้ตามแต่อย่างใด การเป็นหุ้นส่วน ในกรณีนี้ทั้งผู้นำและผู้ตามจะมีการเจรจาต่อรองกัน ดังนั้นผู้ตามจึงได้เริ่ม เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น การมอบอำนาจ ในกรณีนี้ผู้นำได้เริ่มมอบอำนาจให้ผู้ตามไปปฏิบัติและหากตกลงกันไม่ได้ก็จะมีฝ่ายที่สามเข้ามาเป็นผู้ตัดสินใจชี้ขาด และอำนาจและการควบคุมอยู่ในครอบครองของผู้ตาม ในกรณีนี้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพราะผู้ตามมีอำนาจควบคุมพฤติกรรมของผู้นำได้อย่างเต็มที่

6. ลักษณะพื้นฐาน ของระบบราชการแบบมีส่วนร่วม (กรมประชาสัมพันธ์, 2553) ประกอบด้วย

- เป็นองค์การที่ให้ประชาชนสามารถเข้าถึง (Accessibility) ได้โดยช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น ตู้ไปรษณีย์เว็บไซต์หรือฝ่ายประชาสัมพันธ์
- เป็นองค์การที่มีการติดต่อสื่อสารสองทาง (Two ways communications) กับ ประชาชน อยู่ตลอดเวลาและเป็นการสื่อสารที่เปิดให้กับทุกคน
- เป็นองค์การที่มีการติดต่อสื่อสาร ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างองค์การกับ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจการหรือโครงการที่กำลังทำอยู่
- มีการนำข้อคิดเห็นที่ได้รับจากประชาชนมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ พร้อมอธิบาย เหตุผลการไม่ปฏิบัติตามข้อคิดเห็นหรือคำแนะนำของประชาชน
- จัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในลักษณะทันท่วงทีถูกต้อง จริงใจ และ โปร่งใสเพื่อสร้างความเชื่อถือและไว้วางใจกับหน่วยงาน

7. ประโยชน์ของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

การปรับเปลี่ยนการบริหารราชการของหน่วยงานภาครัฐที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในลักษณะของหุ้นส่วนการพัฒนาภายใต้แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วม ของประชาชนและการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วย งานภาครัฐใน หลายประการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2560) ได้แก่

1. การตัดสินใจที่มีคุณค่าและความหมาย (Meaningful decision) เพราะภาคประชาชนได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการแผนงานการใช้งบประมาณ
2. การใช้ทรัพยากร (Public resources) อย่างรอบคอบ เพราะภาคประชาชนเข้ามามีส่วน ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
3. ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาสาธารณะ ต่าง ๆ ทำให้แนวทางเหล่านั้นได้รับการสนับสนุนเมื่อนำไปปฏิบัติและได้รับการยอมรับ ซึ่งทำให้ ภาครัฐไม่ต้องทำงานในลักษณะโดดเดี่ยวต่อไป
4. การทำงานในลักษณะหุ้นส่วน (Partnership) โดยภาครัฐปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ ประสานและอำนวยความสะดวก (Facilitator) ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทภาครัฐในการบริหารราชการ ยุคใหม่ทำให้รัฐสามารถลดขนาดลง และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพราะมีหุ้นส่วนการ พัฒนามาช่วยแบ่งเบาภาระด้านค่าใช้จ่ายบุคลากร และงบประมาณ

5. ความสามารถในการให้บริการที่ดีขึ้นเพราะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีคุณภาพมีประสิทธิภาพทั่วถึงและตรงจุดมากขึ้น เช่น การสาธารณสุขการศึกษา เป็นต้น

6. ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและประชาชนมีความไว้วางใจเป็นพื้นฐานอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการได้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้อย่างเปิดเผยระหว่างกัน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ซึ่งการแก้ไขปัญหานั้นจำเป็นต้องมีความร่วมมือทำพร้อม ๆ กันในทุกระดับ ต้องระดมทุกองค์ประกอบในสังคม โดยเฉพาะชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเป็นชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองจากบทสรุปข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำความรู้ที่ได้และหลักการต่าง ๆ มาวิเคราะห์และปรับใช้กับงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ

1. ความหมายของการจัดการ

สมยศ นาวิกาน (2536: 23) กล่าวว่า กระบวนการจัดการว่าเป็นกิจกรรมของการบริหารที่สำคัญ 4 อย่าง คือ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุม รูปแบบของการบริหารดังกล่าวนี้ ได้รับการพัฒนาขึ้นเมื่อประมาณปลายศตวรรษที่สิบเก้า

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2545: 421) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนตามลำดับ เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไรที่ไหน เมื่อใด โดยใคร นอกจากจะเป็นการลดความไม่แน่นอนแล้ว ยังทำให้สมาชิกในองค์กรมีความมั่นใจในการทำงานทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ การจัดลำดับการทำงานที่ดีไม่ควรมีลักษณะตายตัวต้องยืดหยุ่น ได้ตามสถานการณ์อาจมีการปรับปรุงแก้ไข หรือปรับเปลี่ยนลำดับการทำงานได้เสมอส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลมากขึ้นด้วย

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545: 211) ให้ความหมายการจัดการ คือ กระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหาร คือ

1. กระบวนการนำเข้า (INPUT) คือ ทรัพยากรทางการบริหาร (Management resources) อันได้แก่ 4 M's ประกอบด้วยดังนี้คือ คน (Man), เงิน (Money), วัสดุ (Material) และวิธีการ/จัดการ(Method/Management) ถูกนำเข้าในระบบเพื่อการประมวลผลหรือการบริการที่เติบโตและพัฒนาก้าวหน้าไปพร้อมกับอุตสาหกรรมการผลิต และการบริการที่เติบโตขึ้นไปอย่างรวดเร็วทำให้ทรัพยากรเพียง 4 ประการเริ่มไม่เพียงพอสำหรับเป้าหมาย จึงได้เพิ่มขึ้นอีก 2 M's เป็น 6 M's ได้แก่ เครื่องจักรกล (Machine) และการตลาด (Market) ในขณะเดียวกันการทำงานที่มองเห็นถึงความสำคัญ หรือคุณค่าของจิตใจของผู้ปฏิบัติงานที่มากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคนงานมากขึ้น จึงเพิ่มขวัญกำลังใจ (Morale) เข้าไปเป็น 7 M's และเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ระบบการสื่อสารไร้พรมแดนที่ติดต่อเชื่อมโยงกันเป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั่วโลกทำให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็วใคร่ไม่รู้หรือไม่มีข้อมูลย่อมเสียเปรียบในเชิงธุรกิจจึงได้เพิ่ม ข้อมูลข่าวสาร (Message) เข้าไปในทรัพยากรกระบวนการผลิตรวมเป็น 8 M's ซึ่งเป็นทรัพยากรเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ ไม่สิ้นสุดตราบเท่าที่ระบบอุตสาหกรรมการผลิตการจัดจำหน่าย และการบริการยังคงพัฒนาและก้าวไปไม่หยุดยั้ง

2. กระบวนการประมวลผล (PROCESS) คือ หน้าที่หรือกิจกรรมขั้นพื้นฐานที่ผู้บริหารต้องกระทำในปัจจุบันมีหน้าที่ 4 ประการ ได้แก่ POLC การวางแผน (Planning), การจัดองค์การ (Organizing), การชี้นำ(Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งมีพัฒนาการของแนวคิดมาตั้งแต่สมัยของฟาโยล์ (Fayol) ปี 1916 ที่เห็นว่าหน้าที่การจัดการ ประกอบด้วย POCCC ได้แก่ การวางแผน (Planning), การจัดองค์การ (Organizing), การสั่งการ (Commanding), การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) ต่อมาในปี 1937 กุลิกและเออร์วิก (Gulick and Urwick) เห็นว่ากระบวนการจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน (Planning), การจัดการองค์การ(Organizing), การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing), การอำนวยการ (Directing), การประสานงาน(Coordinating), การรายงานผล (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ซึ่งนิยมเรียกว่า POCDORB ครั้งเมื่อเข้าปี 1972 คูนต์ซ์ (Koontz) มีความคิดเห็นว่าหน้าที่ทางการจัดการ คือ POSDC ได้แก่ การวางแผน (Planning), การจัดองค์การ (Organizing), การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing), การอำนวยการ (Directing), และการควบคุม (Controlling) ซึ่งเป็นแนวคิดของเขาเปลี่ยนแปลงไปชัดเจน โดยในปี 1988 คูนต์ซ์ และเวียห์ริช (Koontz and Weinrich) เขียนตำราใช้ชื่อว่า Management ร่วมกันและเปลี่ยนหน้าที่ทางการจัดการจากตัว D (Directing) เป็น L (Leading) พัฒนาด้านแนวคิดดังกล่าวยังคงก้าวต่อไปไม่หยุดยั้ง บางทีในยุคหน้าเราอาจเห็นหน้าที่การจัดการที่เหลืออักษรเพียงตัวเดียว หรือสองตัวเท่านั้นก็เป็นได้ ดังนั้นอาจสรุปหน้าที่หรือกิจกรรมขั้นพื้นฐานทางการจัดการได้ว่าเป็น เครื่องมือที่ใช้กระบวนการ (Process) แปรรูปทรัพยากรที่นำเข้ามาให้เป็นผลผลิตตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายขององค์การต่อไป

3. กระบวนการนำออก (OUTPUT) คือ เป้าหมาย (Goals) หรือ วัตถุประสงค์ (Objectives) ขององค์กร ที่นำออกมาจากกระบวนการแปรรูปในขั้นตอนที่สองเป้าหมายขององค์กรสามารถแบ่งย่อยได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ องค์กรที่มีเป้าหมายที่มุ่งแสวงหากำไร (Profit) และองค์กรที่มีเป้าหมายไม่มุ่งแสวงหากำไร (Non-profit) หรืออาจแบ่งเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตสินค้ากับองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการ (Services) ก็ได้

Druck (2006 อ้างใน สาคร สุขศรีวงศ์, 2550: 50) กล่าวว่า การจัดการหมายถึง การทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทางการจัดการซึ่งรวมถึงกิจกรรม 4 ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์กร การชี้นำ และการควบคุมองค์กร นอกจากนี้กิจกรรมการจัดการให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ เช่น การตัดสินใจในการบริหารจัดการ การจัดการเชิงกลยุทธ์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การบริหารกลุ่ม และการจัดการในสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ

ชนงกรณ์ กุณชลบุตร (2557: 2) อธิบายว่า การจัดการจะต้องประกอบด้วย “คน ตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน” และผู้จัดการหรือผู้บริหาร คือ ผู้ที่ ประสานทรัพยากรต่าง ๆ ไม่จะเป็นคน (Man) เงิน (Money) สิ่งของ (Material) วิธีการจัดการ (Management) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยมุ่งหวังว่าจะเกิดประสิทธิภาพที่สูงสุด

อุทัย เลาหวิเชียร (2551: 112) กล่าวว่า การจัดการ คือ การเปลี่ยนทรัพยากรให้เป็นสิ่งที่มีคุณค่า (values) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในองค์กรและผู้รับบริการอื่น ๆ

วิรัช สงวนวงค์วาน (2551: 2) อธิบายว่า การจัดการ หมายถึง สิ่งที่ผู้จัดการหรือ ผู้บริหาร ต้องปฏิบัติเกี่ยวข้องกับการประสานงาน การดูแลงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้อื่นเพื่อให้งานและ กิจกรรมเหล่านั้นสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพที่และประสิทธิผล การประสานงาน และดูแลงาน ของผู้อื่นจึงเป็นข้อแตกต่างที่แยกผู้บริหารออกจากผู้ที่มีได้เป็นผู้บริหาร

Rueand Byars (2002: 25) กล่าวไว้ว่า การจัดการ คือ รูปแบบของงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กร ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน และทุน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

Robbinsand DeCenzo (2005: 34) อธิบายว่า การจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการที่ทำให้งานกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ด้วยคน และทรัพยากรขององค์กร มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ได้แก่ กระบวนการ (process) ประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) ซึ่งกระบวนการ (process) หมายถึง หน้าที่ต่าง ๆ ด้านการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การโน้มนำองค์กร และการควบคุม

Ruggles (1997) ได้กล่าวถึงการจัดการความรู้ว่าเกี่ยวข้องกับกระบวนการหลัก 3 กระบวนการ คือ การก่อให้เกิดความรู้ การรวบรวมความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ การก่อให้เกิดความรู้ หมายถึง การนำความรู้ใหม่ ๆ มาสู่ตนเอง สู่กลุ่ม หรือโลก จากการสร้างสรรค์ขึ้นเอง จากความรู้ที่ได้เรียนมา การสังเคราะห์ การรวบรวม และการประยุกต์ใช้ ส่วนการรวบรวมความรู้ หมายถึง การหยิบจับและการแสดงความรู้ออกมา ดังนั้น คนในองค์กรสามารถนำความรู้ที่เกิดขึ้นมาใช้ได้ทุกเมื่อ ส่วนกระบวนการสุดท้าย คือการถ่ายทอดความรู้ หมายถึง การโอนความรู้จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเป็นการซึมซับความรู้ไว้ กระบวนการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการก่อให้เกิดความรู้ การรวบรวมความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ มักเกิดขึ้นกับองค์กรที่มีการจัดการความรู้ที่ดี อย่างไรก็ตามการจัดการเพียงอย่างเดียวไม่สามารถที่จะก่อให้เกิดกระบวนการทั้งสามนี้ได้ แต่พลังของการบริหารจัดการความรู้ คือ สิ่งที่จะช่วยให้องค์กรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพ และคุณค่าของกระบวนการเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร

Gate (1999) ให้คำจำกัดความของการบริหารจัดการความรู้ หมายถึง การจัดเก็บ การรวบรวม และเผยแพร่สารสนเทศกับผู้ที่ต้องการใช้ได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งยังต้องทำการกลั่นกรอง และวิเคราะห์สารสนเทศให้พร้อมที่จะไปใช้ประโยชน์ได้เสมอ การจัดการความรู้เริ่มต้น จากเป้าหมายของธุรกิจ กระบวนการ และการยอมรับถึงการต้องการในการแบ่งปันข้อมูลของคนในองค์กร

2. กระบวนการจัดการ

แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการ (Process of management) เป็นการวิเคราะห์ให้เห็นว่าผู้จัดการมีหน้าที่รับผิดชอบอะไรบ้าง มีงานอะไรจะต้องทำ และควรจะทำอย่างไร ก่อนหลัง นับเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง สำหรับผู้จัดการที่จะยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุเป้าหมาย ที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวได้ว่า หัวใจของกระบวนการจัดการ คือ หน้าที่ของการบริหาร (Function of the executive) นั่นเอง (สมคิด บางโม, 2558: 70-71)

อุทัย เลาหวิเชียร (2551: 90) กล่าวว่า “กระบวนการจัดการ” (Management process) มีความหมายเช่นเดียวกับ “กระบวนการบริหาร” (Administrative) หรือบางครั้งอาจเรียกว่า “หน้าที่ของฝ่ายจัดการ” (Managerial function) กระบวนการจัดการ มีความหมาย สำคัญ 2 ประการ

ประการแรก หมายถึง ขั้นตอนของการจัดการจะเริ่มที่การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การเป็นผู้นำหรือการบริหารคน (Leading) และการประเมินผล (Evaluating)

ประการที่สอง หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้จัดการหรือนักบริหาร มีหน้าที่ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารคน และการประเมินผลเมื่อกล่าวถึง คำว่า การจัดการ นักวิชาการจะหมายถึง กระบวนการจัดการ (Management process) หรืออาจเรียกว่า กิจกรรมการจัดการ (Management activities) ประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดเป้าหมายไว้ล่วงหน้า และวิธีการต่าง ๆ ที่จะให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด การวางแผนจึงเป็นประโยชน์ที่จะอุดช่องว่างระหว่างสภาพการณ์ของหน่วยงานที่กำลังเป็นอยู่ กับเป้าหมายที่หน่วยงานต้องการจะให้เป็นในอนาคต

2. การจัดองค์การ (Organization) คือ การจัดกิจกรรม คน และหน่วยงาน เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้ในแผนสามารถบรรลุผลโดยมีประสิทธิภาพที่มากที่สุด หน้าที่หลักของการจัดองค์การ คือ การแบ่งลักษณะของงาน สรรหาคนเพื่อบรรจุในตำแหน่งต่าง ๆ

3. การเป็นผู้นำ (Leading) คือ หน้าที่ของนักบริหารที่จะโน้มน้าวผู้ใต้บังคับบัญชาให้ ปฏิบัติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การนำ หมายถึง การทำหน้าที่ของหัวหน้างาน การจูงใจ และการสื่อข้อความ และดูแลสภาพงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

4. การประเมินผล (Evaluating) หมายถึง การตรวจสอบและการควบคุมการ ปฏิบัติงานให้ เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในแผน

ชนงกรณ์ กุณทลบุตร (2557: 4) อธิบายว่า กระบวนการจัดการ ประกอบด้วยหน้าที่ทางการจัดการ (Managerial function) ดังนี้ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling)

วีรัช สงวนวงค์วาน (2551: 3-4) อธิบายว่า หน้าที่ของผู้บริหารมีคำถามว่า ผู้บริหารจะต้องทำอะไรบ้าง (What do manager do?) หรือมีหน้าที่อะไรนั้นมีผู้ให้ความเห็นไว้หลากหลาย ปัจจุบันตำราด้านการจัดการส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า หน้าที่ของผู้บริหาร ประกอบด้วย 4 อย่าง คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

Gulick and Urwick (1973: 13) เสนอหลักการว่า กระบวนการ จัดการ ประกอบด้วย ขั้นตอนที่สำคัญ 7 ประการหรือเรียกว่า POSDCORB มีรายละเอียด ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไรบ้างและทำอย่างไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดหน่วยงาน การกำหนดโครงสร้างของหน่วยงาน การแบ่งส่วนงาน การจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ การกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน

3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การจัดตัวบุคคลเป็นการบริหารงานด้านบุคลากร ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน

4. การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม บังคับบัญชา และการควบคุมการปฏิบัติงาน

5. การประสานงาน (Co-ordinating) หมายถึง การประสานงาน ประสานกิจการ ด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานให้เกิดความร่วมมือ เพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

6. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานขององค์การให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานว่ามีความก้าวหน้าไปเพียงใด

7. งบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การบริหารงบประมาณ การจัดทำงบประมาณ การควบคุม และการตรวจสอบด้านการเงิน

3. ทฤษฎีทางการจัดการ

ทฤษฎีทางการจัดการหรือการบริหารกิจการต่างจำเป็นต้องมีทฤษฎีอันเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการโดยทั่วไป ถือว่าทฤษฎีเป็นปัจจัยสำคัญของการจัดการ มีอยู่ 4 ประการ (สมคิด บางโม, 2558: 61) ได้แก่

1. คน (Man) เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมขององค์กรนั้น ๆ
2. เงิน (Money) ใช้สำหรับเป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ
3. วัสดุสิ่งของ (Material) หมายถึง อุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องมือต่าง ๆ รวมทั้งอาคาร สถานที่
4. ความรู้ด้านการจัดการ (Management) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ ปัจจัยในการบริหารทั้ง 4 ประการเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการ เพราะประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลของการจัดการขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์และคุณภาพของปัจจัยดังกล่าว การจัดการ ภาคเอกชน ได้กล่าวถึงปัจจัยของการจัดการ ไว้มี 6 M โดยเพิ่มเรื่องการตลาดจำหน่ายสินค้า และ เครื่องจักรสำหรับผลิตสินค้า

ปัจจุบันปัจจัยการจัดการ มีการกล่าวไว้ถึง 8 ประการ หรือ 8 M โดยเพิ่มปัจจัยอีก 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านวิธีการทำงานและปัจจัยด้านเวลา ดังนี้

1. คน (Man) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน
2. เงิน (Money) สำหรับเป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ
3. วัสดุสิ่งของ (Material) ได้แก่ อุปกรณ์ เครื่องใช้ และอาคารสถานที่
4. ความรู้ด้านการจัดการ (Management) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ

5. ตลาด (Market) เป็นที่สำหรับจำหน่ายสินค้าและบริการ
6. เครื่องจักรกล (Machine) ใช้สำหรับผลิตสินค้าและบริการ
7. วิธีการทำงาน (Method) หมายถึง วิธีหรือขั้นตอนในการทำงาน
8. เวลา (Minute) หมายถึง เวลาในการดำเนินงาน

4. วิวัฒนาการแนวคิดในการบริหารจัดการ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการแนวคิดในการบริหารจัดการ ได้มีการสรุปวิวัฒนาการของการบริหารจัดการไว้ 4 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงระยะเวลาก่อนเริ่มแรก (pre classical period) ช่วงระยะเริ่มแรก (Classical period) ช่วงแนวคิดด้านมนุษยสัมพันธ์ (human relations movement) และช่วงระยะเวลาปัจจุบัน (modern organization theory) โดยแต่ละช่วงเวลาสรุปได้ ดังนี้ (โชติ บติรัฐ, 2558)

1. ช่วงระยะเวลาก่อนเริ่มแรก

การบริหารจัดการในช่วงนี้ไม่ได้มีการกำหนดและจำแนกการจัดการด้านบุคลากร ออกมาเป็นระบบและเต็มรูปแบบอย่างชัดเจน แต่มีนักคิดทางการบริหารได้เสนอแนวคิดในการดูแล รักษา บุคลากรในองค์กร ได้แก่

Robert Owen (1771-1858) เป็นนักอุตสาหกรรมที่มีชื่อเสียงในสมัยการปฏิวัติอุตสาหกรรม เป็นผู้ที่บุกเบิกในการตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการ ได้พยายามให้มีการลดระยะเวลาในการทำงานของพนักงานลง พร้อมทั้งเสนอให้มีการป้องกันการใช้แรงงานเด็กที่อายุต่ำกว่า 10 ปี และได้พยายามปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของคนงานให้ดีขึ้น

Charles Babbage (1792-1871) เป็นนักคณิตศาสตร์ที่มีชื่อเสียงชาวอังกฤษจนได้รับสมญานามว่าเป็นบิดาของการคำนวณสมัยใหม่ ซึ่งมีความสนใจเกี่ยวกับการจัดการองค์กรและการบริหารงานบุคคล และมีความเชื่อในความคิดของ Adam Smith ในด้านการผลิตที่ต้องแบ่งงานกันทำเพื่อให้เกิดความชำนาญเฉพาะด้าน นอกจากนี้ Babbage ยังเป็นผู้ริเริ่มความคิดเกี่ยวกับการให้รางวัล โดยได้เสนอแผนการแบ่งผลกำไรออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก พนักงานจะได้โบนัสจากการเสนอคำแนะนำที่ดีในการทำงาน ซึ่งกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดสร้างสรรค์และกล้าแสดงออก และส่วนที่สอง ค่าจ้างของพนักงานขึ้นอยู่กับกำไรของโรงงาน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้พนักงานปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูง โดยวิธีการนี้จะส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิตภาพรวมขององค์กร

2. ช่วงระยะเริ่มแรก

การบริหารจัดการในช่วงเวลานี้ส่วนใหญ่เป็นการบริหารตามหลักวิทยาศาสตร์หรือการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ เนื่องจากต้องการเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิต ได้มีการค้นคว้าวิธีการ และเทคนิคการทำงานที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตหาทางป้องกันการสิ้นเปลืองขจัดความไม่ยุติธรรม และดูแลสวัสดิการ นักคิดทางการบริหารที่สำคัญในช่วงเวลานี้ ได้แก่

Frederick Winslow Taylor (1856-1915) เป็นวิศวกรชาวอเมริกัน ได้รับการยกย่องให้เป็น “บิดาแห่งการบริหารตามหลักวิทยาศาสตร์” “บิดาแห่งการบริหารอย่างมีหลักเกณฑ์” ซึ่ง Taylor มีความเชื่อว่า งานบริหารทุกอย่างต้องกระทำโดยมีหลักเกณฑ์ มีการวิเคราะห์ศึกษาโดยรอบคอบ เพื่อให้ได้วิธีที่ดีที่สุด และนำวิธีนั้นมาใช้บริหารงาน เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (ศจี อนันต์นพคุณ, 2542: 6) Taylor ได้พยายามหาวิธีการที่ดีที่สุด (One best way) ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ โดยได้เสนอหลักการทางวิทยาศาสตร์ไว้ 4 ประการ ดังนี้ (1) ศึกษาแต่ละส่วนของงานในเชิงวิทยาศาสตร์และพัฒนาวิธีการทำงานที่ดีที่สุดสำหรับแต่ละงาน (2) คัดเลือกและฝึกหัดคนงานโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้สามารถทำงานของตนได้อย่างถูกหลักการและมีประสิทธิภาพ (3) ร่วมมือกันทำงานอย่างเต็มที่ เพื่อให้แน่ใจว่าได้ใช้วิธีการทำงานอย่างเหมาะสม และ (4) แบ่งงานและความรับผิดชอบโดยฝ่ายจัดการที่รับผิดชอบงานด้านการวางแผนวิธีการทำงาน โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ให้คนงานเป็นผู้ลงมือปฏิบัติตามนั้น

Henri L. Gantt (1861-1919) เป็นผู้ที่ทำงานกับ Taylor อย่างใกล้ชิด Gantt มีผลงานที่รู้จักกันเป็นที่แพร่หลายคือ Gantt-chart ซึ่งเป็นการกำหนดตารางเวลาและกิจกรรมที่ใช้ประกอบการวางแผนจัดเวลาและควบคุมการทำงานของโครงการ นอกจากนี้ Gantt ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจพนักงานโดยการให้รางวัลพิเศษแก่หัวหน้างาน เมื่อคนงานสามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนที่วางไว้ เพื่อกระตุ้นให้หัวหน้างานดูแลพนักงานที่มีปัญหาในการทำงาน

3. ช่วงแนวคิดด้านมนุษยสัมพันธ์

การบริหารจัดการในช่วงเวลานี้ เป็นการบริหารตามแนวคิดด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บุกเบิกแนวคิดด้านนี้ ได้แก่

Hugo Hunsterberg (1863-1916) เป็นนักจิตวิทยาชาวเยอรมันที่ให้ความสนใจเป็นพิเศษในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้การทำงานที่ดีที่สุดของแต่ละบุคคล และพยายามหาวิธีการที่จะให้คนงานปฏิบัติตามที่ฝ่ายบริหารต้องการ

Mary Parker Gollert (1868-1933) เป็นนักพฤติกรรมศาสตร์หัวก้าวหน้าที่ให้ความสนใจศึกษาการพลวัตของกลุ่ม (Group Dynamics) การแบ่งอำนาจ (Power Sharing) การแก้ไข ความขัดแย้ง (Conflict Resolution) และบูรณาการของระบบองค์การ (Integration of Organizational Systems)

Abraham Maslow (1908-1970) เป็นนักวิชาการที่ให้ความสนใจกับธรรมชาติ และพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์กร โดยได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ไว้ 3 ประการ คือ (1) มนุษย์ทุกคนมีความต้องการอย่างต่อเนื่องที่ไม่มีทางบรรลุได้หมด เมื่อความต้องการใดได้รับการบำบัดแล้วบุคคลจะมีความต้องการใหม่เกิดขึ้น (2) พฤติกรรมจะเป็นผลมาจากความต้องการ โดยที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุความต้องการในขณะนั้น (3) ความต้องการของบุคคลสามารถจัดให้อยู่ในลำดับขั้นต่ำสุดไปหาสูงสุด เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองในความต้องการขั้นหนึ่งเขาก็จะเกิดความต้องการในขั้นถัดไป Maslow ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ลำดับขั้น ซึ่งโชติ บดีรัฐ (2558: 39) สรุปไว้ดังนี้

1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physical Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่แต่ละบุคคลมีอยู่ในตัวเอง เช่น อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย และการพักผ่อน

2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการที่แต่ละบุคคลต้องการที่จะปราศจากอันตรายทางกายและความกลัวที่จะสูญเสียงาน

3) ความต้องการทางสังคม (Social Needs) คือการมีเพื่อนร่วมงานที่มีความเป็นมิตร มีความสัมพันธ์อันดีงามกับเพื่อนร่วมงาน

4) ความต้องการการยกย่อง (Esteem Needs) คือการมี ความรับผิดชอบงานที่มีความสำคัญสูง ได้รับคำชมเชยและการยอมรับจากหัวหน้า งาน และได้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานที่มีสถานภาพสูงขึ้น

5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization Needs) ได้แก่ ลักษณะการทำงานที่มีความยืดหยุ่นและมีอิสระสูง การให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และงานที่มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ (โชติ บดีรัฐ, 2558: 39)

Douglas McGregor (1906-1964) เป็นศาสตราจารย์ประจำสถาบันเทคโนโลยีแห่งแมสซาชูเซตส์ ได้กล่าวถึงแนวทางในการบริหารจัดการบุคคลภายในองค์กรของผู้จัดการ และได้สร้างสมมติฐานที่เรียกว่า “ทฤษฎี X และทฤษฎี Y” โดยทฤษฎี X มีสมมติฐานในทางลบว่า คนงานเกียจคร้าน มีความทะเยอทะยานต่ำ ชอบให้บังคับและลงโทษเพื่อที่จะทำงาน และมุ่งสนใจแต่เพียงผลตอบแทนที่เป็นวัตถุประสงค์และความมั่นคงปลอดภัยเท่านั้น ในขณะที่ทฤษฎี Y มีสมมติฐานในทางบวกว่า คนงานที่มีวุฒิภาวะสูง มีความสามารถที่จะควบคุมตนเองได้ มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความต้องการในระดับที่สูงตามลำดับขั้นความต้องการของ Maslow

4. ช่วงระยะเวลาปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอดีตส่งผลต่อพัฒนาการของการบริหารจัดการขององค์กร ปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่ว่าบุคลากรเป็นเพียงปัจจัยการผลิตอย่างหนึ่งขององค์กรมายอมรับว่าบุคลากรถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในองค์กร ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการ

ขยายขอบเขตของวิชาการบริหารงานบุคคลทั้งในทางลึกและทางกว้าง ตลอดจนมีการเปลี่ยน การเรียกชื่อจากการบริหารงานบุคคล (Personnel Administration) มาเป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management)

5. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสมัยใหม่

โชติ บดีรัฐ (2558: 55-61) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสมัยใหม่ไว้ 5 รูปแบบ ได้แก่

1. แนวคิดการบริหารจัดการตามทฤษฎี Z ของ William Ouchi สาระสำคัญของแนวคิดนี้คือ การเปรียบเทียบองค์การแบบอเมริกัน และองค์การแบบญี่ปุ่น ที่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ องค์การแบบอเมริกัน จะมีการจ้างงานในระยะสั้น เน้นการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน การเลื่อนตำแหน่งในองค์กรเป็นไปอย่างรวดเร็ว การตัดสินใจเป็นการตัดสินใจของปัจเจกบุคคล ในองค์กร และการดูแลพนักงานเป็นการดูแลเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ในขณะที่องค์การแบบญี่ปุ่นจะมีการจ้างงานแบบตลอดชีพทำงานเป็นทีมเลื่อนตำแหน่งช้า การตัดสินใจเป็นการตัดสินใจโดยใช้มติเอกฉันท์ และการดูแลพนักงานเป็นการดูแลทั้งคนหรือดูแลทุกส่วนของบุคคล

2. แนวคิดในเชิงระบบ แนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีประกอบด้วยองค์การจะประกอบด้วยระบบย่อย ๆ ที่ทำงานร่วมกัน ระบบจะปรับปัจจัยนำเข้า (Input) จากสภาพแวดล้อม ระบบจะทำหน้าที่ในการแปรสภาพ (Process) ปัจจัยนำเข้ามาเป็นปัจจัยนำออกขององค์การ องค์การจะสร้างผลผลิต (Output) ขององค์การ และส่งมอบผลผลิตนั้นเข้าสู่สภาพแวดล้อม และสุดท้ายองค์การจะรับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อมนำไปสู่การปรับตัวขององค์การ

3. วิธีการบริหารแบบการตัดสินใจ แนวคิดนี้ใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “การวิเคราะห์เชิงปริมาณ” ข้อดีของแนวคิดนี้ คือ มีเครื่องมือสำหรับการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ แต่มีข้อจำกัดคือ ปัจจัยที่ไม่สามารถวัดได้แน่นอนถูกมองข้ามไป

4. วิธีการบริหารแบบระบบเพื่อการปรับตัว แนวคิดนี้นำวิธีการเชิงระบบมาใช้และหาวิธีการที่จะทำให้องค์การสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการกระทำต่าง ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นจากภายในและภายนอกองค์การ แต่อย่างไรก็ตาม การบริหารตามแนวคิดนี้ องค์การต้องมีความเข้มแข็งและมั่นคง พร้อมทั้งจะรับความกดดันทั้งจากภายในและภายนอก วิธีการนี้นับว่าเป็นวิธีการที่มีความสมบูรณ์ที่สุด โดยสามารถรวมเอาทุกวิธีเข้าด้วยกัน มีความคล่องตัว สามารถปรับตัวรับสิ่งใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

5. วิธีการบริหารตามสถานการณ์ วิธีการนี้ช่วยให้มีการเชื่อมโยงทฤษฎีการบริหารที่เป็นวิชาการให้มีโอกาสได้นำไปใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยตรง เพราะจุดมุ่งหมายของวิธีการตามสถานการณ์ก็คือ “ตัวสถานการณ์” หรือชุดของเหตุการณ์ซึ่งมีอิทธิพลต่อองค์การมากที่สุดในช่วงเวลา

ใดเวลาหนึ่ง และด้วยการมุ่งเน้นตามสถานการณ์นี้เองจะช่วยให้ผู้บริหารเกิดความเข้าใจได้ว่า ภายใต้สถานการณ์เฉพาะนั้น ๆ ผู้บริหารควรใช้เทคนิคการบริหารอะไร จึงจะทำให้องค์กรสามารถบรรลุผลสำเร็จมากที่สุด

อาร์ักษ์ พรหมณี (2555) ได้กล่าวถึงแนวคิดการบริหารจัดการสมัยใหม่ในกระบวนการทางรัฐประศาสนศาสตร์ว่า โครงสร้างกระบวนการ ระบบเทคนิควิธีการ และหน้าที่ในการบริหารจัดการมีความเหมือนกันทั้งในภาครัฐและเอกชน แต่การประสบความสำเร็จอาจแตกต่างกันเนื่องจากปรัชญาการบริหารงานของภาครัฐกิจเอกชนมีความมุ่งหมายทางด้านผลประโยชน์ส่วนบุคคลที่จะได้รับในขณะที่ภาครัฐอยู่ที่ประโยชน์สาธารณะของประชาชน โดยแนวคิดการบริหารจัดการสมัยใหม่มีองค์ประกอบ 3 ประการที่สำคัญ ได้แก่ การมุ่งเน้นประสิทธิผล หรือผลสัมฤทธิ์ (Effectiveness) การมุ่งเน้นคุณภาพ (Quality) หรือความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Customer satisfaction) และการมุ่งเน้นหลักความรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่งองค์ประกอบ ทั้งสามนี้สอดคล้องประสานกับสภาพแวดล้อมทางการบริหารที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้องค์กรต้องปรับตัวตามเพื่อความเข้มแข็งและการอยู่รอด มีความสามารถในการแข่งขัน หลักการบริหาร สมัยใหม่ที่องค์การภาครัฐส่วนใหญ่แนวโน้มแนวคิดไปใช้หรือประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า การจัดการ คือ ขบวนการที่ทำให้งานกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลด้วยคนและทรัพยากรขององค์กร โดยผ่านการวางแผน การจัดการองค์กร การสรรหาคูลากร การนำหรือสั่งการ และการควบคุมองค์กรหรือความพยายามให้ดำเนินไปในแนวทางที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จากบทสรุปข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ เพื่อนำความรู้ที่ได้ศึกษามาปรับใช้กับงานวิจัยของตนเองให้มีการทำงานที่ดี มีการจัดการงานอย่างเป็นระบบ และบรรลุตามตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนานุกรม และสมภพ ยี่จ่อหอ (2556) การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดยสมาชิกในชุมชน จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิ์ในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

ดรรรชนี เอมพันธ์ (2550: 9) การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของท้องถิ่น โดยการจัดการการท่องเที่ยวอย่างสมดุลส่งผลให้ประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้จากการท่องเที่ยวจะย้อนคืนมาสู่ชุมชน และท้องถิ่น

สินธุ์ สโรบล (2546: 60) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวชุมชนว่า หมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว นำเอาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นปัจจัยหรือต้นทุนสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนไปถึงคนรุ่นลูกหลาน

พจนา สวนศรี (2546: 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งแตกต่างจากลักษณะการท่องเที่ยวโดยทั่วไป เป็นการนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการทางด้านการท่องเที่ยวในชุมชน ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ชุมชนมีบทบาทในการเป็นเจ้าของและมีสิทธิในการจัดการดูแล ก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยในการจัดการต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมด้วย

รชพร จันทร์สว่าง (2546: 3) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินงาน กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ช่วยในการจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่ ซึ่งการท่องเที่ยวในชุมชนนี้สามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่นด้วยการสร้างงานและกระจายรายได้ในขณะเดียวกันก็ช่วยในการอนุรักษ์วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวให้สืบต่อกันต่อไป

สันติ ปานน้อย และคณะ (2550: 13) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนจำเป็นต้องมีการพิจารณาทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปโดยตลอดการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยทั่ว ๆ ไป หมายถึง การพัฒนาโดยใช้ประโยชน์ในปัจจุบันและไม่กระทบกระเทือนถึงผลประโยชน์ที่พึงมีในอนาคตหรืออีกความหมายหนึ่งก็คือ การใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมหรือธรรมชาติในเชิงเศรษฐกิจ ในระดับที่ทำให้วัฒนธรรมหรือธรรมชาติยังคงสภาพอยู่ได้อย่างถาวร

ชมพูนุท โมราชา (2551: 12) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการท่องเที่ยว เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนต่างวัฒนธรรมบนฐานของต้นทุนทางธรรมชาติวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการบริหารจัดการโดยชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นผู้มีบทบาทหลักในการจัดการควบคุมดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ของชุมชนเองสำหรับผู้ที่คิดจะนำแนวทางนี้ไปปฏิบัติ

พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัตย (2553: 3) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า การที่จะดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้นั้นต้องเข้าใจถึงความเป็นชุมชนต้องรู้ถึงหัวใจที่แท้จริงของชุมชน ชุมชนต้องมีส่วนร่วมทุกกระบวนการในการทำงาน ผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานต้องช่วยกันสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว เพราะการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนการประชาสัมพันธ์โดยการพูดต่อ ๆ กันไปเป็นช่องทางทางการตลาดที่ดีที่สุด และที่สำคัญไม่เสียค่าใช้จ่ายด้วย โดยในการดำเนินงานคณะทำงานต้องคำนึงถึงหลักการการท่องเที่ยวชุมชนต้องดำเนินงานไปในกรอบ และให้เหมาะสมกับกับแต่ละชุมชน

Fennell (1999: 31) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องรับผิดชอบต่อปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ มีดังนี้

1. การท่องเที่ยวต้องส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
2. การท่องเที่ยวต้องเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่นและผลกระทบต่อวัฒนธรรมดังกล่าวน้อยที่สุด
3. การท่องเที่ยวต้องยอมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์มากที่สุด
4. นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

2. ความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนานา สวนศรี (2546: 21) กล่าวว่าความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสำคัญอยู่ 4 ประการ มีดังนี้

1. เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในรูปแบบอื่น ๆ ที่ต้องเอื้ออำนวยการเรียนรู้ต่อกันและกัน

2. เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นส่งเสริมให้ชุมชนโดยเฉพาะคนหนุ่มสาวได้เข้าใจในคุณค่า ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้กลับฟื้นคืนสภาพได้ในระยะต่อไป

3. เพื่อก่อให้เกิดการรวมตัวกันของคนในชุมชนที่เผชิญต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวแบบเดิม ให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการลดผลกระทบดังกล่าว และจัดระเบียบชุมชนให้เป็นระบบที่ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

4. เพื่อเป็นเครื่องมือการเผยแพร่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องของวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตกับสาธารณชนภายนอก จะเห็นได้ว่าในมิติของชุมชนไม่ได้มองเรื่องรายได้เป็นเรื่องหลักคิดกับในระดับนโยบายการท่องเที่ยวมักจะทำให้ความสำคัญเรื่องรายได้เป็นอันดับแรก หากเอาคุณค่าวิถีชีวิตที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมไทยอันได้แก่ การมีน้ำใจ ความเอื้ออารีประกอบกับการมีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติความรักในศิลปวัฒนธรรมอันเป็นทุนทางสังคมของคนไทย ก็จะทำให้การริเริ่มและมองการท่องเที่ยวได้ถูกทิศทางยิ่งขึ้น

3. องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ประกอบหลักของ CBT มีอยู่ 4 ด้าน กล่าวคือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) องค์กรชุมชน 3) การจัดการ 4) การเรียนรู้ประเด็นสำคัญของแต่ละองค์ประกอบได้แก่

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

อุตร วงศ์ทับทิม (2546: 4) กล่าวว่า การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน โดยการประสานประโยชน์ด้านการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมเศรษฐกิจและสังคมเข้าด้วยกัน โดยผ่านการกระตุ้นให้ชาวบ้านตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็น และในด้านเศรษฐกิจนั้นมุ่งให้ชาวบ้านมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงกัน ส่วนในด้านสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น

พจนา สวนศรี (2546: 2) กล่าวว่า ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิธีการผลิตที่พึ่งพาในขณะเดียวกันชุมชนต้องรู้จักและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนชุมชนยังมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

ละเอียต ศิลาน้อย (2552: 8) กล่าวว่า การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับธรรมชาติเป็นหลักมีลักษณะเฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) รวมทั้งแหล่งวัฒนธรรมประวัติศาสตร์บ้านเราที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-System)

สำนักงานจังหวัดกระบี่ (2558: 18) กล่าวว่า กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และกลุ่มท่องเที่ยวมีการส่งเสริมอนุรักษ์ฟื้นฟู และสืบทอดวัฒนธรรม

สำนักงานจังหวัดกระบี่ (2558: 18) กล่าวว่า กลุ่มท่องเที่ยวมีข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และกลุ่มท่องเที่ยวมีการส่งเสริมอนุรักษ์ฟื้นฟู และสืบทอดวัฒนธรรม

วีระพล ทองมา และประเจต อำนาจ (2547) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมา คนในชุมชนต้องรู้จัก ต้องรักและหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่า และยั่งยืน ทั้งนี้แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องแนวคิดพื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย

2. ด้านองค์กรชุมชน

พจนา สวนศรี (2546: 18) กล่าวว่า ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกันมีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

อุดร วงศ์ทับทิม (2546: 8) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นแกนหลักในการจัดการเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยฐานทรัพยากรที่มีอยู่

ละเอียต ศิลาน้อย (2552: 24) กล่าวว่า ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of Local Community of People Participation)

วีระพล ทองมา และประเจต อำนาจ (2547) กล่าวว่า การสื่อสารพูดคุย เป็นการสื่อความคิดเห็นการแก้ปัญหา รวมถึงการหาทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากการระดมความคิดเห็นจากประสบการณ์ของนักวิจัยท้องถิ่นพบว่าชุมชนจัดให้มีเวทีพูดคุย ร่วมกันคิดวางแผนดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน สร้างกฎระเบียบของชุมชนทางด้านต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนรวมถึงผู้มาเยือนปฏิบัติตาม

สำนักงานจังหวัดกระบี่ (2558: 6) กล่าวว่า มีการบริการที่ดี และปลอดภัย ทั้งด้านที่พัก ยานพาหนะ นักสื่อความหมายท้องถิ่น เจ้าของบ้าน และการประสานงานที่ดีระหว่างกลุ่มในชุมชน เพื่อให้บริการ

3. ด้านการจัดการ

พจนา สวนศรี (2546: 15) กล่าวว่า มีกฎกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม และ การท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

อุดร วงศ์ทับทิม (2546: 18) กล่าวว่า ชาวบ้านควรมีการประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อดีข้อเสียและผลกระทบทั้งในด้านบวกและด้านลบเพื่อให้สมาชิกของทุกคนได้รับรู้ปัญหา ร่วมกัน และช่วยกันคิดหาแนวทางป้องกันตั้งแต่เริ่มต้นเพื่อปรับแนวทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสม

ละเอียต ศิลาน้อย (2552: 26) กล่าวว่า ชุมชนและนักท่องเที่ยว ร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงเป็นการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Manage Tourism)

วีระพล ทองมา และประเจต อำนาจ (2547) กล่าวว่า เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่จะทำอะไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืน สมดุลในกลุ่มคนหมู่มาก ดังนั้น ชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน : “Community-based Tourism : CBT” ได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ความเข้าใจเรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงาน ทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องมีการพูดคุยกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อม ชุมชนรู้ว่าพื้นที่ของตนจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร ควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง และ จะมีการกระจายจัดสรรรายได้ได้อย่างไร ทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมานั้น สิ่งสำคัญที่สุดของชุมชน คือการมีส่วนร่วมอันหมายรวมถึง ร่วมในทุก ๆ สิ่งทุกอย่างเพื่อส่วนรวม

สำนักงานจังหวัดกระบี่ (2558: 28) กล่าวว่า มีระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน และกฎกติกาที่ใช้ในการบริหารการท่องเที่ยวและสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาอื่น ๆ ของชุมชน การเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มท่องเที่ยวและชุมชน การปฏิบัติตามกฎระเบียบและรูปแบบที่ใช้สำหรับบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน และการตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นกับชุมชนอย่างยั่งยืน

4. ด้านการเรียนรู้

พจนา สวนศรี (2546: 24) กล่าวว่า ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของชาวบ้าน และผู้มาเยือน

ละเอียด ศิลาณ้อย (2552: 19) กล่าวว่า กิจกรรมและกระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง

อุดร วงศ์ทับทิม (2546: 8) กล่าวว่า เพื่อให้เกิดการถ่ายโอนความรู้ของคนในชุมชนในแต่ละหมู่บ้านจากจุดเด่นและจุดด้อยที่แตกต่างกัน ดังนั้น การเรียนรู้ร่วมกันจึงสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำนักงานจังหวัดกระบี่ (2558: 12) กล่าวว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของคนในชุมชนให้แก่ผู้มาเยือนสร้างจิตสำนึกและองค์ความรู้ในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งคนในชุมชนและผู้มาเยือน

4. กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม มีการกำหนดทิศทางร่วมกันของประชาชนในพื้นที่ซึ่งขับเคลื่อนโดยชุมชน ดำเนินการจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือนและสนใจจะเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการจัดการของชุมชน และชุมชนเป็นเจ้าของ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การสร้างเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชนของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะรุกคืบเข้าไปถึง หรือต้องการเปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างให้มีการสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เกี่ยวกับการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจการตัดสินใจ โดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อมและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น (เทพรัตน์ จันทพันธ์ และ วิวัฒน์ ฤทธิมา, 2556)

พจนานุกรม (2546) ได้สรุปกระบวนการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชน ไว้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเรื่องของการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่น และผู้มาเยือน หรือนักท่องเที่ยว ในการที่จะดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของชุมชนที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านศักยภาพของคน ต้องเริ่มที่คนในชุมชนที่จะต้องรู้จักรากเหง้าของตนเองให้ดีเสียก่อน เพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูลและคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้ องค์ประกอบที่สำคัญ “คน” จะต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงภายในชุมชนของตน ด้วยการสร้างวัฒนธรรมการเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานของตน และมีการยกย่องเชิดชู ผู้ที่สามารถทำได้ดีมีความสามารถ และการให้ทุกคนได้มีโอกาสในการเสนอความเห็นร่วม ในการกำหนดแนวทางกลยุทธ์ขององค์กร และนำเสนออุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่ผู้บริหารต้องการจำเป็นต้องประกอบไปด้วย

1.1 การกำหนดและแบ่งปัน วิสัยทัศน์ คุณค่า กลยุทธ์ ตัวแทนของชุมชนจะต้องสามารถเข้ามาร่วมรับฟัง เสนอความเห็น ในการกำหนดแผนเชิงกลยุทธ์ตั้งแต่ต้น เพื่อให้แน่ใจว่าทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจอนาคตของชุมชนร่วมกัน

1.2 การเข้าถึงข้อมูลของคนในชุมชน เพื่อให้การทำงานของชุมชนมีประสิทธิภาพได้ดีกว่าเดิม ชาวบ้านหรือตัวแทนชุมชนจะต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลที่มีความจำเป็น เฉพาะเจาะจงได้ และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้โดยตรง

1.3 การฝึกอบรม ชุมชนจะต้องมีการฝึกอบรมเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถให้กับทุกคนที่เกี่ยวข้อง ตรงตามวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้งาน และจะต้องมีการติดตามประเมินผล ผู้เข้าร่วมอบรมว่าผลจากการผ่านการอบรมแล้วผู้เข้าร่วมมีประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้นอย่างไร และควรมีการยกย่องเชิดชูผู้เข้ารับการอบรมที่ดีเด่น สิ่งสำคัญคือต้องมีการจัดฝึกอบรม และทดสอบทักษะความสามารถของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และมีการมอบใบประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ที่สอบผ่านการอบรมทุกคน

1.4 การสร้างวัฒนธรรมแห่งความคิดสร้างสรรค์ และการเปิดโอกาสให้กับคนรุ่นใหม่ การสร้างวัฒนธรรมแห่งความคิดสร้างสรรค์ สำหรับคนรุ่นใหม่สิ่งนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญมากของการพัฒนาบุคลากรและการเพิ่มศักยภาพของคนภายในชุมชน เพราะการที่ชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ ต้องมาจากการที่คนในชุมชนมีความสามารถสูง มีความคิดสร้างสรรค์ และได้นำศักยภาพที่ซ่อนอยู่ ออกมาใช้งานอย่างเต็มที่

2. องค์ประกอบด้านศักยภาพของพื้นที่ หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติและ วัฒนธรรม ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมาคนในชุมชนต้องรู้จักต้องรักและหวงแหน เห็นคุณค่าของ ทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้ แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องแนวคิดพื้นฐานทางการท่องเที่ยว โดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย ซึ่งสิ่งสำคัญที่ผู้วิจัยได้ศึกษามา และถือว่าเป็นต่อ องค์ประกอบนี้ คือ การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวเป็นเสมือนงานพัฒนาชุมชนอย่างหนึ่งเป็นสิ่งที่ดูเหมือนง่ายแต่ทำยาก ที่ว่ายากนั้นก็เพราะการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองกระแสบริโภคนิยม การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนหลุดออกจากฐานการผลิต เดิมในภาคการเกษตรสู่ธุรกิจด้านบริการ กำลังซื้อที่สูงกว่าของนักท่องเที่ยวจึงสามารถกำหนดสินค้าและบริการได้ตามความต้องการ ทำให้สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวมักถูกรอบงำ จากวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามาพร้อมกับนักท่องเที่ยว เป็นดาบสองคมและมีความเสี่ยงอย่างยิ่งในการนำไปใช้ในการพัฒนา อย่างไรก็ตามก่อนที่จะเปิดหมู่บ้านต้อนรับนักท่องเที่ยว ชุมชนควรจะต้องรู้ตัวเข้าใจและตระหนักต่อการท่องเที่ยวนี้ตลอดจนการสร้าง ภูมิคุ้มกัน โดยการเตรียมความพร้อม ชุมชน ซึ่งผู้ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีกระบวนการทำงานด้านการเตรียมพร้อม ของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ตามที่ พจนา สนวนศรี (2546: 189-190) ได้กล่าวไว้ว่าดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้ชุมชนในการพิจารณาทั้งด้านบวกและลบของการท่องเที่ยว ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจจะมีเฉพาะผู้นำหรือกลุ่มสนใจ

ขั้นที่ 2 สร้างการมีส่วนร่วม เป็นการดึงเอากลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ และผู้นำที่เป็นทางการ และผู้นำทางธรรมชาติมาพูดคุยเรื่องผลดี-ผลเสีย อีกครั้ง เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้ร่วมกันตัดสินใจเรื่องนี้ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ศึกษาชุมชนร่วมกับชาวบ้าน โดยการทำงานร่วมกับชาวบ้านเพื่อศึกษาในหัวข้อ

หัวข้อที่ 1 การสำรวจทางกายภาพ

- ทำแผนที่รอบนอก (แสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินทำกิน)
- แผนที่รอบในหมู่บ้าน (แสดงที่ตั้งของบ้านเรือน ทรัพยากรคนสร้าง และ ทรัพยากรธรรมชาติ)

หัวข้อที่ 2 ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญาวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน

- ศึกษาความสัมพันธ์ของชุมชนกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และ ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว
- ศึกษากลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งผลการศึกษานี้จะทำให้เห็นศักยภาพ

ข้อจำกัดของชุมชน และปัญหาของชุมชนร่วมกัน

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ทั้งในด้านศักยภาพข้อจำกัด โอกาสและความเสี่ยง ในขั้นตอนนี้จะทำให้ชุมชน ได้มองเห็นได้ด้วยตนเอง และสามารถเชื่อมโยงเรื่องท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้ การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้จะทำให้เกิดการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และอาจพบว่าเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุด อาจจะไม่จำเป็นต้องใช้เรื่องการท่องเที่ยวเลยก็เป็นได้

ขั้นที่ 5 ร่วมกันพัฒนาศักยภาพและแก้ไขจุดอ่อน อาทิ

- รวบรวมองค์ความรู้ ซึ่งแต่ละชุมชนจะแตกต่างกันออกไปมีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน เช่น บางชุมชนเด่นด้านการพัฒนาชุมชน บางชุมชนเด่นระบบการจัดการนิเวศที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งชุมชนต้องร่วมกันดึงเอกลักษณ์ ให้เห็นร่วมกันก่อนนำสู่การเผยแพร่

- ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม สอดคล้อง ปลอดภัย ไม่ทำลายระบบนิเวศเดิมมากนัก เช่น การปรับทางเดินในป่าเขา เป็นต้น

- ปรับปรุงบ้านพักและความสะอาดภายในชุมชนให้เป็นมาตรฐานของชุมชนแต่ละแห่งที่ตกลงร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการของชุมชน ตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

ขั้นที่ 6 วางรูปแบบการบริหารจัดการ ในขั้นตอนนี้จะเป็นการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาทำงานหรืออาจใช้องค์กรที่ชุมชนมีอยู่เดิมแต่เพิ่มเติมบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยว โปรแกรมและราคาการจัดการจัดสรรผลประโยชน์สู่ชาวบ้าน และชุมชน และมาตรการในการป้องกันผลกระทบ โดยอาจจะเป็นการสร้างกฎกติกา เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

ขั้นที่ 7 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รับรู้และช่วยให้ข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 8 ทดลองดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ในขั้นตอนนี้ อาจมีการจัดท่องเที่ยวนำร่อง เพื่อทดสอบความพร้อมของชุมชน โดยการเชิญบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่มีประสบการณ์หรือเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมให้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อเป็นทิศทางต่อไปในอนาคต

ขั้นที่ 9 ประเมินผล ในขั้นตอนนี้ประเมินผล อาจแยกออกมาเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินผล และสรุปบทเรียนหลังเสร็จกิจกรรมทุกครั้ง และการประเมินผลเป็นช่วง ๆ ทุก ๆ 3-6 เดือน เป็นต้น ซึ่งการประเมินผลจะช่วยให้เกิดการทบทวนตนเอง และแก้ไขข้อบกพร่อง

ขั้นที่ 10 พัฒนาองค์กร

- การฝึกอบรม เช่น การบริหารจัดการ การสร้างการมีส่วนร่วม การสื่อความหมาย เป็นต้น

- การศึกษาดูงาน สำหรับแกนนำองค์กรชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยว เพื่อเสริมโลกทัศน์ พัฒนาทักษะการบริหารจัดการในชุมชนอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน เพื่อเป็นตัวอย่งนำไปประยุกต์ หรือเป็นบทเรียนที่ชุมชนต้องพึงระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และวางมาตรการป้องกันไว้แต่เริ่มแรก

3. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นเรื่องที่ไม่ถ่วงน้ำหนักที่จะทำอะไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดเกิดความยั่งยืน สมดุลในกลุ่มคนหมู่มาก ดังนั้นชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community based Tourism : CBT) ได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการพูดคุยกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมชุมชนรู้ว่พื้นที่ของตนจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร ควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง และจะมีการกระจาย จัดสรรรายได้อย่างไร ทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมานั้น สิ่งสำคัญที่สุดของชุมชนก็คือ การมีส่วนร่วม อันหมายรวมถึงร่วมในทุก ๆ สิ่ง ทุกอย่างเพื่อส่วนรวม

สิ่งสำคัญที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาและถือว่าจำเป็นต่อองค์ประกอบนี้คือ **กระบวนการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว และการประเมินความ เป็นไปได้ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน** ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยกระบวนการดังนี้

3.1 กระบวนการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาที่ค่อยเป็นค่อยไปต้องใช้เวลาในการเรียนรู้การทำงานท่องเที่ยวชุมชนร่วมกัน เน้นความเข้าใจในบริบท ลักษณะปัญหาของชุมชน ซึ่งกระบวนการนี้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการทำงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนที่สามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนที่จะทำงานด้านการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน หากชุมชนมีความพร้อมมีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีบทบาทจัดการการท่องเที่ยวแล้วนั้น ผู้นำชุมชนและแกนนำที่หลากหลาย ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ฯลฯ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริการส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ครู อาจารย์ในโรงเรียน เป็นต้น ร่วมกันประชุมสัมมนาเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการฝึกกำลังความคิดสร้างสรรค์ ประสานแนวคิดของทุกคนให้เห็นเป็นภาพ เดียวกันในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำวิสัยทัศน์ที่ได้มากำหนดเป็นเป้าหมาย เป็นทิศทางของการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะต่อไป (พจนา สวนศรี, 2546)

3.2 การประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นสิ่งที่ต้องเกี่ยวข้องกับคนภายนอก ดังนั้น ทักษะ ความรู้ความชัดเจน การจัดการให้เหมาะสม จึงเป็นเรื่องที่ชุมชนเองยังมีความกังวลอยู่พอสมควร แม้ว่าจะมีปัจจัยที่เอื้อ

และการสนับสนุนจากภายนอกพอสมควร แต่ชุมชนเองต้องสามารถคาดการณ์ และประเมินว่า วัสดุทัศน วัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร โดยการร่วมกันอภิปรายระดมความคิดเห็น จากชุมชนให้กว้างขวางจนสามารถสรุปด้วยมติของชุมชนเอง ซึ่งมีองค์ประกอบการประเมินอยู่ 7 ประการด้วยกัน (พจนา สวนศรี, 2546) คือ

1. ผู้นำชุมชนและแกนนำชุมชน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ภายนอก และสภาพปัญหาชุมชนตลอดจนมองแนวทางแก้ไขปัญหาได้แบบชัดเจน และมองกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่ง หรือกิจกรรมร่วมเชื่อมต่อทิศทางการแก้ไขปัญหาโดยภาพรวมของชุมชนได้แล้ว จึงได้กำหนดเป็นวัตถุประสงค์เป้าหมายการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมด เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องเกี่ยวข้องกับสิทธิของชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมชุมชนที่ชุมชนต้องมีการคิดไตร่ตรองวินิจฉัย และร่วมตัดสินใจจะเปิดหมู่บ้านรองรับอย่างไรควรเป็นรูปแบบใด ใครบ้างที่เกี่ยวข้อง ใครมีบทบาทจัดการอย่างไร และภายหลังจากท่องเที่ยวกลับแล้ว มีการลดผลกระทบอย่างไร ด้วยวิธีการใดตลอดจนการแบ่งปันผลประโยชน์ภายในชุมชน

3. ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดตั้งองค์กรภายในชุมชน เพื่อรับผิดชอบกิจกรรมนี้ หรือผลักดันให้องค์กรชุมชนอื่นที่พิจารณาแล้วว่า มีความพร้อมทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์กรนั้น ๆ แต่ทั้งนี้การดำเนินการขององค์กรต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส เพราะมีผลประโยชน์ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

4. การพิจารณาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น หรือของดีในชุมชนเพื่อจัดปรับเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องต่อชุมชน ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้น้อยที่สุดเท่าที่สามารถทำได้

5. ความพร้อมของผู้ที่สนใจจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยว จะมีบทบาทหลากหลายมากขึ้น คือจะมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับที่พัก อาหาร การดูแลความปลอดภัย การนำพานักท่องเที่ยว การสื่อความหมาย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต้องไม่ใช่กระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่มแกนนำภายในชุมชนเท่านั้น ควรมีระบบกระจายที่ทั่วถึงและเป็นธรรม

6. การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่จะรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อสามารถจัดปรับกระบวนการให้เหมาะสม สอดคล้องยิ่งขึ้น และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องตลอดจนการลดผลกระทบของการท่องเที่ยวในครั้งต่อไป

7. ประสบการณ์ทักษะในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ต้องบูรณาการความต้องการความเพลิดเพลิน ความตื่นตัวและการเรียนรู้ ให้เป็นโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม กล่าวคือ การที่ประชาชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีการแสดงทัศนะ ผ่านการสื่อสาร การพูดคุย การสื่อความคิดเห็น การถกปัญหา รวมถึงการหาทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากการระดมความคิดจากประสบการณ์ของนักวิชาการท้องถิ่น การร่วมกันคิดวางแผนดำเนินการ ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการทำงานร่วมกัน สร้างกฎระเบียบของชุมชนทางด้านต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนรวมถึงผู้มาเยือนปฏิบัติตาม ดังนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมที่เป็นอิสระโดยความสมัครใจ จึงเป็นกระบวนการ ที่สำคัญในการพัฒนา ซึ่งไม่ได้หมายถึงการให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาของรัฐ ตามที่รัฐกำหนดแต่หมายถึงการให้ประชาชน กลุ่ม ชุมชน ร่วมกันคิดและตัดสินใจกำหนดทิศทางการชุมชน และร่วมปฏิบัติตามแผนของของชุมชน และรับประโยชน์ร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตาม หากมีองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมที่สามารถเอื้ออำนวยให้ทุกคนคิดและแสดงออกโดยอิสระก็จะเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งยังก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และก่อให้เกิดพลังที่จะนำชุมชน ไปสู่ความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายของชุมชนร่วมกัน

ซึ่งในฐานะผู้วิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ จึงให้ความสำคัญกับสิ่งที่ทำการศึกษาและถือว่าจำเป็นต่อองค์ประกอบนี้คือ **ระดับของความร่วมมือ** โดยประกอบด้วย

4.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน ตลอดจนจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน

4.2 การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหาและแนวทางต่าง ๆ ที่อาจนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา

4.3 การมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทางและวิธีการที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหา และวางแผนเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันกับผู้ปฏิบัติงาน

4.4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนเพื่อแก้ไขปัญหา

4.5 การมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงาน

5. องค์ประกอบด้านผลกระทบจากการการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ทุกอย่างที่เกิดจากการยอมส่งผลกระทบต่อสิ่งที่ตั้งอยู่ สิ่งแวดล้อมโดยรอบทั้งสิ้น ซึ่งมีผลกระทบด้านบวก และด้านลบ (วีระพล ทองมา และประเจต อำนาจ, 2547: 17-22) ได้แก่

5.1 ผลกระทบด้านบวก ส่งผลให้ชุมชนมีจิตสำนึกเกิดการพัฒนาตนเองพึ่งพาตนเอง คิดเป็นทำเป็น มีความพยายามในการเรียนรู้พัฒนา เกิดรายได้เพิ่มขึ้นมีการรวมตัวกัน สร้างความเข้มแข็งในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามความคาดหวังและความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อให้เป็นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม วัฒนธรรม 3) สิ่งแวดล้อม และสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนคือการรวบรวมองค์ ความรู้ ภูมิปัญญา

สืบสานสืบทอด ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ได้เกิดความรักความภาคภูมิใจในความรู้สึกเป็นเจ้าของมีส่วนร่วมในทรัพยากรของชุมชน และเกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันในที่สุด

5.2 ผลกระทบด้านลบ เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ จำนวนขยะที่เพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว การใช้น้ำ ระบบนิเวศธรรมชาติ การรับวัฒนธรรมที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว เกิดกระแสการเลียนแบบ มีความขัดแย้งทางความคิด เสียความเป็นส่วนตัวในการที่จะต้องรองรับนักท่องเที่ยว และที่สำคัญคืออาจถึงกับสูญเสียเอกลักษณ์ของท้องถิ่น หากมีการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากเกินไป

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนนั้น ๆ จัดการและบริหารโดยกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยคำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งก่อนที่จะทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้นั้นชุมชนจะต้องเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อสามารถแนะนำชุมชนตนเองได้ถูกต้องและน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว และต้องรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวโดยทั่วไป เพื่อกระตุ้นส่งเสริมให้คนในสังคมปัจจุบันให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเป็นกลุ่มคนที่สนใจที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน จากบทสรุปข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อศึกษาหาแนวทางการจัดการความร่วมมือด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำข้อมูลกลับไปสู่ชุมชนเพื่อสร้างการรักษและวางแผนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ไม่ให้หมดไป

ข้อมูลทั่วไปอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

อุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย สปป.ลาว มีพื้นที่ครอบคลุมใน 3 จังหวัด 10 อำเภอ ได้แก่ จังหวัดหัวพัน 5 อำเภอ คือ อำเภอชอน อำเภอเหียม อำเภอชาเหนือ อำเภอหัวเมือง และอำเภอแอต จังหวัดหลวงพระบาง 4 อำเภอ คือ อำเภอโพนไซ อำเภอโพนทอง อำเภอปากแซง และอำเภอเวียงคำ จังหวัดเชียงขวาง 1 อำเภอ คือ อำเภอพุกูด มีจำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขต และติดเขตอุทยาน ทั้งหมด 107 หมู่บ้าน เฉพาะที่อยู่ในเขตมี 34 หมู่บ้าน มีชาวบ้านจำนวนกว่า 53,970 คน อาศัยอยู่ อุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย จังหวัดหัวพัน สปป.ลาว มีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงชัน สลับซับซ้อนต่อเนื่องกันเป็นระยะทางหลายร้อยกิโลเมตร โดยมีความสูงตั้งแต่ 336 ถึง 2257 เมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 410,720 เฮกตาร์ หรือประมาณ 2,625,000 ไร่ ซึ่งอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญูเลย มีความโดดเด่นในด้านความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์ป่าที่หลากหลาย และยังมีสัตว์ใกล้สูญพันธุ์หลายชนิด ได้แก่ เสือ เสือดาว แมวทอง ชะนีแก้มขาว ค่างแว่นถิ่นเหนือ หมีป่า นาก นกเงือก ชะมด ลิ่น และลิงอีก

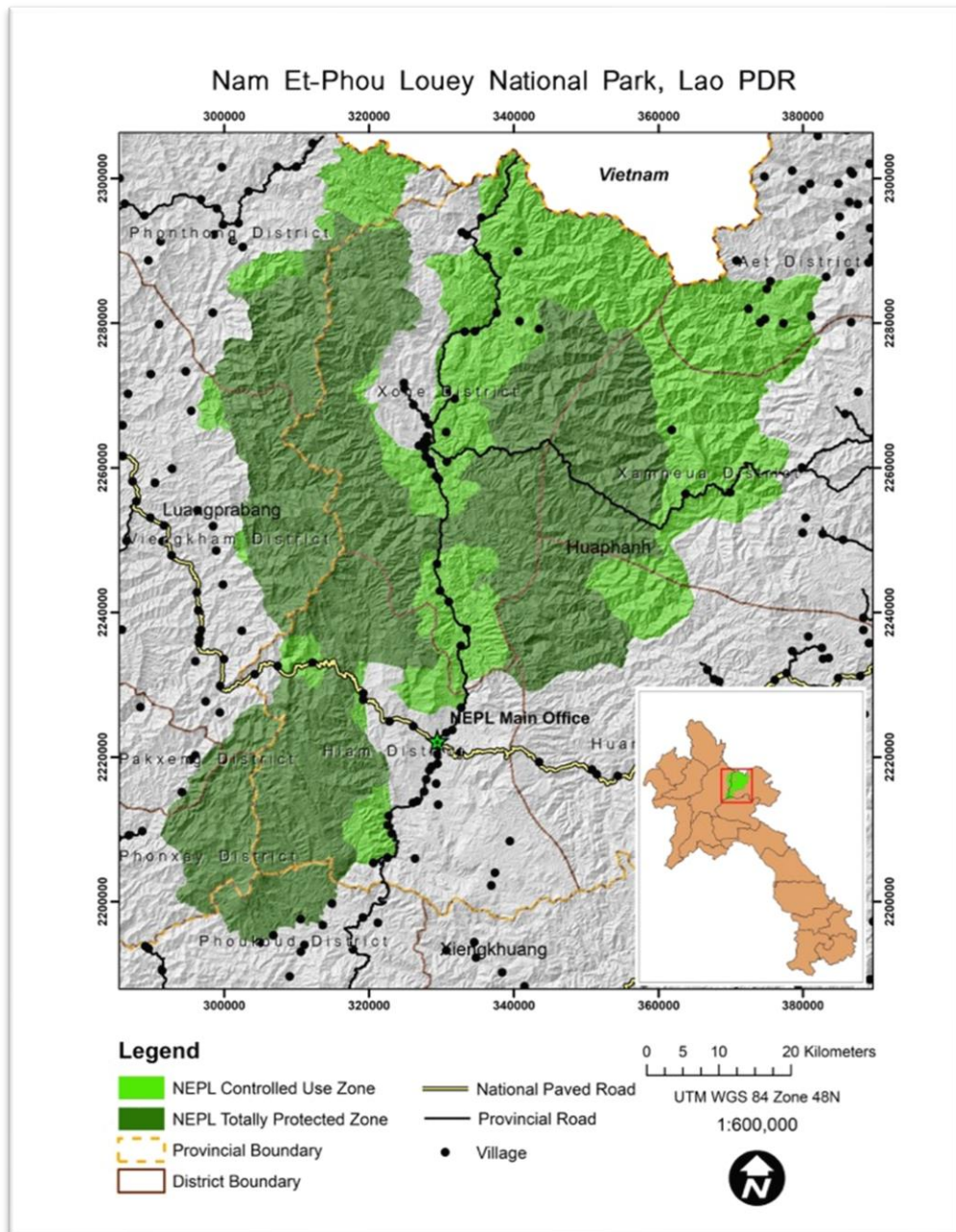
หลายสายพันธุ์ ซึ่งมีสัตว์กินเนื้อทั้งหมด 19 สายพันธุ์ รวมถึงสายพันธุ์แมวป่าอีก 6 สายพันธุ์ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมประมาณ 50 สายพันธุ์ และนก 299 สายพันธุ์ และเป็นแหล่งต้นน้ำ ของแม่น้ำแอด แม่น้ำคาน และแม่น้ำเนิน ซึ่งเป็นสาขาที่สำคัญของแม่น้ำมา และแม่น้ำโขง นอกจากนี้ใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกแล้ว ยังเป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของประชาชน การประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบป่าที่เคยได้อาศัย และพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้มาก่อน ก่อให้เกิดการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้อย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขความยากจนของประชาชนและหาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ให้สมบูรณ์ ให้ประชาชนได้เข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ในหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (กระทรวงกสิกรรม-ป่าไม้ และองค์การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, 2550) เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนส่งเสริม สนับสนุน ปรับปรุง แก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์แก่ชุมชนในพื้นที่อย่างยั่งยืนสืบต่อไป

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐบาลลาว ต่างหน้าโดยกระทรวงกสิกรรมและป่าไม้ กรมป่าไม้ ได้พยายามหางบประมาณเพื่อปกป้องรักษาพื้นที่ป่าไม้ไม่ให้ถูกบุกรุก โดยการสมทบกับองค์การอนุรักษ์สัตว์ป่า ประจำ สปป.ลาว ได้ทำการสำรวจพื้นที่ป่าไม้ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว จากที่เคยเป็นผู้บุกรุกป่าไม้ ล่าสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย ให้กลายมาเป็นผู้อนุรักษ์ป่าไม้ และให้บริการการท่องเที่ยวโดยการนำนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมป่าไม้ เที่ยวชมสัตว์ป่า ในเขตพื้นที่ที่ตนเคยเดินป่าล่าสัตว์ ดังนั้น ในปี 2009 จึงได้กำหนดพื้นที่ส่วนหนึ่งที่มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ และสัตว์ป่านานาชนิด เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลัก ๆ คือ การล่องเรือดูสัตว์ป่าตามลำน้ำเนิน และการท่องเที่ยวเดินป่า ซึ่งการท่องเที่ยวล่องเรือดูสัตว์ป่ายามกลางคืน มีจุดเด่น คือ ได้นั่งเรือหางยาวล่องลงตามแม่น้ำเพื่อส่องดูสัตว์ป่าที่หายาก นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งจะรวมถึงกิจกรรมดูนก และการเดินป่าระยะสั้น ๆ ในยามเช้า และนักท่องเที่ยวจะมีโอกาสได้นอนเรือนพักพื้นเมือง ที่สร้างและคุ้มครองโดยชุมชน รายการท่องเที่ยวล่องเรือดูสัตว์ป่ายามกลางคืนได้รับการยอมรับจากสาธารณะชนและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล รวมทั้งได้รางวัลระดับโลกติดต่อกันสองปีซ้อน ในปี 2013 และปี 2014 คือรางวัลการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ปัจจุบันกิจกรรมการท่องเที่ยวนี้ได้สร้างงานทำให้ประชาชนในพื้นที่จำนวนกว่า 50 ครอบครัว และมี 14 หมู่บ้าน ในเมืองหัวเมืองเข้าร่วม

ส่วนกิจกรรมเดินป่า ได้เปิดให้บริการในปี 2016 ซึ่งเป็นการเดินป่าเพื่อชมป่าไม้ ส่องดูสัตว์ป่า และเที่ยวภูเขายาหมอก รวมทั้งการนอนเรือนรังนกและนอนป้อมปราการ เพื่อส่องดูสัตว์ป่ายามกลางคืน ซึ่งนักท่องเที่ยวจะมีโอกาสได้เห็นสัตว์ป่าที่หายากอย่างเช่น เสือลายเมฆ หมิวควายหมาใน กวาง เป็นต้น นอกจากนั้นแล้ว นักท่องเที่ยวยังจะได้พบรูปภาพของสัตว์ป่า ที่กล้องดักสัตว์ตั้งอยู่ตามเส้นทางที่สัตว์ป่าเดินผ่าน รวมทั้งนักท่องเที่ยวจะได้รับการติดตั้งกล้องดักถ่ายสัตว์ป่า

เพื่อเป็นประสบการณ์ใหม่ของนักท่องเที่ยว กิจกรรมการเดินป่า มี 12 หมู่บ้าน ในเมืองเหี้ยม ที่อาศัยอยู่ในอุทยาน เพื่อเข้าร่วมและให้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด ทั้งการนั่งเรือดูสัตว์ป่าและการเดินป่า ล้วนแล้วแต่ให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการเพื่อสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ และมีความหมายกับชุมชน ถือเป็นกุญแจสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่าในอุทยานแห่งชาติ ถ้าหากมีการตั้งผลประโยชน์และสิ่งจูงใจที่ดี และมีประสิทธิภาพแล้ว การพัฒนาการท่องเที่ยวจะนำไปสู่การสร้างรายได้เพิ่มขึ้นมาก และยังเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชน นอกเหนือจากผลประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว การเชื่อมโยงและความไว้วางใจที่เข้มแข็งขึ้นกับชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถสนับสนุนเป้าหมายในการจัดการและมีส่วนร่วมในการคุ้มครองป่าไม้ได้มากยิ่งขึ้น ((กระทรวงกลาโหม-ป่าไม้ และองค์การวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, 2550)

ภาพที่ 1 แผนที่อุทยานแห่งชาติน้ำแอดกู่เลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ที่มา: กระทรวงกสิกรรม-ป่าไม้ และองค์การวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2550)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุฑามาศ ลิ้มรัตนพันธ์ (2546) ศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพและการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาเขตเมืองจอมเพ็ด แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของชุมชนบ้านเชียงแมน และบ้านจานเหนือในการพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเขตเมืองจอมเพ็ด โดยใช้การประเมินศักยภาพของชุมชนแต่ละชุมชนว่า มีศักยภาพสำหรับการพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรบ้าง ซึ่งผลของการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านเชียงแมนมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูง ในขณะที่ชุมชนบ้านจานเหนือ มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนบ้านเชียงแมนมีศักยภาพทางด้านพื้นที่หรือสิ่งดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้มากกว่าชุมชนบ้านจานเหนือ ประกอบกับการเข้าถึงของชุมชนบ้านเชียงแมนก็สามารถทำได้ง่ายกว่า แต่อย่างไรก็ตามชุมชนทั้งสองก็ยังคงต้องการให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนให้ดีขึ้นเพื่อเป็นการรองรับการท่องเที่ยวที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นในอนาคต สำหรับการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเชียงแมน และบ้านจานเหนือ ในการพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเขตเมืองจอมเพ็ด พบว่า ชุมชนทั้งสองมีความต้องการในการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเขตเมืองจอมเพ็ดเหมือนกัน คือ มีระดับความต้องการในการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเหมือนกัน โดยทั้งชุมชนบ้านเชียงแมนและบ้านจานเหนือ มีระดับความต้องการในการมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการปฏิบัติและการรับผลประโยชน์มากกว่าขั้นตอนการคิด วางแผน และการลงทุน นอกจากนี้ทั้ง 2 ชุมชนยังมีระดับของความคาดหวังที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ ที่อาจจะเกิดจากการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเขตเมืองจอมเพ็ดในระดับเดียวกัน แต่ในประเด็นเรื่องผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเขตเมืองจอมเพ็ดนั้น ชุมชนบ้านจานเหนือมีระดับความกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้มากกว่าชุมชนบ้านเชียงแมน ส่วนรูปแบบในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเขตเมืองจอมเพ็ด ที่พบในขณะนี้มียู่เพียงรูปแบบเดียว คือ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เน้นการสร้างตลาดการท่องเที่ยว คือ เน้นความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยบริษัทนำเที่ยวเป็นผู้ให้บริการกับนักท่องเที่ยว ซึ่งการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ไม่ได้คำนึงถึงหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากความไม่พร้อมของชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าว

อติรส หงยสตาร์ (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม โดยประเมินด้านสภาพแวดล้อม พบว่า อุทยานแห่งชาติ

หาดเจ้าไหมเป็นพื้นที่ที่มีระบบนิเวศที่อุดม สมบูรณ์ และมีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะ มีปะการังและพะยูน ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่าวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม และวัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ มีความสอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนทางด้านบุคลากร งบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ ในปัจจุบันมีอยู่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ส่วนความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วม และให้อุทยานประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการบริหารจัดการด้านผลผลิต พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว พบว่า มีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมมากโดยอยู่ในระดับปานกลางด้านการประเมินกระบวนการ พบว่า ด้านพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากมีความหลากหลายของระบบนิเวศทางธรรมชาติทางการท่องเที่ยว เนื่องจากมีความหลากหลายของระบบนิเวศทางธรรมชาติ ส่วนด้านการจัดการ พบว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมด้านกิจกรรม และกระบวนการ พบว่า อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมมีการจัดการ คือ มีป้ายแนะนำการปฏิบัติ ป้ายห้ามทิ้งขยะไว้ตามจุดท่องเที่ยวและมีป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว มีการให้บริการข้อมูลในด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวและมีการส่งเสริมความรู้ และคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว แต่ทางฝ่ายอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมยังขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวและการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึก ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวและการคิดตัดสินใจกำหนดแนวทางนโยบายด้านการท่องเที่ยว

วันดี สีสังข์ (2549) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรี โดยประมวลผลจากข้อมูลภาคทฤษฎี และข้อมูลส่วนราชการของจังหวัดที่ได้จากแบบสอบถาม และเพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาเป็นแนวทางการวางแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนโดยใช้รูปแบบการวิจัยในเชิงการวิจัยพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ได้แก่ การเป็นศูนย์กลาง และแหล่งความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในภูมิภาค เป็นเมืองปลอดภัย มีการบริหารทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้สู่ปัญญาในระดับภูมิภาค และพัฒนาเป็นเมืองการค้าต่างแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นเมืองปลอดภัยคนจนมีสังคมที่มีคุณภาพ และเป็นคนดีมีศีลธรรม

วีณา ชุ่มบัณฑิต (2549) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนของจังหวัดสมุทรสงคราม ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยเชิงพัฒนา โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า แผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนของจังหวัดสมุทรสงคราม คือ จังหวัดสมุทรสงครามจะพัฒนาสู่การเป็นเมืองประมงในฐานะส่วนหนึ่งของครัวโลก เป็นเมืองนำอยู่ที่ใกล้กรุงเทพ เป็นอีกทางเลือกใหม่สำหรับการท่องเที่ยว และเป็นผู้นำด้านการศึกษา ระบบประมง และสัตว์น้ำ

ธวัชชัย มานิตย์ (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น : กรณีศึกษาตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชน ก่อนปี พ.ศ. 2539 ชุมชนปาย มีการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ช่วงหลังปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้เป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพชุมชนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ระบบโครงสร้างพื้นฐานได้รับการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจประชาชนมีงานทำและทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น ด้านสังคมและวัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น จะไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคมของชุมชนโดยตรง แต่กระแสวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามากับการท่องเที่ยวมีส่วนทำให้สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนปาย มีการเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ชุมชนได้รับผลกระทบทางด้านกายภาพมากที่สุด การใช้ที่ดิน อาคารและสิ่งก่อสร้าง เกิดความแออัด ไม่เป็นระเบียบ ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมชุมชนโดยรวมการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็วส่งผลให้ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ไม่สามารถรองรับได้ การเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอย น้ำเสีย มลพิษ ทางอากาศ เสียงดังรบกวนส่งผลกระทบต่อทางด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน การท่องเที่ยวส่งผลให้เศรษฐกิจ โดยรวมของชุมชนดีขึ้น แต่เมื่อพิจารณาถึงการกระจายรายได้ที่ชุมชน ได้รับถือว่ายังไม่ทั่วถึง มีเพียงประชาชนส่วนหนึ่งเท่านั้นที่ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวชุมชนต้องแบกรับค่าครองชีพที่สูงขึ้น จากราคาสินค้าอุปโภคบริโภค การท่องเที่ยวได้กลายเป็นตัวเร่งให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อความสัมพันธ์ของชาวบ้านภายในชุมชน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การไหลบ่าเข้ามาของวัฒนธรรมต่างถิ่น ส่งผลให้ลักษณะการบริโภค การแต่งกาย ภาษา ค่านิยมและความเชื่อขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชนเริ่มเสื่อมถอยลง เกิดปัญหาสังคม ปัญหายาเสพติด ปัญหาลักทรัพย์ และปัญหาความแตกแยกภายในชุมชน

ลักษณะ พัฒน์คำ (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือน อุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการศึกษาวุฒิจำนองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่

อุทยานแห่งชาติได้ร่วมนำ จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบบังเอิญวิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วย ค่าสถิติแบบ T-Test และ F-Test ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร ได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีผลต่อการเกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติ ได้ร่วมนำที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และในส่วนผลการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติได้ร่วมนำปรากฏว่า นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านบวกในระดับมากมีค่าเฉลี่ย คือ 2.56

เพ็ญประภา พงศ์สา (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษา เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาความเข้าใจและวิธีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเพื่อศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์ในเมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ ให้ดีและเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวหลักในเมืองวังเวียงประกอบด้วยกิจกรรมล่องเรือคายัค กิจกรรมล่องห่วงยาง กิจกรรมชมถ้ำ และกิจกรรมศึกษาวิถีชีวิตชาวเขา โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มี 3 ส่วน ได้แก่ ภาครัฐบาล (ห้องงานท่องเที่ยว ห้องงานแถลงข่าวและ วัฒนธรรม หน่วยงานสิ่งแวดล้อม และองค์การพัฒนาและบริหารตัวเมืองวังเวียง) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและกลุ่มพัฒนาหมู่บ้าน ทั้ง 3 ภาคส่วน มีมุมมองต่อการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์ในประเด็นที่เหมือนกันคือ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่ต้องรักษาความดั้งเดิมไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลงใด ๆ โดยละเอียดถึงความยั่งยืนด้านความสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนวิธีจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเน้นการท่องเที่ยวที่ให้ความเพลิดเพลิน และตอบสนองนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ที่ส่งผลให้เกิดรายได้จำนวนเพิ่มขึ้น เพื่อประโยชน์กับทุกฝ่าย โดยรัฐมีบทบาทเป็นผู้กำหนดรูปแบบ การจัดการการท่องเที่ยวขณะที่กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและกลุ่มชาวบ้านในท้องถิ่นมีหน้าที่ปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐบาล การพัฒนาการบริการ ตลอดจนกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว

วุฒิพงษ์ คงคำฟู (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่ปิง จังหวัดลำพูน การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศักยภาพของพื้นที่และรูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิงศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การศึกษาพบว่า อุทยานแห่งชาติแม่ปิงมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 11 แห่ง โดยได้ดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเป็นไปตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งดำเนินงาน

ประสบผลสำเร็จในเรื่องการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และการจัดกิจกรรมให้การศึกษา และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จำนวน 10 แห่ง มีศักยภาพในระดับสูงและจำนวน 1 แห่งมีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยพบรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ จำนวน 16 กิจกรรมและได้ข้อสรุปรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม จำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเที่ยวน้ำตก เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ค่ายเยาวชนศึกษาธรรมชาติตั้งแคมป์พักแรม/กางเต็นท์ พักนอนหรือเรือนแพ นั่งเรือชมธรรมชาติ พายเรือ คูควา ดูนก และศึกษา ประวัติศาสตร์

กมลฤดี นาคทุ่งเตา (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะคตินักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติได้รัมย์เย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติได้รัมย์เย็น และเพื่อศึกษาความแตกต่างของระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติได้รัมย์เย็น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามจากกลุ่ม ตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติได้รัมย์เย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 385 คน วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติพื้นฐานค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ T-Test และ One-way ANOVA ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20 - 30 ปี มีสถานภาพโสด มีการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน และมีภูมิลำเนาอยู่ใน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติได้รัมย์เย็น สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีระดับทัศนคติโดยรวมต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.28) โดยมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติเห็นด้วยระดับมากใน ด้านการจัดการทรัพยากร การท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก (ค่าเฉลี่ย 3.60 และ 3.53 ตามลำดับ) ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาด และบริการนำเที่ยวด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการบริการการท่องเที่ยว และด้านการส่งเสริมการลงทุน นักท่องเที่ยวมีทัศนคติเห็นด้วยระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.30, 3.27, 3.17, 3.04 และ 3.03 ตามลำดับ)

บุญทวี ดวงโพธิ์ศรี (2553) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินแบบมีส่วนร่วมด้านศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณป่าสงวนแห่งชาติภูเขาควาย: กรณีศึกษาบ้านหาดไคร้ เมืองท่าพระบาท แขวงบริคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการศึกษาเชิงสำรวจพื้นที่โดยใช้แบบประเมินและสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาความต้องการและความพร้อมของชุมชนในการ

บริหารจัดการและการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม วิธีการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการสำรวจและ ใช้คู่มือแบบประเมินและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 75 คน วิเคราะห์ข้อมูลในรูปของค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าสูงสุด ต่ำสุด ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยและการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยวิธีการหาค่าไคสแควร์ (chi-square) ผลจากการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความเป็นไปได้มากโดย ค่าคะแนนรวมทั้ง 4 ดัชนีชี้วัดเท่ากับ 61 หรือระดับมาตรฐานดี และผลจากการประเมินความคิดเห็นด้านการให้บริการกิจกรรมที่พักอาศัย คือ ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.44 และความพร้อมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.69 การประเมินความคิดเห็นด้านกิจกรรมมัคคุเทศก์คือ ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.51 และความพร้อมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.03 การประเมินความคิดเห็นด้านกิจกรรมการให้บริการค้าขายสินค้าแก่นักท่องเที่ยวคือ ความต้องการอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.19 และความพร้อมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.05 การประเมินความคิดเห็นด้านกิจกรรมความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยผลของระดับความคิดเห็นทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางคือ ความต้องการสนับสนุนเกี่ยวกับที่พักมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.00 ความต้องการสนับสนุนด้านการเป็นมัคคุเทศก์ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.00 ความต้องการสนับสนุนด้านสิ่งก่อสร้างพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.01 และความ ต้องการสนับสนุนด้านการค้าขายมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.00 และสุดท้ายผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศกับความพร้อมในการให้บริการเป็นมัคคุเทศก์ อายุกับความต้องการในการให้บริการที่พัก อายุกับความต้องการในการให้บริการมัคคุเทศก์ อายุกับความพร้อมในการให้บริการมัคคุเทศก์ อาชีพกับความต้องการในการให้บริการที่พัก และรายได้กับความพร้อมในการให้บริการที่พัก

อภิรัฐ ปานแป้น (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมากที่สุด ส่วนความต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการด้านการวางแผนการดำเนินการมากที่สุด ด้านสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยเป็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการมากที่สุด

อภิสร่า ตันตสุทธิกุล (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวชายหาดในเขตเทศบาลนครสงขลา ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง นับถือศาสนาพุทธ มีช่วงอายุระหว่าง 20 - 29 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพนักเรียนหรือนักศึกษาระดับรายได้ต่ำกว่า

10,000 บาท ภูมิลำเนานอกเขต เทศบาลนครสงขลา ส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยว โดยไม่พักค้างคืน ใช้ยานพาหนะรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล มีค่าใช้จ่ายระหว่างการท่องเที่ยวต่อครั้งอยู่ที่ไม่เกิน 1,000 บาท มีความถี่ในการเดินทางมายังชายหาดสมิหลา เฉลี่ยปีละมากกว่า 5 ครั้งต่อปีขึ้นไป และมีความถี่ในการเดินทางมายังชายหาดชลาทัศน์ เฉลี่ยปีละมากกว่า 5 ครั้งต่อปีขึ้นไปเลือกเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ เดินทางร่วมกับเพื่อนบ่อยที่สุด และส่วนใหญ่ให้อันดับความสนใจของกิจกรรมถ่ายรูปรูปมากที่สุด รองลงมาชมวิวทิวทัศน์ และเล่นน้ำทะเล ทั้งนี้นักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ชายหาดในระดับปานกลาง โดยสามารถเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พักแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสภาพแหล่งท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย โดยส่วนใหญ่การจัดการแหล่งท่องเที่ยวชายหาดของภาครัฐมีความเข้มข้น ในระดับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน โดยหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการชายหาดมากที่สุด คือ เทศบาลนครสงขลา รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานหาดใหญ่ สงขลา - พัทลุง) ดังนั้นควรวางแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชายหาดแบบบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวชายหาดมีการจัดการที่ดีมีความยั่งยืนต่อไป

จิราภรณ์ แก้วมณี (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านหัวเขาเงินพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับ ดังนี้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดรองลงมาเป็นด้านการเรียนรู้และด้านที่ต่ำที่สุดคือ ด้านการจัดการ 2) ระดับการปฏิบัติที่ดีในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านหัวเขาเงินพบว่าทุกด้านอยู่ ระดับมากด้านที่มีระดับการปฏิบัติที่ดีสูงคือด้านการท่องเที่ยวตั้งอยู่บนพื้นฐานเดิมของชุมชนไทยทรงดำ รองลงมาเป็นด้านการท่องเที่ยวตั้งอยู่บนภูมิสังคม และด้านที่ต่ำที่สุด คือ ด้านการท่องเที่ยวดีหลักความคุ้มค่ามากกว่าคุ้มทุน 3) แนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านหัวเขาเงิน พบว่า 1) ชุมชนบ้านหัวเขาเงินมีทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นเอกลักษณ์ไทยทรงดำ แล้วนั้นหากได้ความร่วมมือทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาช่วยจัดการวางแผนดำเนินงานร่วมกับผู้นำชุมชนจะทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นก้าวหน้าได้มาก 2) ชุมชนมีการรวมกลุ่มอาชีพกันด้วยความสมัครใจ และมีหลากหลายกลุ่มอาชีพได้รับรางวัลมากมายหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนงบประมาณในการรวมกลุ่มอาชีพของชุมชนจะเป็นการพัฒนาฝีมือแรงงานพัฒนาสินค้าให้ส่งออกได้จำนวนมาก 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือทำป้ายบอกทางการประชาสัมพันธ์ให้รู้จักแก่บุคคลภายนอกมากยิ่งขึ้น

พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไคร ดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนที่ ให้บริการนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และ ชาวต่างประเทศ โดยมีกิจกรรม การท่องเที่ยวที่โดดเด่น ได้แก่ สปาโคลนร้อนและทรายร้อน การชมปูมดแดง การเก็บหอยตลับ การพายเรือคายัค ทั้งนี้ กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน บ้านโคกไครได้เข้าร่วม เป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดพังงา มุ่งเน้นการส่งเสริมและขับเคลื่อนการเติบโต อย่าง ยั่งยืนของชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไครมี ศักยภาพทางการจัดการใน 4 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพทางด้าน การบริการและให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว ศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว และศักยภาพทางด้านความร่วมมือของชุมชน

มณฑา เพ็ชรวรรณ and ปิยะวัฒน์ แสงเพชร (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษาชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอ เมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการดำเนินการวิจัยเพื่อหารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบกิจกรรม และบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการรวบรวม ข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิ ปฏิบัติการภาคสนาม การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม ขั้นตอนศึกษาองค์ ความรู้ของชุมชนเพื่อนำมากำหนดกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว มีการอบรมทัศนศึกษาดูงาน ประชุมกลุ่ม เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมากำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว และกำหนดตัวชี้วัดและ ขั้นตอนหารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านวิธีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่าง ไม่เป็นทางการจัดทำแผนที่ความคิด ประชุมกลุ่ม ระดมสมอง สอบถามความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวกลุ่มทดลองพร้อมทั้งประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข

วิชญ์ หยกจินดา (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้างตำบลทับไทร อำเภอน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ ในระดับมาก โดยด้านการมี ส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีส่วนร่วมในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาด้านการมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจมีส่วนร่วมในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน มีส่วนร่วม ในระดับมาก และสุดท้ายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอน้ำร้อน จังหวัด จันทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 05

โสภิตา ศรีนุ่น (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า ประชาชนมีเงื่อนไขในการเข้ามามีส่วนร่วมคือ ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น โดยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัวจำเป็นต้องประกอบอาชีพตามภารกิจประจำวันอย่างต่อเนื่อง จึงอาจไม่มีเวลาพอที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตง ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

อุดมศักดิ์ สีนธิพงษ์ (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน พบว่า จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในปัจจุบันที่ขาดประสิทธิภาพ และรัฐธรรมนูญได้รับรองให้ชุมชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนท้องถิ่นจึงมีบทบาทที่สำคัญในการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่อาศัยและต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในการดำรงชีพ จึงมีความชอบธรรมที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตน เพื่อให้คงไว้สำหรับการใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

กฤติน จันทร์สนธิมา และอรัญญา อินต๊ะไชยวงศ์ (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน :ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชน บ้านคลองห้วยหวายอำเภอแม่ปิง จังหวัดนครสวรรค์ บทคัดย่อ: การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักการสำคัญที่อยู่ภายในหลักสิทธิชุมชนตามหลักรัฐธรรมนูญในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือบุคคลในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ การที่ชุมชนจะอยู่รอดได้ต้องอยู่บนฐานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สมดุลและยั่งยืนโดยอยู่บนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกันของสังคม

ณัฐกานต์ รุ่งเรือง (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และภูมิจังหวัดลำปาง อำเภอภาคเหนือตอนบน วัตถุประสงค์ของงานวิจัยคือ องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 การรวมกลุ่มเป็นองค์กรของชุมชน องค์ประกอบที่ 3 อัตลักษณ์ของชุมชน องค์ประกอบที่ 4 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติชุมชน องค์ประกอบที่ 5 การจัดการการท่องเที่ยว และองค์ประกอบที่ 6 การเป็นชุมชนที่มีเอกภาพแบบพอเพียง และได้รับการยืนยันจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เข้าร่วมประชุม 30 คน ว่า องค์ประกอบหลักทั้ง 6 องค์ประกอบดังกล่าว มีความสำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

บุญทวี สอสัมพันธ์ (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา เมืองวังเวียง สปป.ลาว มีจุดประสงค์ศึกษาพัฒนาการของการท่องเที่ยว ผลกระทบและการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเมืองวังเวียง สปป.ลาวโดยใช้วิธีการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและวิธีการศึกษา เชิงปริมาณ พื้นที่ทำการศึกษาได้แก่เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ประชากรศึกษาประกอบด้วย ประชากร 7 หมู่บ้านในเขตเทศบาลเมือง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ระดับ ครั้วเรือน ผู้นำชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสอบถามและการสนทนากลุ่มย่อย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า การจัดการบริการท่องเที่ยวในเมืองวังเวียงได้เริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2537 ต่อมามีการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น ปี พ.ศ. 2540 มีนักท่องเที่ยวเข้าเยือนเมืองวังเวียง จำนวน 4,468 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 148,696 คน ในปี พ.ศ.2554 ในขณะเดียวกัน มีแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นมาก สำหรับผลกระทบด้านบวก พบว่าการท่องเที่ยวได้สร้างงานทำ ให้ แก่คนในชุมชน สร้างรายได้ ชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้นและมีการพัฒนาระบบโครงสร้าง พื้นฐานในชุมชนดีขึ้น ส่วนผลกระทบด้านลบ ทำให้ค่าครองชีพในเมืองวังเวียงเพิ่มสูงขึ้น เกิดปัญหา ยาเสพติด การก่อสร้างที่พัก ร้านบริการรถม้าพื้นที่สาธารณะและทำให้คุณภาพของน้ำในแม่น้ำของลดลง การจัดการการท่องเที่ยวในเมืองวังเวียงได้จัดการทั้ง 4 ด้าน เช่น ด้านพื้นที่ ด้านทรัพยากร การท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมและด้านกิจกรรม แต่การจัดการด้านกิจกรรมการบริการท่องเที่ยวจะ ทำได้ค่อนข้างดีกว่าในด้านอื่น

อัจฉรา ศรีลาชัย (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า 1) บริบทของชุมชน และทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนภายใต้บริบทของการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนบ้านโคกเมือง ในด้านอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านโคกเมือง คือ ภูมิสังคม ของชุมชนที่บ่งบอกถึงความเป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตที่โดดเด่นในการทำนา มีประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมา ตั้งแต่บรรพบุรุษ ในด้านที่ตั้งมีประวัติศาสตร์ของอารยธรรมขอมโบราณ วัฒนธรรมอีสานผสมผสาน กับวัฒนธรรมเขมร และคนในชุมชนมีอัธยาศัยไมตรีพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว ในด้านทรัพยากร การท่องเที่ยวในชุมชนมีจุดเด่น คือ มีปราสาทเมืองต่ำ และมีฐานการเรียนรู้บริบทและทรัพยากรการ ท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมืองมีความพร้อมในการเป็นชุมชนทางด้านการท่องเที่ยว 2) ศักยภาพ ของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินงานด้านการ ท่องเที่ยว ด้วยบริบทความพร้อมของชุมชนที่มีศูนย์การเรียนรู้ ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีศักยภาพ ด้านการบริการ เช่น ร้านอาหาร บ้านพักโฮมสเตย์ มัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยว ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น 3) สถานการณ์ปัจจุบันในด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีกระแสทางการท่องเที่ยว

ชุมชนไปในทิศทางที่ดี และมีทิศทางชัดเจน เพราะมีหน่วยงานเข้ามาให้ความสนใจ และบวกกับนโยบายของทางภาครัฐที่มียุทธศาสตร์การท่องเที่ยวออกมาที่ชัดเจน ทำให้การทำงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเห็นความชัดเจนมากยิ่งขึ้น 4) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จของชุมชนบ้านโคกเมืองมีรางวัลที่ช่วยการันตีความสำเร็จของชุมชน เช่น รางวัลหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รางวัลหมู่บ้าน OTOP Village Champions ล่าสุดได้รับรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ เป็นชุมชนที่มีการพัฒนามาเป็นระยะเวลายาวนานทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในด้านการท่องเที่ยว ส่วนในด้านแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ชุมชนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาทำงานร่วมกับชุมชนต้องมองถึงศักยภาพ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของชุมชนเพื่อที่จะพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้ถูกจุด คนในชุมชนก็ต้องร่วมกันรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความน่าสนใจ ต้องวางแผนในการทำการตลาดให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี คนในชุมชนก็ต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในการทำงานด้านการท่องเที่ยว และประการสำคัญชุมชนต้องจัดทำแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไปได้ในอนาคต

ธีรกานต์ โพธิ์แก้ว (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางโรงตำบลปาดลอก อำเภอลำลูกเกด จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของบ้านบางโรงยังเป็นสมาชิกกลุ่มเดิม มีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีระบบร่วมกันยังคงมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้เข้าสู่กลุ่มออมทรัพย์ แม้ว่าจะกลุ่มจะได้รับผลกระทบเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทมาสู่ความเป็นเมืองมากขึ้น ปัจจุบันชุมชนอยู่ในช่วงของการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคมและการเมืองภายในชุมชน การท่องเที่ยวของชุมชนอยู่ในช่วงที่ถดถอยอย่างมาก แต่จุดแข็งที่กลุ่มมี คือ จิตใจที่เข้มแข็งในการที่จะต่อสู้เพื่อชุมชน การจัดการภายใต้แนวคิด “ลดจุดต่าง สร้างจุดร่วม” เพื่อความยั่งยืนของชุมชน สมาชิกพร้อมที่จะเรียนรู้ความล้มเหลวเพื่อพัฒนาไปสู่ความสำเร็จอีกครั้ง สำหรับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนบางโรงยังคงมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยยึดธรรมชาติ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมเป็นจุดเด่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนและนักท่องเที่ยวมีความต้องการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่การจัดการขยะในพื้นที่ การจัดการสิงในพื้นที่สุดที่สำคัญที่สุด คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับคนในชุมชน การจัดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้มีความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น และสร้างความตระหนักในจิตสำนึกแห่งการรักชุมชนบ้านเกิด โดยการส่งเสริมเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวให้มากขึ้น

ปัญญา เฉลียวชาติ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และระดับน้อย จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

รัถยานภิกษุ พลเสก และคณะ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า 1.กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหาขั้นที่ 2 กำหนดแนวคิดในและ ขั้นที่ 3 กำหนดกระบวนการในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น 2. ผลของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ผลของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีผลต่อวัยรุ่น โดยสามารถระบุมารู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้าในด้านการมีคู่ครอง การเตรียมความพร้อมของร่างกายก่อนแต่งงาน และการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันหลังแต่งงาน ส่วนผลต่อชุมชน คือ นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการให้คำแนะนำกับเพื่อนในชุมชนได้โดยการพูดคุย และให้คำปรึกษาซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าว เกิดจากกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนรู้เชิงสังคมที่สั้น กระชับ แต่มองเห็นผลลัพธ์ไม่ยาก และเป็นกิจกรรมที่นำไปใช้ได้จริง

Mexay Tornkham (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการศึกษาพบว่า 1) เมืองท่าแขกเป็นเมืองท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศลาว มีที่ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศ ซึ่งห่างจากนครหลวงเวียงจันทน์ลงมาทางทิศใต้ 350 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาหินปูนที่ประกอบเป็นภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีถ้ำหน้าผาและแม่น้ำที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก กิจกรรมส่วนใหญ่ได้แก่ การเที่ยวชมถ้ำ ปีนผา เดินป่า ศึกษาธรรมชาติ เที่ยวชมวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ปั่นจักรยานเที่ยวชมธรรมชาติ 2) ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเมืองท่าแขกแขวงคำม่วน พบว่าปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านการรักษาคุณภาพและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาตรฐานสูง รองลงมาปัจจัยด้านการบริหารจัดการและปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นอยู่ในระดับมาตรฐานปานกลาง ภาพรวมของผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้ง 5 ด้าน ในเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สปป.ลาว อยู่ในระดับมาตรฐานปานกลาง

อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ตำบลท่าแคเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมาจากการดำเนินงานระหว่างภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันคิดพัฒนากิจกรรมเพื่อนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ความสัมพันธ์ทางสังคม และ

สภาพแวดล้อม แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนจากการส่งเสริมขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค และการตระหนักรู้ของประชาชน โดยนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสร้างจุดร่วมในการรวมพลังชุมชนอย่างเข้มแข็ง ใช้หลักการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยอาศัยจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมของอาสาสมัครที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชน

พชรตัญญู วัชรชนพัฒนธาดา (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน ในการขับเคลื่อนตำบลจัดการสุขภาพแบบบูรณาการของจังหวัดพิษณุโลก พบว่า องค์การสาธารณสุข ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรร่วมมือกันเสริมสร้างการมีส่วนร่วมตามความคาดหวังของประชาชนเพื่อเติมเต็มให้สมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ใน 2 ส่วนได้แก่ 1) การสร้างความร่วมมือให้กับประชาชนในระดับรากหญ้า โดยให้บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ รับรู้แผนและรูปแบบการดำเนินงานตำบลแบบบูรณาการมากขึ้น 2) สร้างความเกี่ยวข้อง โดยให้ประชาชนทุกเพศ ทุกวัยได้รับรู้และมีส่วนร่วมในการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมการพัฒนาตำบลจัดการสุขภาพแบบบูรณาการ ให้มีความแพร่หลายโดยใช้สื่อ เทคโนโลยีที่น่าสนใจและมีความทันสมัย

พิทักษ์พงศ์ ป้อมปราณี และนิตยา จันกา (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนระบบเกษตรกรรมยั่งยืนสู่อาหารเพื่อสุขภาพในบ้านคอกช้างตำบลแหลมบัว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย การจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ให้เห็นสถานะและศักยภาพทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน การจัดเวทีร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมออกแบบการดำเนินการเสริมศักยภาพผู้นำและแกนนำการให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมทดลองปฏิบัติการจริง โดยออกแบบการพัฒนากระบวนการผลิตในระดับไร่นาของเกษตรกร พัฒนาการกระบวนการเพื่อการเข้าถึงและการกระจายอาหารในครัวเรือน และพัฒนากระบวนการเพื่อพัฒนาการผลิตและอาหารจัดการโรค

กัญญ์ชนก วชิรเชื่อนันต์ (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่แบบมีส่วนร่วมจากประชาชนให้เกิดประสิทธิภาพ กรณีศึกษา เทศบาลเมืองพระประแดง พบว่า มีอุปสรรคในการดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เช่น ประชาชนที่เข้าร่วมเวทีประชาคมมีเพียงกลุ่มเดิม ๆ การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน อุปสรรคที่กล่าวข้างต้นส่งผลประสิทธิภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

กมลวรรณ แจ่มยิ่ง และคณะ (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลพรหมบุรี อำเภพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลพรหมบุรี อำเภพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของ

เทศบาลตำบลพรหมบุรี อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการได้รับรู้ข่าวสาร ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาคสรุป

จากการตรวจเอกสาร ทั้งแนวคิด ทฤษฎีและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตจูเลีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีการนำแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ และแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เข้ามาช่วยในการสรุปผลเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จะต้องอาศัยหลายองค์ประกอบเข้าด้วยกัน เช่น ประชาชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เกิดความเข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่นั้น นอกจากการมีส่วนร่วมแล้วนั้นชุมชนจะต้องมีการจัดการที่ดี มีบริการที่ดี เพื่อให้งานและกิจกรรมเหล่านั้นสำเร็จ ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อสามารถแนะนำชุมชนตนเองได้ถูกต้อง และเกิดความน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว รวมไปถึงการสร้างความตระหนักให้อนุรักษ์รักษาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน จากบทสรุปที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่ศึกษาเข้ามาช่วยในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตจูเลีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดปัญหาการเลื่อมล้ำทางสังคมในชุมชน และสร้างวิธีการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนให้คงอยู่สืบต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานงานวิจัย

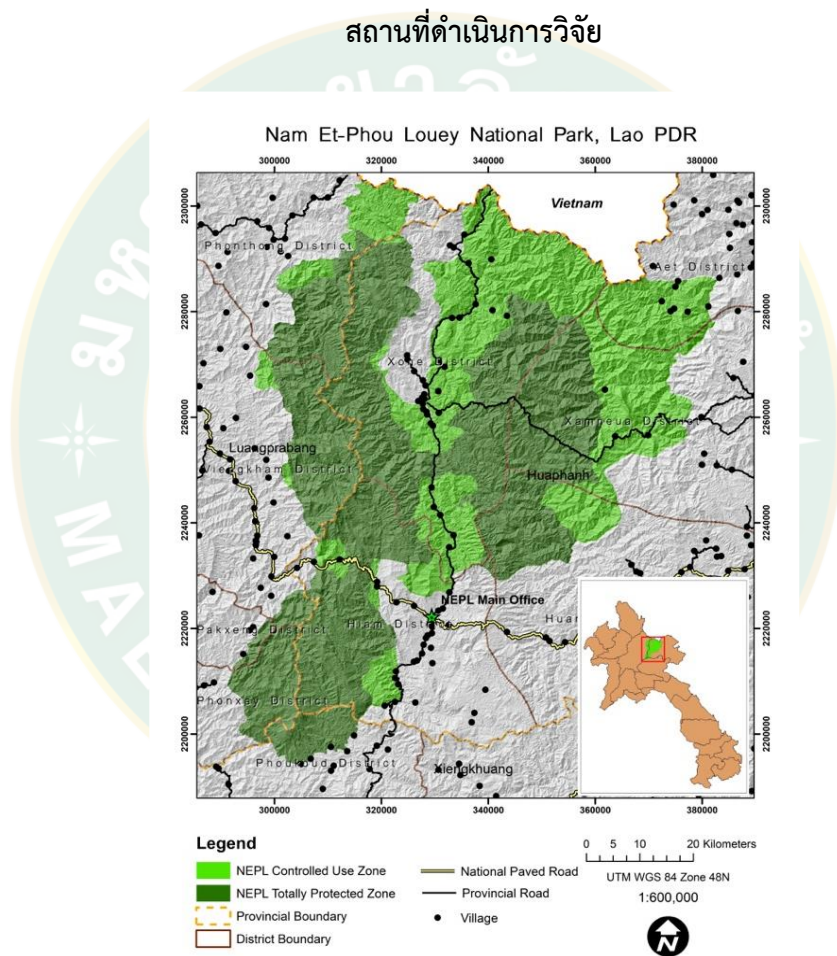
ปัจจัยลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมบางประการของประชาชน และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 3 แผนที่อุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ที่มา: กระทรวงกลาโหม-ป่าไม้ และองค์การวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2550)

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ กลุ่มบ้านน้ำเนิน (บ้านสันขวา) ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย อำเภอหัวเมือง แขวงหัวพัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านสันขวา อำเภอหัวเมือง จังหวัดหัวพันธ์ และประกอบอาชีพในเขตอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีจำนวนครัวเรือน 178 ครัวเรือน โดยมีจำนวนประชากร 882 คน

โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีคำนวณเพื่อหาขนาดกลุ่มประชากรตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 882 คน จากสูตรของ Yamane (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้มีความคลาดเคลื่อน 0.05 โดยแสดงวิธีการคำนวณ ดังต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน จำนวนของขนาดตัวอย่าง
 N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด 882 ราย
 e แทน ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

แทนค่า

$$n = \frac{882}{1 + 882(0.05)^2}$$

$$n = \frac{882}{3.205}$$

$$n = 275.19 \text{ หรือประมาณ } 275 \text{ ราย}$$

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาไม่น้อยกว่า 275 ราย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ภาคีรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 14 คน โดยกำหนดให้ทั้ง 14 คนเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในการจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีรายละเอียดดังนี้

- เจ้าหน้าที่จากกระทรวงกลาโหมและป่าไม้ (ส่วนกลาง) จำนวน 2 คน
- เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานกลาโหมและป่าไม้ (ในพื้นที่) จำนวน 2 คน
- เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานการท่องเที่ยวเมือง จำนวน 2 คน
- เจ้าหน้าที่จากกองคุ้มครองอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย จำนวน 6 คน
- เจ้าหน้าที่สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่าประเทศลาว (WCS) จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) โดยสร้างแบบสัมภาษณ์จากการศึกษาข้อมูลทั้งหมดในพื้นที่ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended question) โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีข้อคำถามรวมทั้งหมด 10 ข้อ ได้แก่ ความเกี่ยวข้องการตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ ภูมิภาค ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน และข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แบ่งข้อคำถามออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 4) ด้านสภาพแวดล้อม 5) ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว 6) ด้านความมีชื่อเสียง 7) ด้านการบริหารจัดการ และ 8) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้มาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ Likert ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
เห็นด้วยมาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แบ่งข้อคำถามออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) ลักษณะทางกายภาพ 2) การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 3) ด้านเศรษฐกิจและสังคม 4) ด้านศิลปวัฒนธรรม 5) ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย 6) ด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน และ 7) ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว โดยใช้มาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ Likert ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
เห็นด้วยมาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน

เห็นด้วยน้อยมีค่าเท่ากับ 2 คะแนน

เห็นด้วยน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

ตอนที่ 4 เป็นข้อคำถามปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีข้อคำถามทั้งหมด 3 ข้อ ได้แก่ การเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ความสะดวกในการเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้ชุดคำถาม (A Set of Question) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยชุดคำถามนั้นเน้นไปที่ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดเวทีสนทนากลุ่มร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐจำนวน 14 คน

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปทดสอบความตรง (Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ ดังนี้

1. การตรวจสอบความถูกต้อง (Validity)

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมาปรึกษาต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาจำนวน 5 ท่านเพื่อทำการพิจารณาตรวจสอบว่าแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยนั้นเหมาะสม หรือวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาวิจัยหรือไม่ โดยการประเมินความตรงของข้อคำถามตามเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+1 คือ แนใจว่าข้อคำถามนั้นตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด

0 คือ ไม่แนใจว่าข้อคำถามนั้นตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด

-1 คือ แนใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด

เมื่อประเมินความตรงของแบบทดสอบและแบบสอบถามแล้ว ให้นำค่าคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) จากสูตรของ Rovinelli and Hambleton (1977) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ = ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากนั้นพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหา สามารถนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างได้ (อารยา องค์กรเยี่ยม and พงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล, 2561)

ผลการทดสอบข้อคำถามเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.76-1.00 และผลการทดสอบข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.81-1.00 ซึ่งข้อคำถามสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

2. การทดสอบความน่าเชื่อถือได้ (Reliability)

โดยนำเครื่องมือ หรือแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปทดสอบกับเจ้าหน้าที่ที่มีลักษณะใกล้เคียง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยจำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือว่ามีลักษณะเชื่อถือได้เพียงใด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ตรวจสอบก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง ตามสูตร (Cronbach, 1951) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right]$$

α = ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อของแบบสอบถามทั้งหมด

$\sum S_i^2$ = ผลรวมค่าคะแนนแปรปรวนในแต่ละข้อ

S_x^2 = ค่าความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

ในการวิจัยโดยทั่วไปได้กำหนดให้ค่าความเชื่อมั่นที่ได้นั้นจะต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจึงจะมีความเชื่อมั่นที่น่าเชื่อถือได้ (ไพศาล วรรค์, 2559) สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย หรือกลุ่มตัวอย่าง เวลา และสถานที่อื่น ๆ ที่มีความใกล้เคียงกันได้

จากการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือได้ของข้อคำถามทั้งหมด มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach's alpha coefficient: α -coefficient) เท่ากับ 0.983 ดังนั้นจึงสามารถนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไปได้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของชุดคำถามในแต่ละด้าน

(n=30)

ประเด็นการศึกษา	ด้าน	จำนวนข้อคำถาม	α - coefficient
1. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดย การมีส่วนร่วมของ ชุมชน	1.1 ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	5	0.709
	1.2 ด้านความสะดวกในการเข้าถึง	5	0.727
	1.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	5	0.729
	1.4 ด้านสภาพแวดล้อม	5	0.727
	1.5 ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว	5	0.700
	1.6 ด้านความมีชื่อเสียง	5	0.753
	1.7 ด้านการบริหารจัดการ	5	0.729
	1.8 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	5	0.700
2. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชน	2.1 ด้านลักษณะทางกายภาพ	8	0.864
	2.2 ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	7	0.731
	2.3 ด้านเศรษฐกิจและสังคม	10	0.867
	2.4 ด้านศิลปวัฒนธรรม	2	1.000
	2.5 ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติ แอดกูเลีย	2	0.935
	2.6 ด้านความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สิน	4	0.730
	2.7 ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว	2	0.829

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close-ended Question) และคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 289 คน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้ชุดคำถาม (A Set of Question) จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 14 คน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าจากตำราหนังสือ บทความวิชาการ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ รวมถึงข้อมูลที่ค้นคว้าผ่านระบบออนไลน์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)

1. การวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลทางสถิติที่ใช้ในการแปลความหมาย ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)
2. การวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลทางสถิติที่ใช้ในการแปลความหมาย ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยมีระดับความคิดเห็น ตามมาตราประมาณค่า 5 ระดับของ Likert ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุดมีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
เห็นด้วยมาก	มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปแปลผลเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยและนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ซึ่งผู้ศึกษาใช้เกณฑ์การพิจารณาโดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยมีความกว้างของอันตรภาคชั้นเท่ากับ 0.8 จากการคำนวณขนาดความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

แปลความหมายโดยนำค่าคะแนนเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลได้ 5 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุ (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธีการแบบคัดเลือกเข้า (Enter) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระซึ่งประกอบด้วยปัจจัยลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับตัวแปรตามคือ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งจะได้รูปแบบสมการถดถอยพหุคูณ ดังนี้

$$Y = b_0 + b_1y_1 + b_2y_2 + b_3y_3 + b_4y_4 + b_5y_5 + b_6y_6 + b_7y_7 + b_8y_8$$

โดยที่ Y = รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว (คะแนน)

b_0 = ค่าคงที่

$b_1 \dots b_8$ = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ

X_1 = เพศ (ชาย=0, หญิง=1)

X_2 = อายุ (ปี)

X_3 = ภูมิลำเนา (ประเทศลาว=1, ประเทศอื่น=0)

X_4 = ระดับการศึกษา (ต่ำกว่ามัธยมศึกษา=0, มัธยมศึกษาขึ้นไป=1)

X_5 = สถานภาพ (โสด=0, สมรส=1)

X_6 = รายได้ต่อเดือน (ก๊ิบต่อเดือน)

X_7 = ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน (ปี)

X_8 = ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว (คะแนน)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis)

1. การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วยวิธีการจัดประเภทและจัดกลุ่มปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะตามที่เจ้าหน้าที่ได้ตอบไว้ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และอธิบายข้อมูลเชิงพรรณนา

2. การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้ชุดคำถาม (A Set of Question) จากเจ้าหน้าที่ภาคีรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสรุปและวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนาอธิบาย (Descriptive Approach) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมากำหนดเป็นหัวข้อแล้วพิจารณาข้อมูลตามวัตถุประสงค์ จากนั้นผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรจำนวน 289 คน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 3) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ 5) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของตารางข้อมูลประกอบคำบรรยายและวิจารณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน และ 1 แนวทางประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

และแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ความเกี่ยวข้องของการตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเกี่ยวข้องกับแบบสอบถามในด้านอื่น ๆ มากที่สุด จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 83.45 รองลงมาคือ ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 และตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.45 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

2. เพศ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 55.27 และเพศหญิง จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 44.73 (ตารางที่ 2)

3. อายุ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 30.18 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 20 -30 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 23.64 ผู้ที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 21.09 อายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 16.73 และอายุน้อยสุดคือ มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 8.36 (ตารางที่ 2) แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน ซึ่งสามารถให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวได้ เช่น นักท่องเที่ยวต่างประเทศ คนพิการ ฯลฯ ซึ่งหน่วยงานรัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้คนชุมชนมีใจรักการบริการและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

4. ภูมิลำเนา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศลาวมากที่สุด ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าหนึ่งในสามมีภูมิลำเนาในประเทศลาว จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 98.91 รองลงมาคือมีภูมิลำเนาประเทศอื่น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.09 (ตารางที่ 2) แสดงให้เห็นว่า ประชากรในประเทศลาวให้ความสนใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยอย่างมาก เนื่องจากอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีสภาพแวดล้อมทิวทัศน์ที่สวยงาม ส่งผลให้เป็นสิ่งดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

5. ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มากที่สุด จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 38.91 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 13.82 ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 13.09 ระดับปริญญาตรี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 5.09 ระดับอนุปริญญา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.73 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.36 (ตารางที่ 2) แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา เนื่องจากระบบการศึกษานี้อยู่ในช่วงอดีตของอายุประชากรที่มากที่สุด และส่วนหนึ่งได้รับการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาเนื่องจากอายุของประชากรรองลงมาอยู่ในช่วง 20-30 ปี จำเป็นต้องได้รับการศึกษาขั้นบังคับ

6. สถานภาพสมรส

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามใหญ่มีสถานภาพ สมรส จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 80.36 และมีสถานภาพโสด จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 19.64 (ตารางที่ 2) แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน และผู้คนที่มีความอายุเฉลี่ย 31-40 ปี ส่วนใหญ่สมรสแล้ว เนื่องจากการสร้างครอบครัวถือเป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนครอบครัว เพื่อความมั่นคงในด้านการทำงานหารายได้ และการมีทายาทสืบสกุล

7. อาชีพ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม มากที่สุด จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 69.82 รองลงมาคือ อาชีพอื่นๆ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 9.45 อาชีพรับราชการและอาชีพรับจ้าง มีจำนวนที่เท่ากัน คือ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.27 อาชีพค้าขาย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.27 และไม่ประกอบอาชีพ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.91 ตามลำดับ (ตารางที่ 2) เนื่องจาก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่สำคัญของแม่น้ำเนิน ซึ่งเหมาะกับการทำเกษตรกรรมได้อย่างมาก นอกจากในด้านเกษตรกรรม แหล่งน้ำยังสามารถใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคของประชาชน สร้างรายได้ คุณภาพชีวิตที่ดี ความเป็นอยู่ที่ดี เป็นต้น

8. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 250,001 - 500,000 กีบ มากที่สุด จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 30.18 รองลงมาคือ มีรายได้เฉลี่ย 750,001 - 1,000,000 กีบ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 21.82 รายได้มากกว่า 1,250,001 กีบ จำนวน 52 คน

คิดเป็นร้อยละ 18.91 รายได้ 500,001 - 750,000 กีบ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 14.18 รายได้ต่ำกว่า 250,000 กีบ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 13.09 และรายได้ 1,000,001 - 1,250,000 กีบ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.82 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

9. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนมากที่สุด 20 ปีขึ้นไป จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 62.55 รองลงมาคือ มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน 16-20 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 17.82 มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน 11-15 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.91 มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 6.18 มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชน 6-10 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.82 และไม่ได้อยู่อาศัยในชุมชน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.73 (ตารางที่ 2)

10. ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว

10.1 ลักษณะของนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีลักษณะของการท่องเที่ยวในรูปแบบมากับครอบครัว/เครือญาติ มากที่สุด จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 46.55 รองลงมาคือ มีลักษณะของการเที่ยวคนเดียว จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 27.64 มีลักษณะของการท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อน จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 21.45 มีลักษณะของการท่องเที่ยวกับบริษัททัวร์ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.91 และมีลักษณะของการท่องเที่ยวอื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.45 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

10.2 ความชอบอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีลักษณะชอบอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 94.55 และ นักท่องเที่ยวส่วนน้อยมีลักษณะไม่ชอบอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.45 (ตารางที่ 2) แสดงให้เห็นว่า ส่วนมากนักท่องเที่ยวชื่นชอบอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เนื่องจากเป็นอุทยานที่มีพันธุ์ไม้หลากหลาย รวมถึงมีสัตว์ป่านานาชนิดเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่หาได้ยากในปัจจุบัน

10.3 การกลับมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะกลับมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอีกครั้ง จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 94.91 และ นักท่องเที่ยวส่วนน้อยไม่กลับมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตย

ประชาชนลาว จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 5.09 (ตารางที่ 2) แสดงให้เห็นว่า คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจและมีความรู้สึกอยากกลับมาเที่ยวชมอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยอีกครั้ง

ตารางที่ 2 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=275)

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ความเกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถาม		
ตัวแทนผู้นำชุมชน	25	9.09
ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง	15	5.45
อื่น ๆ	235	85.45
2. เพศ		
ชาย	152	55.27
หญิง	123	44.73
3. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	23	8.36
21-30 ปี	65	23.64
31-40 ปี	83	30.18
41-50 ปี	46	16.73
51 ปี ขึ้นไป	58	21.09
$\bar{x} = 38.85$ S.D. = 13.99 Min-Max = 15-80		
4. ภูมิลำเนา		
ประเทศลาว	286	98.91
ประเทศอื่น ๆ	3	1.09
5. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	38	13.82
ต่ำกว่าประถมศึกษา	36	13.09
ประถมศึกษา	107	38.91

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n=275)

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มัธยมศึกษา	66	24.00
อนุปริญญา	13	4.73
ปริญญาตรี	14	5.09
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.36
6. สถานภาพสมรส		
โสด	54	19.64
สมรส	221	80.36
7. อาชีพ		
ไม่ประกอบอาชีพ	8	2.91
เกษตรกรรม	192	69.82
รับจ้าง	20	7.27
รับราชการ	20	7.27
ค้าขาย	9	3.27
อื่น ๆ	26	9.45
8. รายได้เฉลี่ย		
ต่ำกว่า - 250,000 กีบ	36	13.09
250,001 - 500,000 กีบ	83	30.18
500,001 - 750,000 กีบ	39	14.18
750,001 - 1,000,000 กีบ	60	21.82
1,000,001 - 1,250,000 กีบ	5	1.82
มากกว่า 1,250,001 กีบ	52	18.91
$\bar{x} = 1,011,863.67$ S.D. = 1,216,761.10 Min-Max = 0-100,000,000		
9. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน (ปี)		
ต่ำกว่า 5 ปี	17	6.18
6-10 ปี	16	5.82

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n=275)

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
11-15 ปี	19	6.91
16-20 ปี	49	17.82
20 ปีขึ้นไป	172	62.55
ไม่ได้อยู่ในชุมชน	2	0.73
$\bar{x} = 22.85$ S.D. = 1.26 Min-Max = 0-48		
10. ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว		
10.1 ลักษณะของนักท่องเที่ยว		
เที่ยวคนเดียว	76	27.64
มากับครอบครัว/เครือญาติ	128	46.55
กลุ่มเพื่อน	59	21.45
บริษัททัวร์	8	2.91
อื่น ๆ	4	1.45
10.2 ความชอบอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกูเลย		
ชอบ	260	94.55
ไม่ชอบ	15	5.45
10.3 การกลับมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกูเลย		
กลับมาเที่ยวอีกครั้ง	261	94.91
ไม่กลับมาเที่ยวอีกครั้ง	14	5.09

**ตอนที่ 2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**

การศึกษาข้อมูลระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการให้ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.86 (S.D. = 1.02) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุดในด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.19 รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย 4.04 (S.D. = 1.00) ด้านความมีชื่อเสียง ค่าเฉลี่ย 3.99 (S.D. = 0.99) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.88 (S.D. = 0.92) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ค่าเฉลี่ย 3.88 (S.D. = 0.97) ด้านสภาพแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 3.69 (S.D. = 1.16) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ค่าเฉลี่ย 3.65 (S.D. = 0.92) และด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.54 (S.D. = 1.19) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(n=275)

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับศักยภาพ
1. ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	4.19	0.81	มาก
2. ด้านความสะดวกในการเข้าถึง	3.88	0.97	มาก
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.65	0.92	มาก
4. ด้านสภาพแวดล้อม	3.69	1.16	มาก
5. ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว	3.54	1.19	มาก
6. ด้านความมีชื่อเสียง	3.99	0.99	มาก
7. ด้านการบริหารจัดการ	4.04	1.00	มาก
8. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.88	0.92	มาก
รวม	3.86	1.02	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ให้การอนุรักษ์ พืชพันธุ์ ปกป้อง รวมถึงรักษาทรัพยากรที่มีในชุมชน เป็นสิ่งที่สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยวได้ และชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการประชาสัมพันธ์ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นการสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้อื่นได้ อีกหนึ่งประเด็นคือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ โดยบุคลากรในชุมชนที่มีหน้าที่รับผิดชอบในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย รู้หน้าที่ของตนอย่างชัดเจน ไม่ก่อให้เกิดการทำงานซ้ำซ้อน มีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการมีนโยบายในการบริหารจัดการในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนโยบายต่าง ๆ เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ค่าเฉลี่ยประเด็นศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ น้อยกว่าด้านอื่น ๆ ในเรื่องของข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นระบบรองรับนักท่องเที่ยว พื้นที่และสถานที่สำหรับทำกิจกรรม การจัดการที่พัก โรงแรมต่าง ๆ การจัดการกลุ่มนักท่องเที่ยวคนพิการ และผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ ป้ายบอกทาง ป้ายข้อมูล จุดบริการ Wi-Fi ทางลาด รววจับ ฯลฯ รวมถึงการจัดการสภาพแวดล้อม เช่น การกำหนดจุดทิ้งขยะ การกำหนดป้ายต่าง ๆ อย่างชัดเจน เป็นต้น

เมื่อนำข้อมูลระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ มาพิจารณาข้อคำถามย่อยในแต่ละด้าน ได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งหมด 5 ประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการให้ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ว่ามีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น และเห็นด้วยในระดับมาก 3 ประเด็น สามารถเรียงลำดับจากประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 (S.D.=0.85) ประเด็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีความตระหนักในการอนุรักษ์ปกป้อง พืชพันธุ์ และรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 (S.D.=0.72) มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 (S.D.=0.79) การประชาสัมพันธ์ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สามารถสร้างการรับรู้ต่อผู้อื่นได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 (S.D.=0.87) ชุมชนในอุทยาน

แห่งชาติน้ำแอดกูเลย มีการจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาและเรียนรู้ธรรมชาติในอุทยานโดยใช้การมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 (S.D.=0.80) ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

2. ด้านความสะดวกในการเข้าถึง

การศึกษาระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ทั้งหมด 5 ประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการให้ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ว่ามีความในระดับเห็นด้วยมากทุกประเด็นสามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกูเลย สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเที่ยวชมได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 (S.D.=0.87) มีการโฆษณาเผยแพร่ ซึ่งทำให้แหล่งท่องเที่ยวเข้าถึงเป็นที่รู้จักและสนใจทั้งจากต่างประเทศและภายในประเทศ เป็นการเสริมสร้างศักยภาพสร้างจุดเด่นให้กับแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 (S.D.=1.01) มีการให้บริการข่าวสาร การเข้าถึงที่สะดวก รวดเร็ว มีบริการให้ข่าวสาร บริการจองที่พัก บริการขนส่งถึงที่พัก เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 (S.D.=1.02) ประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกูเลย ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยให้อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 (S.D.=1.00) มีการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกโครงสร้างพื้นฐานขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน ระบบการสื่อสารต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 (S.D.=0.87) ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

การศึกษาระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งหมด 5 ประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการให้ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ว่ามีความในระดับเห็นด้วยในระดับมาก 4 ประเด็น และเห็นด้วยในระดับปานกลาง 1 ประเด็น สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ประเด็นเรื่องมีบริการนำเที่ยวไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกูเลย โดยมีผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องนำเที่ยว ซึ่งมีอัตราเสียไมตรีและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 (S.D.=0.93) ประเด็นเรื่องมีการจัดหน่วยรักษาความปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยวให้มีความสะดวก และมีความปลอดภัยมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 (S.D.=1.02) ประเด็นเรื่องมีการผลิตสินค้าที่ระลึก ราคาเข้าถึงได้ รวมทั้งการส่งเสริมการใช้วัสดุพื้นบ้าน การออกแบบสินค้าให้มีเอกลักษณ์ สามารถเสริมสร้างศักยภาพได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 (S.D.=0.98) ประเด็นเรื่องมีบริการด้านร้านอาหารที่ถูกต้องลักษณะ มีบริการที่สุภาพ และราคาอาหารที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 (S.D.=0.81) ประเด็นเรื่องมีการจัดการที่พัก โรงแรมต่าง ๆ ให้เลือก มีอัตราค่าที่พักเหมาะสมกับคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 (S.D.=0.69) ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

4. ด้านสภาพแวดล้อม

การศึกษาระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านสภาพแวดล้อม ทั้งหมด 5 ประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการให้ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ว่ามีความในระดับเห็นด้วยในระดับมาก 4 ประเด็น และเห็นด้วยในระดับปานกลาง 1 ประเด็น สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ประเด็นเรื่องมีการกำหนดห้ามนำของป่าทุกชนิดออกอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (S.D.=1.19) ประเด็นเรื่องมีการกำหนดกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ และมาตรการของชุมชนเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 (S.D.=1.05) ประเด็นเรื่องมีการกำหนดมาตรการหลีกเลี่ยงการนำแก้วหรือถุงพลาสติกและกล่องโฟมเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นขยะที่กำจัดยากและเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 (S.D.=1.18) ประเด็นเรื่องมีการจัดเวรยามเพื่อตรวจสอบการเข้าออกของคนนอกพื้นที่ เพื่อป้องกันการบุกรุกหรือทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 (S.D.=1.22) ประเด็นเรื่องมีการรักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ การเก็บขยะในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 (S.D.=1.01) ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

5. ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว

การศึกษาระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งหมด 5 ประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการให้ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ว่ามีความในระดับเห็นด้วยในระดับมาก 4 ประเด็น และเห็นด้วยในระดับน้อย 1 ประเด็น สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ประเด็นเรื่องมีการวางแผนจัดเตรียมพื้นที่สำหรับนักท่องเที่ยว และสถานที่สำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 (S.D.=1.06) ประเด็นเรื่องมีการจัดการระบบรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้าชมอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 (S.D.=1.00) ประเด็นเรื่องมีการจัดการด้านร้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยวให้เพียงพอต่อวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 (S.D.=1.08) ประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ในด้านการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 (S.D.=0.89) ประเด็นเรื่องมีการจัดการกลุ่มนักท่องเที่ยว คนพิการ และผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ ป้ายบอกทาง ป้ายข้อมูล จุดบริการ Wi-Fi ทางลาด รววจับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.35 (S.D.=1.06) ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

6. ด้านความมีชื่อเสียง

การศึกษาระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านความมีชื่อเสียง ทั้งหมด 5 ประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการให้ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ว่ามีความเห็นด้วยในระดับมากทั้งหมดทุกประเด็น โดยสามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ประเด็นเรื่องการประชาสัมพันธ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถสร้างความโดดเด่นและสร้างชื่อเสียงของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 (S.D.=1.02) ประเด็นเรื่องอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย ทำให้เสริมสร้างความน่าเชื่อถือและมีชื่อเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 (S.D.=1.02) ประเด็นเรื่องการสร้างความโดดเด่นและความมีชื่อเสียงของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยและเอกลักษณ์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 (S.D.=1.01) ประเด็นเรื่องมีการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ทำให้กลุ่มเป้าหมายรู้จักและตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 (S.D.=0.96) ประเด็นเรื่องร่วมกันแสดงและสร้างการรับรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว ทำให้อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีชื่อเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 (S.D.=0.93) ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

7. ด้านการบริหารจัดการ

การศึกษาระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านการบริหารจัดการ ทั้งหมด 5 ประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการให้ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ว่ามีความเห็นด้วยในระดับมากทั้งหมดทุกประเด็น สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ประเด็นด้านแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 (S.D.=1.02) ประเด็นเรื่องมีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 (S.D.=0.97) ประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนมีการกำหนดมาตรฐานและบริการทางการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 (S.D.=1.01) ประเด็นเรื่องการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีต่อเนื่องด้านนโยบายในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 (S.D.=1.06) ประเด็นด้านบุคลากร โดยสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน ไม่ทับซ้อนหน้าที่ของกันและกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (S.D.=0.91) ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

8. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การศึกษาระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งหมด 5 ประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการให้ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ว่ามีความเห็นด้วยในระดับมากทั้งหมดทุกประเด็น สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ประเด็นด้าน

บุคคลในชุมชนอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีคุณลักษณะการเป็นเจ้าของที่ดี และมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (S.D.=1.00) ประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีกิจกรรมที่สร้างสรรค์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามายังอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 (S.D.=0.97) ประเด็นด้านบุคคลในชุมชนอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีส่วนร่วมในการพัฒนาขีดความสามารถของตนทางด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 (S.D.=0.99) ประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีจิตสำนึกในการหวงแหนแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 (S.D.=0.89) ประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีความเสียสละเพื่อชุมชนและสังคมในการบริหารจัดการร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 (S.D.=0.72) ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (n=275)

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน	ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ศักยภาพ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย			
1. ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว					4.19	0.81	มาก
1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย มีความตระหนักในการอนุรักษ์ปกป้อง พืชพันธุ์ และรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติในชุมชน	104 (37.82)	132 (48.00)	35 (12.73)	4 (1.45)	0 (0.00)	0.72	มากที่สุด
1.2 มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย	110 (40.00)	116 (42.18)	43 (15.64)	5 (1.82)	1 (0.36)	0.80	มาก
1.3 ชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย มีการจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาและเรียนรู้ธรรมชาติในอุทยานโดยใช้การมีส่วนร่วม	91 (33.09)	123 (44.73)	52 (18.91)	9 (3.27)	0 (0.00)	0.87	มาก
1.4 การประชาสัมพันธ์ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย สามารถสร้างการรับรู้ต่อผู้สนใจ	127 (46.18)	88 (32.00)	49 (17.82)	11 (4.00)	0 (0.00)	0.85	มากที่สุด
1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยว	132 (48.00)	83 (30.18)	53 (19.27)	7 (2.55)	0 (0.00)	0.85	มากที่สุด

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n=275)

ระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		S.D.	ระดับ ศักยภาพ			
	มากที่สุด	ปานกลาง			น้อย	น้อยที่สุด	
2. ด้านความสะดวกในการเข้าถึง							
2.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเที่ยวชมได้	90 (32.73)	49 (17.82)	17 (6.18)	0 (0.00)	3.88 4.03	0.97 0.87	มาก มาก
2.2 มีการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสร้างพื้นฐานขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน ระบบการสื่อสารต่าง ๆ	40 (14.55)	88 (32.00)	25 (9.09)	2 (0.73)	3.62	0.87	มาก
2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยให้อำนวยความสะดวกในการเข้าถึง	88 (32.00)	72 (26.18)	30 (10.91)	0 (0.00)	3.84	1.00	มาก
2.4 มีการให้บริการข่าวสาร การเข้าถึงที่สะดวก รวดเร็ว มีบริการให้ข่าวสาร บริการจองที่พัก บริการขนส่งสิ่งที่พัก เป็นต้น	96 (34.91)	59 (21.45)	29 (10.55)	2 (0.73)	3.90	1.02	มาก
2.5 มีการโฆษณาเผยแพร่ ซึ่งทำให้แหล่งท่องเที่ยวเข้าถึงเป็นที่รู้จักและสนใจทั้งจากต่างประเทศและภายในประเทศ เป็นการเสริมสร้างศักยภาพดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กับแหล่งท่องเที่ยว	117 (42.55)	64 (23.27)	25 (9.09)	0 (0.00)	4.01	1.01	มาก
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก							
3.1 มีการจัดการที่พัก โรงแรมต่าง ๆ ให้เลือก มีอัตราค่าที่พักเหมาะสมกับคุณภาพ	8 (2.91)	144 (52.36)	28 (10.18)	0 (0.00)	3.30	0.69	ปานกลาง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n=275)

ปัจจัยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน	ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				S.D.	ระดับ ศักยภาพ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย		
3.2 มีบริการด้านร้านอาหารที่ถูกสุขลักษณะ มีบริการที่สุภาพ และราคาอาหารที่เหมาะสม	26 (9.45)	119 (43.27)	101 (36.73)	29 (10.55)	0 (0.00)	3.52 มาก
3.3 มีบริการนำเที่ยวไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำแอมดูเลย โดยมีผู้ ที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องนำเที่ยว ซึ่งมีอัตราค่านิยมดีและมี ความรับผิดชอบต่อหน้าที่	81 (29.45)	112 (40.73)	59 (21.45)	21 (7.64)	2 (0.73)	3.91 มาก
3.4 มีการผลิตสินค้าที่ระลึก ราคาเข้าถึงได้ รวมทั้งการส่งเสริม การใช้วัสดุพื้นบ้าน การออกแบบสินค้าให้มีเอกลักษณ์ สามารถ เสริมสร้างศักยภาพได้	66 (24.00)	63 (22.91)	117 (42.55)	27 (9.82)	2 (0.73)	3.60 มาก
3.5 มีการจัดหน่วยรักษาความปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยวให้ มีความสะดวก และมีความปลอดภัยมากขึ้น	100 (36.36)	78 (28.36)	69 (25.09)	27 (9.82)	1 (0.36)	3.91 มาก
4. ด้านสภาพแวดล้อม						3.69 มาก
4.1 มีการรักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ การเก็บขยะในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ	33 (12.00)	73 (26.55)	104 (37.82)	56 (20.36)	9 (3.27)	3.24 ปานกลาง
4.2 มีการกำหนดกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ และมาตรการของ ชุมชนเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม	59 (21.45)	86 (31.27)	82 (29.82)	43 (15.64)	5 (1.82)	3.55 มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n=275)

ระดับทัศนียภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ของชุมชน			ระดับทัศนียภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	น้อยที่สุด	จำนวน	S.D.	ระดับทัศนียภาพ
	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย									
4.3 มีการจัดเวรยามเพื่อตรวจสอบการเข้าออกของคนนอกพื้นที่ เพื่อป้องกันการบุกรุกหรือทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	103 (37.45)	49 (17.82)	28 (10.18)	17 (6.18)	3.81	1.22	มาก					
4.4 มีการกำหนดมาตรการหลีกเลี่ยงการนำแก้วหรือถุงพลาสติกและกล่องโฟมเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นขยะที่กำจัดยากและเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม	110 (40.00)	62 (22.55)	32 (11.64)	10 (3.64)	3.83	1.18	มาก					
4.5 มีการกำหนดห้ามนำของป่าทุกชนิดออกอุทยานแห่งชาติ น้ำแอดดูเลย	132 (48.00)	39 (14.18)	28 (10.18)	12 (4.36)	4.00	1.19	มาก					
5. ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว					3.54	1.19	มาก					
5.1 มีการจัดการระบบรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้าชมอุทยานแห่งชาติน้ำแอดดูเลย	101 (36.73)	62 (22.55)	21 (7.64)	3 (1.09)	3.96	1.00	มาก					
5.2 มีการวางแผนจัดเตรียมพื้นที่สำหรับนักท่องเที่ยว และสถานที่สำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ	112 (40.73)	47 (17.09)	33 (12.00)	2 (0.73)	3.97	1.06	มาก					
5.3 มีการจัดการด้านร้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยวให้เพียงพอต่อวัน	104 (37.82)	69 (25.09)	26 (9.45)	5 (1.82)	3.88	1.08	มาก					
5.4 มีการจัดการกลุ่มนักท่องเที่ยว คนพิการ และผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ ป้ายบอกทาง ป้ายข้อมูล จุดบริการ WiFi ทางลาดราวจับ	6 (2.18)	62 (22.55)	103 (37.45)	64 (23.27)	2.35	1.06	น้อย					

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n=275)

ระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ศักยภาพ	
	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย				
5.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในด้านการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติน้ำแอด-กุเลย	32 (11.64)	83 (30.18)	30 (10.91)	4 (1.45)	3.55	0.89	มาก
6. ด้านความมีชื่อเสียง					3.99	0.99	มาก
6.1 ร่วมกันแสดงและสร้างการรับรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว ทำให้อุทยานแห่งชาติน้ำแอด-กุเลยมีชื่อเสียง	84 (30.55)	71 (25.82)	22 (8.00)	0 (0.00)	3.89	0.93	มาก
6.2 มีการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ทำให้กลุ่มเป้าหมายรู้จักและตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำแอด-กุเลย	93 (33.82)	62 (22.55)	23 (8.36)	1 (0.36)	3.93	0.96	มาก
6.3 การสร้างความโดดเด่นและความมีชื่อเสียงของอุทยานแห่งชาติน้ำแอด-กุเลยและเอกลักษณ์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	106 (38.55)	64 (23.27)	21 (7.64)	3 (1.09)	3.97	1.01	มาก
6.4 อุทยานแห่งชาติน้ำแอด-กุเลยมีการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย ทำให้เสริมสร้างความสำเร็จและมีชื่อเสียง	120 (43.64)	51 (18.55)	27 (9.82)	1 (0.36)	4.04	1.02	มาก
6.5 การประชาสัมพันธ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถสร้างความโดดเด่นและสร้างชื่อเสียงของอุทยานแห่งชาติน้ำแอด-กุเลยได้	129 (46.91)	51 (18.55)	21 (7.64)	3 (1.09)	4.10	1.02	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n=275)

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				S.D.	ระดับศักยภาพ
	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
7. ด้านการบริหารจัดการ					4.04	มาก
7.1 ด้านบุคลากร โดยสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน ไม่ทับซ้อนหน้าที่ของกันและกัน	97 (35.27)	63 (22.91)	15 (5.45)	1 (0.36)	4.00	มาก
7.2 มีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย	115 (41.82)	50 (18.18)	24 (8.73)	0 (0.00)	4.06	มาก
7.3 ด้านแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่ดี	126 (45.82)	52 (18.91)	23 (8.36)	2 (0.73)	4.08	มาก
7.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน มีการกำหนดมาตรฐานและบริการทางการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ	116 (42.18)	54 (19.64)	28 (10.18)	0 (0.00)	4.02	มาก
7.5 การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย มีต่อเนื่องด้านนโยบายในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว	121 (44.00)	50 (18.18)	32 (11.64)	1 (0.36)	4.01	มาก
8. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน					3.88	มาก
8.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลยมีความเสียสละเพื่อชุมชนและสังคม ในการบริหารจัดการร่วมกัน	33 (12.00)	93 (33.82)	7 (2.55)	1 (0.36)	3.72	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n=275)

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				S.D.	ระดับ ศักยภาพ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย			น้อยที่สุด	
8.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุลเอมี	65	114	74	22	0	3.81	มาก	
จิตสำนึกในการหวงแหนแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่	(23.64)	(41.45)	(26.91)	(8.00)	(0.00)			
8.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุลเอมี	95	97	60	21	2	3.95	มาก	
กิจกรรมที่สร้างสรรค์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามายังอุทยาน	(34.55)	(35.27)	(21.82)	(7.64)	(0.73)			
แห่งชาติน้ำแอตกุลเอมี								
8.4 บุคคลในชุมชนอุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุลเอมีมีส่วนร่วมใน	101	77	77	18	2	3.93	มาก	
การพัฒนาขีดความสามารถของของตนทางด้านการท่องเที่ยว	(36.73)	(28.00)	(28.00)	(6.55)	(0.73)			
8.5 บุคคลในชุมชนอุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุลเอมีคุณลักษณะ	112	77	63	21	2	4.00	มาก	
การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี และมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานอุทยาน	(40.73)	(28.00)	(22.91)	(7.64)	(0.73)			
แห่งชาติน้ำแอตกุลเอมี								
รวมทั้งหมด							3.86	มาก
หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด	ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก							
ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง	ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย							
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด								

ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) ลักษณะทางกายภาพ 2) การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 3) ด้านเศรษฐกิจและสังคม 4) ด้านศิลปวัฒนธรรม 5) ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย 6) ด้านความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สิน และ 7) ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการให้ระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.61 (S.D. = 1.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูงที่สุดอยู่ในด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ค่าเฉลี่ย 4.16 (S.D. = 1.00) รองลงมา ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ค่าเฉลี่ย 4.14 (S.D. = 0.91) ด้านศิลปวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย 4.00 (S.D. = 0.97) ด้านลักษณะทางกายภาพ ค่าเฉลี่ย 3.84 (S.D. = 1.04) ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.73 (S.D. = 1.13) ด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ค่าเฉลี่ย 2.78 (S.D. = 1.28) และด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 2.68 (S.D. = 1.33) ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อศึกษาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่า เฉลี่ยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ มากสุด ในด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เนื่องจาก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นคนในพื้นที่ และอาศัยในชุมชนมาเป็นระยะเวลาที่นานพอสมควร จึงได้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ และความอุดมสมบูรณ์ของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีความภูมิใจสำนึกรักในบ้านเมืองของตน รวมถึงในหัวข้อด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สำหรับนักท่องเที่ยวให้ระดับความคิดเห็นมากเช่นเดียวกัน เนื่องจากทัศนียภาพที่สวยงามและความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย รองลงมาจะเป็นความพอใจในการเที่ยวชมอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยของนักท่องเที่ยว มีความพอใจในการบริการ การบริหารจัดการ ความสะอาดและความปลอดภัย รวมถึงชุมชนมีไมตรีต่อนักท่องเที่ยว ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ในเรื่องของการทิ้งขยะ เช่น จุดทิ้งขยะไม่เพียงพอ ป้ายเตือนทิ้งขยะ การออกแบบภาชนะรองรับขยะให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม รวมถึงเรื่องของการจัดการคุณภาพ

อากาศ ซึ่งบางฤดูกาลอาจมีฝุ่นควันที่สร้างผลเสียต่อสุขภาพของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ทำให้ช่วงของฤดูกาลนั้น ๆ แหล่งท่องเที่ยวมีผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น

ตารางที่ 5 ระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(n=275)

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับรูปแบบ
1. ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.84	1.04	มาก
2. ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	2.68	1.33	ปานกลาง
3. ด้านเศรษฐกิจและสังคม	4.14	0.91	มาก
4. ด้านศิลปวัฒนธรรม	4.00	0.97	มาก
5. ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย	4.16	1.00	มาก
6. ด้านความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สิน	2.78	1.28	ปานกลาง
7. ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว	3.71	1.13	มาก
รวม	3.61	1.25	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

เมื่อนำข้อมูลระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ มาพิจารณาคำถามย่อยในแต่ละด้าน ได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ด้านลักษณะทางกายภาพ

การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านลักษณะทางกายภาพ โดยรวมทั้งหมด 8 เรื่อง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ เห็นด้วยในระดับมาก 7 เรื่อง และเห็นด้วยในระดับน้อย 1 เรื่อง ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 การเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย จำนวน 4 เรื่อง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ เห็นด้วยในระดับมาก 3 เรื่อง และเห็นด้วยปานกลาง 1 เรื่อง สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เรื่องมีความปลอดภัยในการเดินทาง

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 (S.D.=0.89) เรื่องสามารถท่องเที่ยวทุกฤดูกาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 (S.D.=0.76) เรื่องความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทางไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกูเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 (S.D.=0.96) เรื่องคุณภาพของถนน และมีไฟฟ้า ประปา และระบบการสื่อสารต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 (S.D.=0.91) ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ประเด็นที่ 2 ความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 4 เรื่อง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ เห็นด้วยในระดับมากทั้งหมด สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เรื่องแหล่งท่องเที่ยวมีความดึงดูดใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 (S.D.=1.15) เรื่องความสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกูเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 (S.D.=0.1.09) เรื่องมีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 (S.D.=1.08) เรื่องความกลมกลืนกับธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 (S.D.=1.08) ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

2. ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยรวมทั้ง 7 เรื่อง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ เห็นด้วยในระดับมาก 1 เรื่อง เห็นด้วยระดับปานกลาง 3 เรื่อง และเห็นด้วยระดับน้อย 3 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเด็นคือ

ประเด็นที่ 1 การจัดการความสะอาด จำนวน 2 เรื่อง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ในระดับเห็นด้วยปานกลางทั้ง 2 เรื่อง สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการจัดการความสะอาดโดยส่วนร่วมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 (S.D.=0.97) และมีการแบ่งหน้าที่ทำความสะอาด ตามวันเวลาที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 (S.D.=1.25) ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ประเด็นที่ 2 การจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 3 เรื่อง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ เห็นด้วยในระดับน้อยทั้ง 3 เรื่อง สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ และเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 (S.D.=1.17) การออกแบบภาชนะรองรับขยะกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.87 (S.D.=1.21) และมีป้ายเตือนทิ้งขยะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.86 (S.D.=1.20) ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ประเด็นที่ 3 การจัดการคุณภาพอากาศ จำนวน 2 เรื่อง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ในระดับเห็นด้วยมาก 1 เรื่อง และเห็นด้วยระดับปานกลาง 1 เรื่อง สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เรื่องไม่มีกลิ่นควันฟุ้งกระจายและสร้างความ

ราคาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 (S.D.=1.33) อากาศปราศจากฝุ่นและควัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 (S.D.=1.17) ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

3. ด้านเศรษฐกิจและสังคม

การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยรวมทั้งหมด 10 เรื่อง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ เห็นด้วยมากที่สุด 6 เรื่อง และเห็นด้วยมาก 4 เรื่อง มี 3 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 ความคุ้มค่าของการเที่ยวชมอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย จำนวน 5 เรื่อง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ เห็นด้วยในระดับมากที่สุดทุกเรื่อง สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เรื่องความพอใจในการบริหารจัดการของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 (S.D.=0.88) เรื่องความพึงพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 (S.D.=0.82) เรื่องความพอใจในความสะอาดและปลอดภัยของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 (S.D.=0.88) เรื่องความพอใจในบริการของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 (S.D.=0.81) เรื่องความพอใจในมิตรไมตรีจากชุมชนท้องถิ่นในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 (S.D.=0.90) ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุเลย จำนวน 3 เรื่อง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ เห็นด้วยในระดับมากที่สุด 1 เรื่อง และเห็นด้วยในระดับมาก 2 เรื่อง สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เรื่องนักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมของการมีส่วนร่วมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 (S.D.=0.89) เรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 (S.D.=0.94) เรื่องการเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาทสนับสนุนร่วมกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 (S.D.=0.95) ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ประเด็นที่ 3 ความเข้มแข็งของชุมชนและวัฒนธรรม จำนวน 2 เรื่อง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ เห็นด้วยในระดับมากที่สุด สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เรื่องมีการจัดตั้งกลุ่มในชุมชน/ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดูแลการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 (S.D.=0.95) เรื่องการมีส่วนร่วมของกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 (S.D.=0.96) ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

4. ด้านศิลปวัฒนธรรม

การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านศิลปวัฒนธรรม โดยรวมทั้งหมด 2 ประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ เห็นด้วยในระดับมากทั้งหมด สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประเด็นด้านอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีความผูกพันต่อท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 (S.D.=1.00) ประเด็นด้านอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 (S.D.=0.92) ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

5. ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย

การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยโดยรวมทั้งหมด 3 ประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ เห็นด้วยในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น และเห็นด้วยในระดับมาก 2 ประเด็น สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประเด็นด้านอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 (S.D.=0.99) ประเด็นด้านอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีทัศนียภาพที่สวยงาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 (S.D.=1.02) ประเด็นด้านอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 (S.D.=0.98) ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

6. ด้านความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สิน

การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สิน โดยรวมทั้งหมด 4 ประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ เห็นด้วยในระดับปานกลาง 2 ประเด็น และเห็นด้วยในระดับน้อย 2 ประเด็น สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประเด็นเรื่องมีเจ้าหน้าที่ดูแลเพียงพอ และดูแลทั่วถึง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 (S.D.=1.18) ประเด็นเรื่องมีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล หากเกิดกรณีฉุกเฉิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 (S.D.=1.20) ประเด็นเรื่องมีอุปกรณ์และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56 (S.D.=1.17) ประเด็นเรื่องการติดตั้งป้าย สัญญาณเตือนภัยอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.12 (S.D.=1.20) ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

7. ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว

การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว โดยรวมทั้งหมด 2 ประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเห็นด้วยในระดับมากทั้งหมด สามารถเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประเด็นเรื่องมีศูนย์ความรู้ วิธีการเข้าไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำแควน้อย รวมถึงกฎระเบียบที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 (S.D.=1.08) ประเด็นเรื่องการจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 (S.D.=1.19) ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ระดับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			$\bar{x}$	S.D.	ระดับ รูปแบบ
	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย น้อยที่สุด			
1) ด้านลักษณะทางกายภาพ				3.84	1.04	มาก
1. การเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกูเลย				3.62	0.92	มาก
1.1 สามารถท่องเที่ยวทุกฤดูกาล	29 (10.55)	74 (26.91)	16 (5.82)	3.70	0.76	มาก
1.2 มีความปลอดภัยในการเดินทาง	69 (25.09)	44 (16.00)	16 (5.82)	3.92	0.89	มาก
1.3 คุณภาพของถนน และมีไฟฟ้า ประปา และระบบ การสื่อสารต่าง ๆ	16 (5.82)	107 (38.91)	39 (14.18)	3.27	0.91	ปานกลาง
1.4 ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทางไปยังอุทยาน แห่งชาติน้ำแอดกูเลย	52 (18.91)	97 (35.27)	24 (8.73)	3.60	0.96	มาก
2. ความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว				4.07	1.10	มาก
2.1 ความสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติอุทยานแห่งชาติ น้ำแอดกูเลย	138 (50.18)	38 (13.82)	30 (10.91)	4.10	1.09	มาก
2.2 มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว	135 (49.09)	39 (14.18)	33 (12.00)	4.09	1.08	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n=275)

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				$\bar{x}$	S.D.	ระดับรูปแบบ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย			
2.3 ความกลมกลืนกับธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือ สิ่งแวดล้อม	114 (41.45)	79 (28.73)	48 (17.45)	29 (10.55)	3.97	1.08	มาก
2.4 แหล่งท่องเที่ยวมีความดึงดูดใจ	143 (52.00)	64 (23.27)	33 (12.00)	25 (9.09)	4.11	1.15	มาก
2) ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม					2.68	1.33	ปานกลาง
1. การจัดการความสะอาด					2.99	1.17	ปานกลาง
1.1 มีการจัดการความสะอาดโดยส่วนร่วมของชุมชน	29 (10.55)	95 (34.55)	100 (36.36)	41 (14.91)	3.33	0.97	ปานกลาง
1.2 มีการแบ่งหน้าที่ทำความสะอาด ตามวันเวลาที่กำหนด	22 (8.00)	55 (20.00)	61 (22.18)	76 (27.64)	2.64	1.25	ปานกลาง
2. การจัดการขยะมูลฝอย					2.11	1.24	น้อย
2.1 มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ และเหมาะสม	14 (5.09)	58 (21.09)	61 (22.18)	86 (31.27)	2.59	1.17	น้อย
2.2 มีป้ายเตือนทิ้งขยะ	10 (3.64)	32 (11.64)	24 (8.73)	52 (18.91)	1.86	1.20	น้อย

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n=275)

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				$\bar{x}$	S.D.	ระดับ รูปแบบ
	โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย			
2.3 การออกแบบภาชนะรองรับขยะกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม	10 (3.64)	30 (10.91)	35 (12.73)	40 (14.55)	160 (58.18)	1.87	1.21 น้อย
3. การจัดการคุณภาพอากาศ						3.24	1.27 ปานกลาง
3.1 อากาศปราศจากฝุ่นและควัน	30 (10.91)	75 (27.27)	77 (28.00)	63 (22.91)	30 (10.91)	3.04	1.17 ปานกลาง
3.2 ไม่มีกลิ่นควันฟุ้งกระจายและสร้างความรำคาญในแหล่งท่องเที่ยว	68 (24.73)	92 (33.45)	35 (12.73)	50 (18.18)	30 (10.91)	3.43	1.33 มาก
3) ด้านเศรษฐกิจและสังคม						4.14	0.91 มาก
1. ความคุ้มค่าของการเที่ยวชมอุทยานแห่งชาติน้ำแอดดูเลย						4.23	0.86 มากที่สุด
1.1 ความพึงพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำแอดดูเลย	115 (41.82)	121 (44.00)	27 (9.82)	10 (3.64)	2 (0.73)	4.23	0.82 มากที่สุด
1.2 ความพอใจในบริการของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดดูเลย	117 (42.55)	113 (41.09)	34 (12.36)	11 (4.00)	0 (0.00)	4.22	0.81 มากที่สุด
1.3 ความพอใจในการบริหารจัดการของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดดูเลย	129 (46.91)	104 (37.82)	27 (9.82)	12 (4.36)	3 (1.09)	4.25	0.88 มากที่สุด

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n=275)

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				$\bar{x}$	S.D.	ระดับ รูปแบบ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย			
1.4 ความพอใจในความสะอาดและปลอดภัยของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย	130 (47.27)	94 (34.18)	36 (13.09)	15 (5.45)	0 (0.00)	4.23	มากที่สุด
1.5 ความพอใจในนิคมธรรมชาติจากชุมชนท้องถิ่นในอุทยาน แห่งชาติน้ำแอตดูเลย	129 (46.91)	90 (32.73)	41 (14.91)	14 (5.09)	1 (0.36)	4.21	มากที่สุด
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย						4.17	มาก
2.1 นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม ของการมีส่วนร่วมของชุมชน	126 (45.82)	97 (35.27)	36 (13.09)	15 (5.45)	1 (0.36)	4.21	มากที่สุด
2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของชุมชนใน อุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย	128 (46.55)	82 (29.82)	49 (17.82)	14 (5.09)	2 (0.73)	4.16	มาก
2.3 การเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาท สนับสนุน ร่วมกับชุมชน	128 (46.55)	79 (28.73)	52 (18.91)	14 (5.09)	2 (0.73)	4.15	มาก
3. ความเข้มแข็งของชุมชนและวัฒนธรรม						3.88	มาก
3.1 มีการจัดตั้งกลุ่มในชุมชน/ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อ ดูแลการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย	85 (30.91)	110 (40.00)	52 (18.91)	28 (10.18)	0 (0.00)	3.92	มาก
3.2 การมีส่วนร่วมของกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น	82 (29.82)	97 (35.27)	68 (24.73)	28 (10.18)	0 (0.00)	3.85	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n=275)

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				$\bar{x}$	S.D.	ระดับรูปแบบ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย			
4) ด้านศิลปวัฒนธรรม							
1. อุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย มีความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้	75 (27.27)	118 (42.91)	59 (21.45)	21 (7.64)	2 (0.73)	3.88	มาก
2. อุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย มีความผูกพันต่อท้องถิ่น	128 (46.55)	76 (27.64)	49 (17.82)	19 (6.91)	3 (1.09)	4.12	มาก
5) ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย							
1. อุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน	124 (45.09)	82 (29.82)	45 (16.36)	24 (8.73)	0 (0.00)	4.11	มาก
2. อุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลยมีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ	152 (55.27)	50 (18.18)	54 (19.64)	19 (6.91)	0 (0.00)	4.22	มากที่สุด
3. อุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลยมีทัศนียภาพที่สวยงาม	135 (49.09)	75 (27.27)	41 (14.91)	20 (7.27)	4 (1.45)	4.15	มาก
6) ด้านความปลอดภัยต่อชีวิตทรัพย์สิน							
1. มีเจ้าหน้าที่ดูแลเพียงพอ และดูแลทั่วถึง	39 (14.18)	100 (36.36)	58 (21.09)	55 (20.00)	23 (8.36)	3.28	ปานกลาง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n=275)

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				$\bar{x}$	S.D.	ระดับ รูปแบบ
	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
2. การติดตั้งป้าย สัญลักษณ์เตือนภัยอย่างเหมาะสม	11 (4.00)	48 (17.45)	65 (23.64)	117 (42.55)	2.12	1.20	น้อย
3. มีอุปกรณ์และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย	14 (5.09)	63 (22.91)	87 (31.64)	58 (21.09)	2.56	1.17	น้อย
4. มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล หากเกิดกรณีฉุกเฉิน	22 (8.00)	46 (16.73)	45 (16.36)	37 (13.45)	3.18	1.20	ปานกลาง
7) ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว					3.71	1.13	มาก
1. มีศูนย์ความรู้ วิธีการเข้าไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำแอต กุเลย รวมถึงกฎระเบียบที่ชัดเจน	76 (27.64)	92 (33.45)	31 (11.27)	8 (2.91)	3.72	1.08	มาก
2. การจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว	94 (34.18)	72 (26.18)	48 (17.45)	8 (2.91)	3.71	1.19	มาก
รวมทั้งหมด					3.61	1.25	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก
 ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบคัดเลือกเข้า (Enter Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป (วาโร เฟ็งสวัสต์, 2553) ว่าตัวแปรอิสระใดมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือเชิงลบกับตัวแปรตาม และมีระดับความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด โดยการวิเคราะห์ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวแปรอิสระจากการทบทวนวรรณกรรม ทั้งหมด 8 ตัวแปร โดยตัวแปรอิสระประกอบไปด้วยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิฐานะ การศึกษา สถานภาพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน และศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ส่วนตัวแปรตาม คือ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 1) ด้านลักษณะทางกายภาพ 2) ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 3) ด้านเศรษฐกิจและสังคม 4) ด้านศิลปวัฒนธรรม 5) ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย 6) ด้านความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สิน และ 7) ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว (ตารางที่ 7) เพื่อหาว่าตัวแปรอิสระใดมีผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ซึ่งจะได้รูปแบบสมการถดถอยพหุคูณ ดังนี้

$$Y = b_0 + b_1Y_1 + b_2Y_2 + b_3Y_3 + b_4Y_4 + b_5Y_5 + b_6Y_6 + b_7Y_7 + b_8Y_8$$

โดยที่ Y = ตัวแปรตามของสมการถดถอยพหุคูณ (รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว)

b_0 = ค่าคงที่

$b_1...b_8$ = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระ

ตารางที่ 7 กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว

ตัวแปร/การกำหนดรหัส	รายละเอียด	การวัด
ตัวแปรตาม		
Y	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ยจาก 7 ด้าน
ตัวแปรอิสระ		
X ₁	เพศ	ชาย=0, หญิง=1
X ₂	อายุ	จำนวน (ปี)
X ₃	ภูมิลำเนา	ประเทศลาว=1, ประเทศอื่น=0
X ₄	ระดับการศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา=0, มัธยมศึกษาขึ้นไป=1
X ₅	สถานภาพ	โสด=0, สมรส=1
X ₆	รายได้ต่อเดือน	จำนวน (กิปต่อเดือน)
X ₇	ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน	จำนวน (ปี)
X ₈	ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ยจาก 8 ด้าน

ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า Sig.F เท่ากับ 0.000 แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตาม และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่ามีทั้งหมด 4 ตัวแปร โดยเป็นตัวแปรที่มีผลทางบวก คือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ซึ่งตัวแปรอิสระทั้งหมด 8 ตัวแปรสามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 81.87 ($R^2=0.8187$) ขณะที่อีกร้อยละ 18.13 มากจากปัจจัยอื่น ๆ (ตารางที่ 8)

การอธิบายตัวแปรอิสระทั้งหมด 3 ตัวแปรที่มีผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. อายุ สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วประชาชนผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีอายุเพิ่มขึ้น จะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวสูงขึ้นอีก 0.005 คะแนน อายุที่เพิ่มขึ้นของผู้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย สาเหตุหนึ่งที่เป็นไปได้คือแนวโน้มโดยรวมของประชากรสูงอายุในหลายประเทศ ในขณะที่ผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้นและได้รับการ

ดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น พวกเขาก็สามารถเป็นเจ้าของธุรกิจต่อไปได้ในปีต่อ ๆ ไป นอกจากนี้ เจ้าของบางรายอาจเลือกที่จะทำงานนานขึ้นเนื่องจากเหตุผลทางการเงินหรือความสมหวังส่วนตัว สำหรับศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว มีหลายปัจจัยที่เอื้อต่อการเติบโต ประการแรก การเดินทางทั่วโลกสามารถเข้าถึงได้มากขึ้นและมีราคาที่ย่อมเยา ทำให้ผู้คนจำนวนมากขึ้นสามารถสำรวจจุดหมายปลายทางใหม่ๆ ประการที่สอง รัฐบาลและคณะ กรรมการการท่องเที่ยวกำลังลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ประการสุดท้าย การเพิ่มขึ้นของแพลตฟอร์มดิจิทัลและโซเชียลมีเดียทำให้ธุรกิจต่าง ๆ โพรโมตตัวเองต่อผู้ชมในวงกว้างได้ง่ายขึ้น

2. ระดับการศึกษา สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วประชาชนผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีระดับการศึกษาเพิ่มขึ้น จะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวสูงขึ้นอีก 0.234 คะแนน การมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวนั้นไม่เพียงแต่ต้องมีความสนใจและความชอบในกิจกรรมที่ตนเองต้องการทำเพียงเท่านั้น แต่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจในธุรกิจอย่างครอบคลุม และต้องมีวิสัยทัศน์ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จอีกด้วย การศึกษาช่วยให้บุคคลมีทักษะและความรู้ขั้นสูงที่จำเป็นสำหรับการจัดการและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะให้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับแง่มุมต่าง ๆ ของอุตสาหกรรม เช่น การตลาด การจัดการโรงแรม แนวปฏิบัติด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม เห็นได้จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นต้องการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของระดับการศึกษา เมื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นทำให้มั่นใจได้ถึงมาตรฐานความเป็นมืออาชีพและคุณภาพที่สูงขึ้นในภาคการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญที่มีการศึกษาขั้นสูงมีความพร้อมที่ดีกว่าในการจัดการกับความซับซ้อนของอุตสาหกรรม มอบประสบการณ์ที่ยอดเยี่ยมแก่ลูกค้า และมีส่วนสนับสนุนการเติบโตและชื่อเสียงโดยรวมของแหล่งท่องเที่ยว

3. รายได้ (กิบต่อเดือน) สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วประชาชนผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีระดับรายได้เพิ่มขึ้น 1 ล้านกิบต่อเดือน จะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวสูงขึ้นอีก 0.449 คะแนน นั่นคือ ผู้ที่มีรายได้สูงจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวในเชิงลึกได้ดีกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย ซึ่งกลุ่มที่มีรายได้สูงในการศึกษาคั้งนี้คือกลุ่มผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ว่าจะมีทัศนคติ วิธีคิดที่แตกต่างจากคนในชุมชนทั่ว ๆ ไป ทำให้การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอต-ภูเลย จึงมีความละเอียดอ่อน สามารถคิดและวางแผนเพื่อส่งเสริมภาคการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ขณะที่คนในชุมชนจะมีมุมมองเพียงการมีส่วนร่วมเพียงผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจครัวเรือนเท่านั้น หรืออาจจะให้ความสำคัญเพียงด้านใดด้านหนึ่งแตกต่างกันออกไป

4. ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อทุกค่าคงที่แล้วประชาชนผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น จะมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวสูงขึ้นอีก 0.790 คะแนน การจัดการการท่องเที่ยวที่มียิ่งศักยภาพสูงจะหมายถึงการบริหารและสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและมุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงตลาดท่องเที่ยวให้เติบโตและยั่งยืนขึ้นได้มากขึ้น รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่สูงขึ้นมักมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) การวางแผนและกำหนดเป้าหมายเชิงยาวนาน การจัดการการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงจะมีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายที่ยาวนาน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 2) การสร้างพื้นที่หรือสถานที่ท่องเที่ยวที่มีคุณค่า การพัฒนาและปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อที่จะทำให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มากขึ้น และมีสิ่งที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น 3) การสร้างสินค้าและกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงมักเน้นการสร้างสินค้าและกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว 4) การตลาดและการโฆษณา การสร้างและดำเนินกิจกรรมการตลาดและการโฆษณาเพื่อโปรโมทสถานที่ท่องเที่ยวและสินค้าท่องเที่ยวให้กับกลุ่มเป้าหมาย 5) การจัดการระบบการขนส่ง การท่องเที่ยวมักเกี่ยวข้องกับการขนส่ง การจัดการระบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความสะดวกสบายและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว 6) การสนับสนุนและการพัฒนาท้องถิ่น การเพิ่มความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นและส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยว 7) การจัดการการเงินและการสนับสนุน การจัดการการเงินและการระบายนเงินเพื่อให้มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวและการพัฒนา และ 8) การสร้างการร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐ การร่วมมือกับภาคเอกชนและภาครัฐเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่ายิ่งศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวสูงขึ้นนั้น จะสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและน่าสนใจมากขึ้น ซึ่งมีผลทั้งในการเพิ่มรายได้และคุณค่าของสถานที่หรือพื้นที่เป้าหมายของการท่องเที่ยวนั้น ๆ และสร้างการเข้าถึงการท่องเที่ยวที่ดีขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นในระยะยาว

ตารางที่ 8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		
	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว		
	B	t	Sig.
1. เพศ	0.028	0.694	0.489
2. อายุ	0.005	2.904	0.004***
3. ภูมิลำเนา	0.172	1.010	0.314
4. ระดับการศึกษา	0.234	4.859	0.000***
5. สถานภาพสมรส	0.010	0.198	0.843
6. รายได้ต่อเดือน (กีบ)	0.449E-7	1.842	0.067*
7. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน	-0.001	-0.622	0.535
8. ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว	0.790	26.172	0.000***
Constant	0.266	2.085	0.038**
R ² = 0.819 Adjusted R ² = 0.812 F= 120.23 Sig. F= .000***			

หมายเหตุ * มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

*** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

**ตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ
รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**

จากการสอบถามในประเด็นปัญหา และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่จะสามารถนำมาเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถจัดกลุ่มของปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. การเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย

ปัญหา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคมในการเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เนื่องจากมีเส้นทางที่คับแคบ พาหนะที่ใช้เดินทางไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีความจำกัด เช่น เรือขนาดเล็ก ไม่สามารถบรรทุกนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก รถโดยสารประจำทางไม่มีความแน่นอนในเรื่องเวลา เส้นทางไป-กลับมีให้บริการในบางวัน ซึ่งเป็นปัญหาของการเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย การเดินทางเข้าอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ไม่สามารถเข้าถึงสถานที่ได้ในบางฤดูกาล เช่น ฤดูแล้ง และ ฤดูฝน รวมถึงใช้ระยะเวลาในการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจากมีเกาะหลายแห่ง ประชาชนทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงได้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากกองอุทยาน ซึ่งจำกัดเฉพาะนักท่องเที่ยว กลุ่มรับบริการ รวมถึงการเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก

อุปสรรค

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอุปสรรคเกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศที่คาดคะเนไม่ได้ รวมถึงคมนาคมการสัญจรมีความลำบาก มีความกังวลในความไม่ปลอดภัยในการเดินทาง รวมถึงการรับบริการขนส่งจากรถประจำทางไม่มีความแน่นอน ผู้ตอบแบบสอบถามมองว่าการเดินทางไกลและใช้เวลานานเป็นอุปสรรคในการท่องเที่ยวค่อนข้างมาก

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เสนอแนะให้แก้ไขการคมนาคมให้มีความปลอดภัยมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ทางเรือ ทางถนน หรือการสร้างถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ เนื่องจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้คนในชุมชนแล้วยังเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวอีกด้วย ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะให้ค้นหาแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนการปรับปรุง เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามา

สัมปทานพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำหมู่บ้าน ผลัดเปลี่ยนดูแลอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เพื่อที่จะสามารถเข้าไปช่วยเหลือแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา และประการสุดท้ายผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้มีนโยบายพิเศษสำหรับการเข้าไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย โดยมีโปรโมชั่นพิเศษสำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ประเทศลาวและคนในชุมชนที่อยู่บริเวณอุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุเลย

2. ความสะดวกในการเข้าถึง

ปัญหา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับ ความสะดวกในการเข้าถึง ในช่วงฤดูฝน เนื่องจากระยะทางห่างไกล เส้นทางที่คดเคี้ยว ผิวถนนลูกรัง ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ อาจมีดินถล่มในบางครั้ง ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อนักท่องเที่ยวรวมถึงผู้นำทางอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามในฤดูฝนและฤดูแล้งมักจะไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวมากนัก เมื่อถึงฤดูแล้งมักจะเกิดปัญหาการใช้พาหนะเรือ เพราะต้องใช้เรือเท่านั้นในการเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ซึ่งข้อจำกัดคือไม่สามารถรับนักท่องเที่ยวได้เกิน 3 คน เนื่องจากตลอดระยะทางอาจมีน้ำแห่งบางจุด ซึ่งมีความเสี่ยงอย่างมากที่จะได้รับอันตราย รวมถึงปัญหาเรื่องของสัญญาณ เช่น โทรศัพท์ สัญญาณเครือข่ายแบบไร้สาย (WiFi) ยังไม่มีความสะดวก

อุปสรรค

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอุปสรรคเกี่ยวกับฤดูกาลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นฤดูแล้งหรือฤดูฝน ที่ส่งผลต่อการเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย อุปสรรคสำคัญที่ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอมาคือ การเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยในบางวันมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งด้วยระยะทางที่นักท่องเที่ยวเดินทางมา มีระยะทางค่อนข้างไกลพอสมควร อาจส่งผลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้การเข้าถึงอุทยานมีค่าบริการค่อนข้างแพง แม้แต่ประชาชนคนลาวก็มีค่าบริการเทียบเท่ากับนักท่องเที่ยวจากภายนอก หากมีการคิดค่าบริการเช่นนี้ต่อไปอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยอาจจะไม่มีนักท่องเที่ยวได้ ในด้านการประชาสัมพันธ์มีความยากลำบาก ทำให้ไม่สามารถกระจายข้อมูลได้อย่างเต็มที่ มีข้อมูลไม่เพียงพอ ส่งผลต่อการตัดสินใจมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เสนอแนะให้มีการปรับปรุงถนน และเส้นทางเดินเรือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือหาเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวให้สะดวกมากขึ้น ควรเพิ่มขีดความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว มีจุดประชาสัมพันธ์อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว และควรมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามามีบทบาทในการจัดการประจำจุด ในส่วนของพาหนะที่

ใช้สำหรับน่าน้ำท่องเที่ยวไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกลุย ควรเพิ่มจำนวนเที่ยวรถโดยสาร โดยมี การกำหนดระยะเวลาไป-กลับอย่างชัดเจน และปรับปรุงเรือโดยสารให้มีประสิทธิภาพ มีความ ปลอดภัยทั้งผู้นำท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว มีการกำหนดกฎเกณฑ์การบรรจุผู้โดยสารในแต่ละช่วง ฤดูกาลเพื่อความปลอดภัย

3. สิ่งอำนวยความสะดวก

ปัญหา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับสัญญาณโทรศัพท์ และ สัญญาณเครือข่ายแบบไร้สาย (WiFi) ซึ่งสถานที่บริเวณนั้น ๆ ไม่พบสัญญาณใด ๆ รวมถึงที่พัก ร้านอาหาร อุปกรณ์อำนวยความสะดวก ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ทำให้ไม่เอื้ออำนวยต่อ ความสะดวกของนักท่องเที่ยวบางคน และปัญหาสำคัญคือปริมาณน้ำที่ใช้ไม่เพียงพอต่อการ ใช้เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้ามาพักอาศัย และมีการใช้น้ำเพื่อชำระร่างกาย หรือใช้น้ำเพื่อ ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ชุมชนระแวกอุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กลุยเกิดปัญหาขาดแคลนน้ำ ไม่มีน้ำใช้ในฤดูแล้ง

อุปสรรค

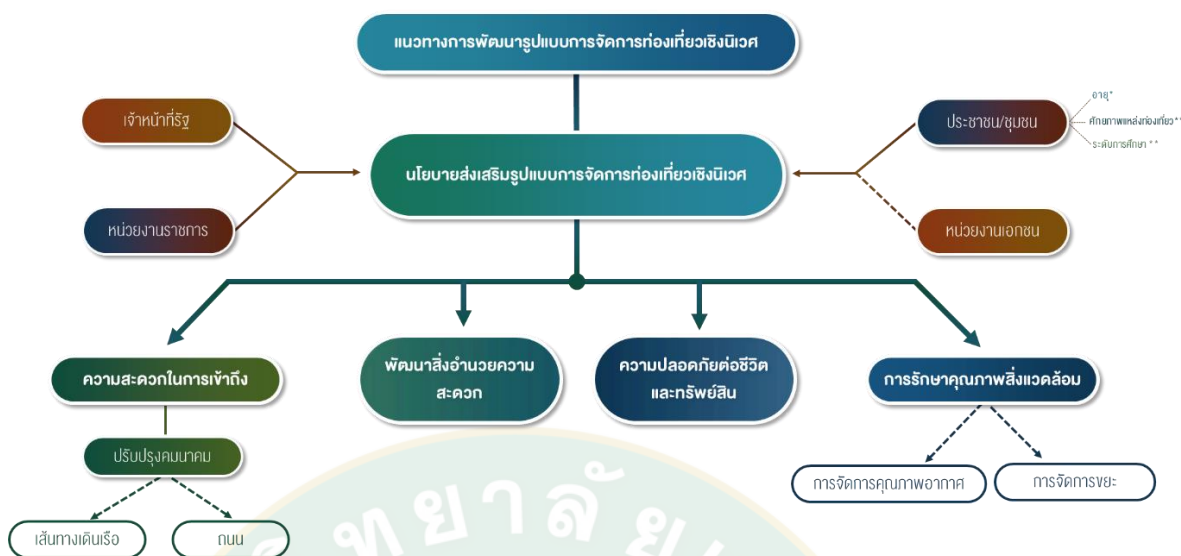
ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่เป็นบุคคลในชุมชน มีอุปสรรคเกี่ยวกับ ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพในฤดูแล้ง สำหรับอุปสรรคของนักท่องเที่ยวคือ การเดินทางที่มี ระยะทางที่ไกล และลำบาก ที่พักอาศัยไม่เพียงพอ รวมถึงอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกไม่พร้อม สำหรับการบริการ ไม่เหมาะกับนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้หญิง เนื่องจากมีความปลอดภัยน้อย

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เสนอแนะให้มีการปรับปรุงสัญญาณต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น สัญญาณโทรศัพท์มือถือ สัญญาณอินเทอร์เน็ต ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับ นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจในการบริการและสถานที่ท่องเที่ยว หน่วยงานรัฐและชุมชนควร ร่วมกันจัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้เข้ากับฤดูกาลต่าง ๆ มีการวางแผนรับมือกับปัญหาที่คาดว่าจะ เกิดขึ้น ปรับปรุงงบประมาณการดูแล และบริการผู้เข้าพัก ให้มีความเหมาะสม และควรมีแหล่งเงินทุน เพื่อที่จะสามารถนำมาพัฒนาต่อยอดให้อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกลุยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐจำนวน 14 คน ประกอบกับผลการวิเคราะห์ที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 275 คน ในประเด็นการบริการ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของตัวแทนชุมชน ประชาชน และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวทางในการพัฒนา คือ ควรมีการส่งเสริมรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มากขึ้น โดยผ่านนโยบายของรัฐเป็นผู้ผลักดันและส่งเสริม รวมทั้งการเข้าร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลาง ท้องถิ่น รวมถึงภาคเอกชน เป้าหมายเพื่อสร้างรายได้ให้ประชาชน พัฒนาสภาพการเป็นอยู่ของชุมชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น และเป็นผู้ดำเนินการปกป้องรักษาป่าไม้ ทรัพยากรป่าไม้ ชีวนานาพันธุ์ และสัตว์ป่า ให้อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การให้บริการ โดยต้องมีการปรับปรุงให้เป็นระบบเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว นับตั้งแต่โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ระบบคมนาคม ถนนหนทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เรือสำหรับนักท่องเที่ยว อุปกรณ์ช่วยเหลือยามจำเป็น สิ่งอำนวยความสะดวก สัญญาณอินเทอร์เน็ต โรงแรม ร้านอาหาร ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก รวมถึงราคาการให้บริการที่เหมาะสม สิ่งสำคัญอีกประการคือ การรักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาด มีอากาศที่บริสุทธิ์ รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน รักษาธรรมชาติ ภูเขาป่าไม้และสัตว์ป่าที่เป็นคุณค่าพิเศษของแหล่งท่องเที่ยวให้สมบูรณ์และยั่งยืน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวประทับใจทุกครั้งในเวลาที่มาเที่ยว ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้นำไปปฏิบัติใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ต่อไป (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการตัดสินใจและให้พวกเขามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก การมีส่วนร่วมของชุมชนส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและความภาคภูมิใจในหมู่คนในท้องถิ่น เมื่อพวกเขามีส่วนร่วมโดยตรงในการวางแผน พัฒนา และจัดการโครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พวกเขาก็จะทุ่มเทให้กับความสำเร็จมากขึ้น สิ่งนี้นำไปสู่การปกป้องและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่ดีขึ้น เนื่องจากชุมชนต้องรับผิดชอบต่อทรัพย์สินของตนเอง

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยรักษาความถูกต้องและความเป็นเอกลักษณ์ของจุดหมายปลายทาง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถออกแบบในลักษณะที่เคารพและแสดงถึงวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ทำให้มั่นใจได้ว่านักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ที่แท้จริง ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและความเข้าใจ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ยังช่วยในการกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน พวกเขาสามารถต่อรองโอกาสทางเศรษฐกิจที่ยุติธรรมและยั่งยืน เช่น การจ้างงาน การสร้างรายได้ และการลงทุนของ

ผู้ประกอบการ ซึ่งช่วยลดโอกาสในการแสวงหาผลประโยชน์หรือการกีดกันของชุมชนท้องถิ่น และทำให้แน่ใจว่าผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวได้รับการแบ่งปันอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น ในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีประสิทธิภาพผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน สิ่งสำคัญคือต้องสร้างช่องทางการสื่อสารและการทำงานร่วมกันที่แข็งแกร่งกับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสามารถทำได้ผ่านการประชุม การฝึกปฏิบัติ และการฝึกอบรมเป็นประจำ ซึ่งสมาชิกในชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็น ข้อกังวล และแนวคิดของตนได้ ข้อมูลของพวกเขาควรถูกนำมาพิจารณาในระหว่างกระบวนการตัดสินใจเพื่อให้แน่ใจว่ามีความครอบคลุมและความรู้สึกเป็นเจ้าของ

นอกจากนี้ยังสามารถจัดโปรแกรมการเสริมสร้างศักยภาพเพื่อให้อำนาจแก่ชุมชนท้องถิ่น ด้วยทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการมีส่วนร่วมในเชิงนิเวศ การจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งอาจรวมถึงการฝึกอบรมเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน การต้อนรับ การบริการลูกค้า การตลาด และการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งการนำแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สามารถกลายเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทั้งสิ่งแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่น

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) วิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 3) ศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 4) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ 5) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้คือ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 289 คน ที่ได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 จากทั้งหมด 882 คน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้าด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

สรุปผลการวิจัย

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเกี่ยวข้องกับแบบสอบถามในด้านอื่น ๆ เช่น นักท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน มากที่สุดร้อยละ 85.45 เป็นเพศชายร้อยละ 55.27 มีอายุเฉลี่ย 31 - 40 ปี ร้อยละ 30.18 ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 38.91 มีสถานภาพสมรสมากถึงร้อยละ 80.36 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 69.82 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 250,001 - 500,000 กีบ ร้อยละ 30.18 มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชน 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 62.55 สำหรับนักท่องเที่ยวมีลักษณะของการท่องเที่ยวมากับครอบครัว/เครือญาติร้อยละ 46.55 ส่วนมากชอบ

อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ร้อยละ 94.55 และมีแนวโน้มที่จะกลับมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยอีกครั้งถึงร้อยละ 94.91

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการให้ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.86 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับศักยภาพเห็นด้วยมากทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 4.19 ด้านการบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย 4.04 ด้านความมีชื่อเสียง ค่าเฉลี่ย 3.99 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านความสะดวกในการเข้าถึง ค่าเฉลี่ย 3.88 ด้านสภาพแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 3.69 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ค่าเฉลี่ย 3.65 และด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.54 ตามลำดับ

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.64 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเห็นด้วยในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ค่าเฉลี่ย 4.16 ด้านเศรษฐกิจและสังคม ค่าเฉลี่ย 4.14 ด้านศิลปวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย 4.00 ด้านลักษณะทางกายภาพ ค่าเฉลี่ย 3.84 ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.71 และมีระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ค่าเฉลี่ย 2.78 และด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 2.68

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และมีความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการตัดสินใจ และให้พวกเขามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ประการแรก การมีส่วนร่วมของชุมชนส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความภาคภูมิใจในหมู่คนในท้องถิ่น ประการที่สอง การมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยรักษาความถูกต้องและความเป็นเอกลักษณ์ของจุดหมายปลายทาง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถออกแบบในลักษณะที่เคารพและแสดงถึงวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ทำให้มั่นใจได้ว่านักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ที่แท้จริง ในขณะที่เดียวกันก็ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและความเข้าใจ การมีส่วนร่วมของชุมชน

ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ยังช่วยในการกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังสามารถจัดโปรแกรมการเสริมสร้างศักยภาพเพื่อให้อำนาจแก่ชุมชนท้องถิ่น ด้วยทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการมีส่วนร่วมในเชิงนิเวศ การจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งอาจรวมถึงการฝึกอบรมเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน การต้อนรับ การบริการลูกค้า การตลาด และการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งการนำแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สามารถกลายเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทั้งสิ่งแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่น

ปัจจัยที่ส่งผลกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า Sig.F เท่ากับ 0.000 แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตาม และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่ามีทั้งหมด 4 ตัวแปร โดยเป็นตัวแปรที่มีผลทางบวก คือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ซึ่งตัวแปรอิสระทั้งหมด 8 ตัวแปรสามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 81.87 ($R^2=0.8187$) ขณะที่อีกร้อยละ 18.13 มาจากปัจจัยอื่น ๆ

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย

ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีดังนี้ คือ 1) ด้านการเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคม เช่น เรือมีขนาดเล็ก รถโดยสารประจำทางรถโดยสารประจำทางน้อยไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว สภาพรถเก่า ไม่มีความปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีเส้นทางที่คับแคบ เป็นทางที่คดโค้ง ผิวถนนลูกรัง ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ และไม่สามารถเข้าถึงสถานที่ได้ในบางฤดูกาล เช่น ฤดูแล้ง และ ฤดูฝน รวมถึงประชาชนทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงได้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากกองอุทยาน ซึ่งจำกัดให้เข้าได้เฉพาะนักท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมีค่าบริการที่สูง อุปสรรคส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับฤดูกาลต่าง ๆ ที่ไม่สามารถคาดคะเนสถานการณ์ได้ ส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้มาทางและนักท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะในด้านการเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แนะนำให้มีการแก้ไขปรับปรุงคมนาคมให้มีความปลอดภัย รวมถึงเสนอให้ค้นหาแหล่งเงินทุนในการปรับปรุงเส้นทาง การเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เพื่อการเดินทางท่องเที่ยวที่สะดวก ปลอดภัย และเสนอให้มีการจัดเจ้าหน้าที่ประจำ

หมู่บ้านผลิตเปลี่ยนดูแลอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เพื่อที่จะเข้าช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่เกิดปัญหาได้ทันเวลา 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง มักพบปัญหาในช่วงฤดูหนาว หากเข้าช่วงฤดูฝนอาจการเดินทางโดยเรือจะมีอันตรายมากพอสมควรเพราะมีน้ำป่าไหลหลาก และฤดูแล้งการเดินทางโดยเรือจะต้องจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 3 คนต่อลำ เนื่องจากสภาพน้ำตื้นเขินทำให้การเดินทางโดยเรือไม่สามารถเคลื่อนที่ไปได้อย่างสะดวก อย่างไรก็ตามพบว่ามีปัญหาเรื่องของสัญญาณ เช่น โทรศัพท์ และ สัญญาณเครือข่ายแบบไร้สาย ยังไม่มีความสะดวก อุปสรรคในด้านนี้จะเกี่ยวกับฤดูกาล ในบางวันต้องมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในการเข้า ซึ่งอาจจะส่งผลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้รับบริการได้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มขีดความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว มีจุดประชาสัมพันธ์ที่อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว รวมถึงการกำหนดระยะเวลา และจำนวนคนที่จะเข้าใช้บริการได้อย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่ประทับใจภายหลัง และ 3) สิ่งอำนวยความสะดวก มีปัญหาเกี่ยวกับไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ และ สัญญาณเครือข่ายแบบไร้สาย รวมถึงจำนวนที่พัก ร้านอาหาร และอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ประเด็นสำคัญคือ ปริมาณน้ำที่ใช้ไม่เพียงพอต่อการใช้ในชุมชนระแวกอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำ ไม่มีน้ำใช้ในฤดูแล้ง อุปสรรคในด้านนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะกล่าวถึงปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพในฤดูแล้ง ส่วนในมุมมองของนักท่องเที่ยว ระบุถึงระยะทางที่ไกล ลำบาก รวมถึงอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกไม่พร้อมสำหรับการบริการ ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงสัญญาณต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสัญญาณโทรศัพท์มือถือ และสัญญาณอินเทอร์เน็ต ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจในการบริการและสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงควรมีการบูรณาการร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐอย่างต่อเนื่อง เพื่อจัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้เข้ากับฤดูกาลต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปภาพรวมของแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความเฉพาะเจาะจง และมีความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เรียกรวมความรู้และแรงงานของชุมชนเข้ามาเป็นส่วนสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวด้านนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ รายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวนี้สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การรักษาและส่วนร่วมของชุมชน รูปแบบนี้ให้ความสำคัญกับการรักษาและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ รวมถึงการสร้าง ความเข้าใจและส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการตัดสินใจและการจัดการการท่องเที่ยว

2. การพัฒนาทรัพยากรนิเวศ โดยการรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรนิเวศอย่างยั่งยืน เช่น การปรับปรุงเส้นทางเที่ยวชม การบำรุงรักษาป่า และการควบคุมการเข้าถึงในพื้นที่ที่อ่อนไหว
3. การสร้างกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น เช่น การท่องเที่ยวเสริมสร้างการเรียนรู้เรื่องวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น
4. การส่งเสริมการศึกษาและการอบรม การให้ความรู้และการอบรมให้แก่ชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการรักษาและการจัดการทรัพยากรนิเวศ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและการร่วมมือในการรักษาธรรมชาติ
5. การตลาดและการโฆษณา การส่งเสริมท่องเที่ยวผ่านการตลาดและการโฆษณา เพื่อเพิ่มการเข้าถึงและความนิยมของสถานที่ท่องเที่ยว
6. การปรับปรุงระบบขนส่ง การสนับสนุนระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว
7. การสนับสนุนการเรียนรู้และความร่วมมือ การสนับสนุนการศึกษาและความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและรักษาทรัพยากรนิเวศ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

จากการศึกษาบริบทและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ให้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย ให้การอนุรักษ์ พิทักษ์ ปกป้อง รวมถึงรักษาทรัพยากรที่มีในชุมชน เป็นสิ่งที่สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยวได้ และชุมชนมีความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย มีการประชาสัมพันธ์ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นการสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้อื่นได้ อีกหนึ่งประเด็นคือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฯ โดยบุคลากรในชุมชนที่มีหน้าที่รับผิดชอบในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย รู้หน้าที่ของตนอย่างชัดเจน ไม่ก่อให้เกิดการทำงานซ้ำซ้อน มีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงการมีนโยบายในการบริหารจัดการในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พงนา สวนศรี (2546) กล่าวไว้ว่า การทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาที่ค่อยเป็น

ค่อยไป ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้การทำงานท่องเที่ยวชุมชนร่วมกัน เน้นความเข้าใจในบริบท ลักษณะ ปัญหาของชุมชน ซึ่งกระบวนการนี้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการทำงานส่งเสริมและพัฒนา การท่องเที่ยวของชุมชนที่สามารถพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนที่จะทำงานด้านการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องและ ยั่งยืน หากชุมชนมีความพร้อมมีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีบทบาทจัดการการท่องเที่ยวแล้วนั้น ผู้นำชุมชนและแกนนำที่หลากหลาย ตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่ม ออมทรัพย์ กลุ่ม สหกรณ์การเกษตร ฯลฯ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริการส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ครู อาจารย์ในโรงเรียน เป็นต้น ร่วมกันประชุมสัมมนาเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการผนึกกำลังความคิดสร้างสรรค์ ประสานแนวคิดของทุกคนให้เห็น เป็นภาพเดียวกัน ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำวิสัยทัศน์ที่ได้มากำหนดเป็นเป้าหมาย เป็นทิศทางของการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะต่อไป ในทำนองเดียวกัน เทพรัตน์ จันทพันธ์ and วิวัฒน์ ฤทธิมา (2556) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึง ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม มีการกำหนดทิศทางร่วมกันของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งขับเคลื่อนโดยชุมชน ดำเนินการจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิ ในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือนและสนใจ จะเรียนรู้ผ่านกระบวนการจัดการ ของชุมชน และชุมชนเป็นเจ้าของ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การสร้างเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศ ทิศทางการพัฒนาชุมชนของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะรุกคืบเข้าไป ถึง หรือต้องการเปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างให้มีการสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เกี่ยวกับการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจการตัดสินใจ โดยเน้น ความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อมและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น

จากการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนใน อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีภาพรวมระดับรูปแบบการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก เป็นคนในพื้นที่และอาศัยในชุมชนมาเป็นระยะเวลาที่นานพอสมควร จึงได้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ และความอุดมสมบูรณ์ของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีความภูมิใจสำนึกรักในบ้านเมืองของตน ความเป็นธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุเลยสำหรับนักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นมากใน รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากทัศนียภาพที่สวยงามและความเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตนของอุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุเลย ส่งผลให้เกิดความพอใจในการเที่ยวชมอุทยานแห่งชาติ น้ำแอตกุเลยของนักท่องเที่ยว รวมถึงมีความพอใจในการบริการ การบริหารจัดการ ความสะอาด และ ความปลอดภัย รวมถึงชุมชนมีไมตรีต่อนักท่องเที่ยว ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิมพะระวี

โรจน์รุ่งสัจตย (2553) ว่า การที่จะดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้นั้น ต้องเข้าใจถึงความเป็นชุมชน ต้องรู้ถึงหัวใจที่แท้จริงของชุมชน ชุมชนต้องมีส่วนร่วมทุกระบวนการในการทำงาน ผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานต้องช่วยกันสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว เพราะการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน การประชาสัมพันธ์โดยการพูดต่อ ๆ กันไปเป็นช่องทางทางการตลาดที่ดีที่สุด และที่สำคัญไม่เสียค่าใช้จ่ายด้วย โดยในการดำเนินงานคณะทำงานต้องคำนึงถึงหลักการการท่องเที่ยวชุมชน ต้องดำเนินงานไปในกรอบ และให้เหมาะสมกับแต่ละชุมชน ในทำนองเดียวกัน (Fennell, 1999) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องรับผิดชอบต่อปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ มีดังนี้ 1) การท่องเที่ยวต้องส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด 2) การท่องเที่ยวต้องเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่น และกระทบต่อวัฒนธรรมดังกล่าวน้อยที่สุด 3) การท่องเที่ยวต้องยอมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์มากที่สุด และ 4) นักท่องเที่ยวต้องได้รับความพึงพอใจจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

ในด้านการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกลุย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีปัจจัย 4 ด้านที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ วิษณุ หยกจินดา (2557) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนโดยปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ ทำนองเดียวกันกับการศึกษาของ ลักษณะ พัฒน์คำ (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวนั้นจะขึ้นอยู่กับอายุและอาชีพอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่กมลวรรณ แจ่มยิ่ง และคณะ (2564) ระบุว่าเพศ อายุ การศึกษา ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชน แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น จำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา เป็นสำคัญในการที่จะการขอความร่วมมือจากคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายระบบนิเวศและไม่ละเมิดต่อกฎหมายด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประเทศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีความตระหนัก และรับรู้ถึงผลกระทบในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นเพื่อยกระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น ควรมีการปรับปรุงประเด็นสำคัญและมีเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับประเด็น ดังนี้

1. การเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ควรมีการปรับปรุงคมนาคมให้มีความปลอดภัยมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ทางเรือ ทางถนน หรือการสร้างถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ เนื่องจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้คนในชุมชนแล้วยังเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะค้นหาแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนการปรับปรุง เปิดให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำหมู่บ้านผลัดเปลี่ยนดูแลอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เพื่อที่สามารถเข้าไปช่วยเหลือเมื่อเกิดสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา และควรมีนโยบายพิเศษสำหรับการเข้าไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย โดยมีโปรโมชั่นพิเศษสำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ประเทศลาวและคนในชุมชนที่อยู่บริเวณอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย

2. ความสะดวกในการเข้าถึง เป็นด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด ในเรื่องของการปรับปรุงถนน เส้นทางเดินเรือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริการนักท่องเที่ยว กำหนดให้มีจุดประชาสัมพันธ์ที่อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวและควรมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามามีบทบาทในการจัดการประจำจุด สำหรับเรื่องของพาหนะที่จะนำนักท่องเที่ยวไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ควรเพิ่มจำนวนเที่ยวรถโดยสาร โดยมีการกำหนดระยะเวลาไป-กลับอย่างชัดเจน และปรับปรุงเรือโดยสารให้มีประสิทธิภาพมีความปลอดภัยทั้งผู้นำท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว มีการกำหนดกฎเกณฑ์การบรรจุผู้โดยสารในแต่ละช่วงฤดูกาลเพื่อความปลอดภัย

3. สิ่งอำนวยความสะดวก เนื่องจากอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย เป็นพื้นที่ห่างไกล มีข้อจำกัดในเรื่องของสัญญาณ ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะให้ควรมีการปรับปรุงสัญญาณต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น สัญญาณโทรศัพท์มือถือ สัญญาณอินเทอร์เน็ต เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจในการบริการและสถานที่ท่องเที่ยว หน่วยงานรัฐและชุมชนร่วมกันจัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้เข้ากับฤดูกาลต่าง ๆ มีการวางแผนรับมือกับปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ปรับปรุงงบประมาณการดูแลและบริการผู้เข้าพักให้มีความเหมาะสม ข้อเสนอแนะให้มีแหล่งเงินทุนเพื่อที่จะได้นำมาพัฒนาต่อยอดให้อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามยังมีปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เรื่องความสะดวกในการเข้าถึงและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในอนาคตควรมีการพัฒนาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วม โดยมีเจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบูรณาการพัฒนาแห่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำแอดดูเลย

2. จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามยังมีปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เรื่องการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในอนาคตควรมีการปรับปรุงรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในส่วนการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะมูลฝอย การจัดการคุณภาพอากาศ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่วนความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ควรจัดเจ้าหน้าที่ดูแลให้เพียงพอ และดูแลอย่างทั่วถึง มีอุปกรณ์และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงอุปกรณ์ปฐมพยาบาล เมื่อเกิดกรณีฉุกเฉินจะสามารถแก้ไขได้อย่างทันเวลา

3. ควรสนับสนุนนโยบายส่งเสริมรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนกับภาครัฐ ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชุมชนในพื้นที่ หรือ กลุ่มนักท่องเที่ยวในภูมิภาคและภูมิภาคอื่น ๆ รวมถึงการศึกษาความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้แสดงปัญหา ความคิดเห็น เกี่ยวกับการรับบริการเพื่อที่จะนำไปปรับปรุงต่อไป

4. ควรมีการประชุมบุคคลในชุมชนโดยมีหน่วยงานรัฐร่วมด้วย เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ ก่อให้เกิดความรักและหวงแหนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กมลฤดี นาคทุ่งเตา. 2552. **ทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติไทร้มเย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กมลวรรณ แจ่มยิ่ง, มะฮัสดี มะแซสะอิ, รอนิง ฮามะ, อติศักดิ์ อธิภาคย์ และ อาตัม ยามาอาโง. 2564. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลพรหมบุรี อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี. **วารสารรัชต์ภาคย์**, 15(42), 384-397.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2551. **คู่มือสร้างกระบวนการเรียนรู้และการจัดทำแผนชุมชนที่มีคุณภาพ ปี 2551**. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- กรมประชาสัมพันธ์. 2553. **คู่มือปฏิบัติงานกระบวนการบริหารจัดการมีส่วนร่วมของประชาชน**. อุบลราชธานี: สำนักประชาสัมพันธ์เขต 2.
- กรมป่าไม้. 2545. **เขตลุ่มน้ำภาคเหนือของ สปป.ลาว**. เวียงจันทน์ สปป. ลาว: กรมป่าไม้.
- กระทรวงกลาโหม-ป่าไม้ และองค์การวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. 2550. **แนวทางการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์แห่งชาติ สปป.ลาว**. เวียงจันทน์ สปป. ลาว: กระทรวงกลาโหม-ป่าไม้ และองค์การวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- กระทรวงกลาโหมและป่าไม้. 2565. **ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรกรรมและป่าไม้จนถึงปี 2568 และวิสัยทัศน์ 2573**. นครหลวงเวียงจันทน์: กระทรวงกลาโหมและป่าไม้.
- กระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรมและท่องเที่ยว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 2558. **การพัฒนาเศรษฐกิจกับการท่องเที่ยว สปป.ลาว**. นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งรัฐ.
- กฤติน จันท์สนธิมา และ อรทัย อินตะไชยวงศ์. 2559. การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน : ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชน บ้านคลองห้วยหวาย อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์. **สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน**, 9(1), 58-79.
- กัญจักษ์ชก วชิรเชื้อนขันธ. 2563. **ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่แบบมีส่วนร่วมจากประชาชนให้เกิดประสิทธิภาพ กรณีศึกษา เทศบาลเมืองพระประแดง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2539. **นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พ.ศ. 2539-2540**. กรุงเทพฯ: กองนโยบายและแผนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กุลวรา สุวรรณพิมล. 2551. **รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- จิราภรณ์ แก้วมณี. 2557. **การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.**
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จุฑามาศ ลิ้มรัตนพันธ์. 2546. **ศักยภาพและการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการสร้างเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาเขตเมืองจอมเพ็ด แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว.**
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร. 2557. **หลักการจัดการ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์.
- ชมพูนุท โมราชา. 2551. **การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านชะซอม หมู่ที่ 7 ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ชิต นิลพานิช และ กุลธน ธนาพงศธร. 2532. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบลหมู่บ้านหน่วยที่ 8. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- ชินรัตน์ สมสืบ. 2539. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โชติ บดีรัฐ. 2558. **เทคนิคการบริหาร.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. 2542. **ธุรกิจชุมชน : เส้นทางที่เป็นไปได้.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ณัฐกานต์ รุ่งเรือง. 2559. **องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอ่าววังแฉะและภู้องคำ ตำบลแก่งเค็ง อำเภอกุดข้าวปุ้น อุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ดรชชนิ เอมพันธ์. 2550. **การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดิน ปรัชญพฤทธ์. 2541. **การบริหารการพัฒนา : ความหมาย เนื้อหา แนวทางและปัญหา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวิลวดี บุรีกุล, วันชัย วัฒนศัพท์, อรพินท์ สพอโชคชัย และ วิศิษฎ์ ชัชวาลทิพากร. 2551. **คู่มือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัด.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- เทพรัตน์ จันทพันธ์ และ วิวัฒน์ ฤทธิมา. 2556. **การท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา. วารสารการประชุมมหาดไทยวิชาการ ครั้งที่ 4, 4(1), 71-78.**
- ธวัชชัย มานิตย์. 2550. **ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น : กรณีศึกษา ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธัญญา กิจนุเคราะห์. 2557. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การ**

- บริหารส่วนตำบลไม้รูด อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีรกานต์ โพธิ์แก้ว. 2560. การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางโรงตำบลป่าคลอก
อำเภอกกลาง จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. 2543. กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ประชาคม ประชาสังคม.
ขอนแก่น: มูลนิธิเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ชมรมนักวิชาการสาธารณสุขภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ.
- นคร สำเภาทิพย์. 2542. การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่
อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา. 2547. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง.
เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์.
- บุญทวี ดวงโพธิ์ศรี. 2553. งานวิจัยเรื่องการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วม
บริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ภูเขาควาย : กรณีศึกษา บ้านหาดไคร้ เมืองท่าพระบาท
แขวงบริคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญทวี สอสัมพันธ์. 2559. ผลกระทบและการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. การขยายตัวของนครเวียง
วัง. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชัย ศรีจามร. 2549. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปลูกป่าภาครัฐ กรณีศึกษาตำบลป่า
อ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประเสริฐ สุนทร. 2543. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม:
ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัญญา เฉลียวชาติ. 2560. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร, สุทธิย์ ออบุ่น, สหัทธยา วิเศษ, จันทนา เบญจทรัพย์ และ
ชลกาญจน์ ฮาซันนารี. 2546. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.
กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร. ม.ม.ป. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สงขลา:
คณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- พงศธร เกษสำลี. 2530. การพัฒนาการท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมจริงหรือ.
จูลสารการท่องเที่ยว, 6(7), 11-15.
- พจนา สวนศรี. 2546. **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พจนา สวนศรี และ สมภพ ยี่จ่อหอ. 2556. **คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. เชียงใหม่: สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน.
- พชรดนัย วัชรชนพัฒนชาติ. 2562. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน ในการขับเคลื่อนตำบลจัดการสุขภาพแบบบูรณาการของจังหวัดพิษณุโลก.
วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 7(2), 392-406.
- พัชรี สีโรรส. 2546. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิทักษ์พงษ์ ป้อมปราณี และ นิตยา จันทา. 2562. การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนระบบเกษตรกรรมยั่งยืนสู่อาหารเพื่อสุขภาพในบ้านคอกข้างตำบลแหลมบัว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. **วารสารเกษตรพระจอมเกล้า**, 37(4), 693-702.
- พิมพ์ระวี โรจนรุ่งสัจตย. 2553. **การท่องเที่ยวชุมชน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. 2557. **การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เพ็ญประภา พงศ์สา. 2551. **การจัดการท่องเที่ยวแบบอะนัลกับริเวณลุ่มน้ำของ : กรณีศึกษาเมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2525. **ทบทวนการพัฒนาชนบทไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดีแอนด์เอส.
- ไพศาล วรคำ. 2559. **การวิจัยทางการศึกษา (Education Research)**. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- ภราเดช พยัฒวิเชียร. 2537. **การท่องเที่ยวอย่างรู้คุณค่ารักษาสีงแวดล้อม**. เอกสารประกอบโครงการอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์พิทักษ์การท่องเที่ยว ครั้งที่ 4 นิเวศสัญจรวิถีทางการอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- มณฑา เพ็ชรวรรณ และ ปิยะวัฒน์ แสงเพชร. 2557. **รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545. **เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว**.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มูลนิธิพลังงานเพื่อสิ่งแวดล้อม. 2550. **พลังงานจากน้ำเสีย**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.thaienergynews.com/ArticleShowDetail.asp?ObjectID=146> (16 มิถุนายน 2565).

รชพร จันท์สว่าง. 2546. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเอกสารชุดฝึกอบรมทางไกล หลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

รัถยานภิศ พละศึก, เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และ ภคมล ทรงเลิศ. 2560. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการตั้งครรภีในวัยรุ่น. **วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้**, 4(2), 256-267.

ละเอียด ศิลาน้อย. 2552. **การพัฒนาหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อความยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ลักขณา พัฒน์คำ. 2550. **พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติไทร้มเย็น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วันดี สีสังข์. 2549. **แนวทางเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนของจังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. 2553. การวิจัยพัฒนารูปแบบ. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 2(4), 1-15.

วิมล จิโรจพันธ์, ประชิต สกฤษพัฒน์ และ อุดม เขยกิจวงศ์. 2548. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.

วิรัช สงวนวงศ์วาน. 2551. **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพฯ: บริษัทเพียสันเอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า จำกัด.

วิชญ์ หยกจินดา. 2557. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่างตำบลทับไทร อำเภอนำร่อง จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยบูรพา.

วีณา ชุ่มบัณฑิต. 2549. **การวางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วีระพล ทองมา และ ประเจต อำนวย. 2547. **ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อประชาชนในพื้นที่ ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วุฒิพงษ์ คงคำฟู. 2551. **การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติ: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่ปิง จังหวัดลำพูน**. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ศจี อนันต์นพคุณ. 2542. **กลวิธีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ**. สงขลา: ชลบุตรกราฟฟิก.
- ศรีพร สมบุญธรรม. 2536. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. **จูลสารการท่องเที่ยว**, 12(2), 25-30.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ, สุดา สุวรรณภิรมย์, ขวลิต ประชาวานนท์ และ
สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์. 2545. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. 2548. **ประเภทของพลังงานทดแทน**.
[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://elearning.nectec.or.th/index.php>
(17 มิถุนายน 2565).
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2540. **โครงการดำเนินการเพื่อกำหนด
นโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- _____. 2542. **โครงการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบ
นิเวศ**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สมคิด บางโม. 2558. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: จูน พับลิชชิง.
- สมยศ นาวิการ. 2536. **การบริหาร**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- สร้อยตระกูล อรรถมานะ. 2545. **พฤติกรรมองค์กร : ทฤษฎีและการประยุกต์**. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สันติ ปานน้อย, เขาวลิต สิมสวย และ เสนอ ตริวิเศษ. 2550. **การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวใน
หมู่บ้านข้างในพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานตอนใต้ เพื่อการเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวแบบอื่น ๆ**.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- สาคร สุขศรีวงศ์. 2550. **การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
จี พี ไชเบอร์พรินท์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2560. **การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธี
และการนำไปสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานจังหวัดกระบี่. 2558. **หลักการของการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชน**. [ระบบออนไลน์].
แหล่งที่มา www.krabi.go.th/krabi2015/m_file/lifetravel/25.pdf (9 กรกฎาคม 2565).
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เวียงจันทน์. 2561. **จับตามองหลวงพระบาง**. [ระบบ
ออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.ditp.go.th/contents_attach/211795/211795.pdf
(16 พฤษภาคม 2566).
- สินธุ์ สโรบล. 2546. **การท่องเที่ยวโดยชุมชนแนวคิดประสบการณ์จากภาคเหนือ**. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สุธี วรประดิษฐ์. 2553. **การมีส่วนร่วมของชุมชนงานสารสนเทศสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก**

- ระบบและการศึกษาตามอัยาศัยจังหวัดตราด. ตราด: สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัย จังหวัดตราด.
- สุวิทย์ ยอดมณี. 2536. การพัฒนาการท่องเที่ยวกับนิเวศทัศน์. **วารสารการส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและคุ้มครองสิ่งแวดล้อม**, 5(1), 2-4.
- เสรี วังสีไพจิตร. 2537. **ท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน. เอกสารโครงการอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์พิทักษ์ท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 4 นิเวศสัญจร - วิถีทางการอนุรักษ์.** กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เสรี เวชบุษกร. 2538. **จากธรรมชาติสู่เขตอนุรักษ์ : อุทยานแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- โสภิตา ศรีนุ่น. 2558. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองเบตงอำเภอเบตง จังหวัดยะลา.** สารนิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อคิน ระพีพัฒน์. 2527. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน.** กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภการพิมพ์.
- องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติ. 2554. **บทรายงานสถิติการท่องเที่ยว สปป.ลาว.** นครหลวงเวียงจันทน์: องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติ.
- อติรส หงสตาตร์. 2548. **การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อภิรัฐ ปานแป้น. 2554. **การพัฒนาการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อภิสร่า ต้นตสุทธิกุล. 2556. **การจัดการท่องเที่ยวชายหาดในเขตเทศบาลนครสงขลา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อรรถัย ก๊กผล. 2546. **ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- _____. 2549. **การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ. 2561. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี.** **วารสารร่วมพฤษ**, 36(3), 46-65.
- อัจฉรา ศรีลาชัย. 2559. **แนวทางการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบ้านโคกเมือง ตำบลระเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์.** บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- อารยา องค์เอี่ยม และ พงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล. 2561. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย. **วารสารวิสัยทัศน์**, 44(1), 36-42.
- อารักษ์ พรหมณี. 2555. แนวคิดการบริหารจัดการสมัยใหม่ในกระบวนการทางรัฐประศาสนศาสตร์. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://kantacandidate.blogspot.com/2012/02/blog-post_9753.html (10 มีนาคม 2566).
- อุดม เขยกีวงศ์, วิมล จิโรจพันธุ์ และ ประชิต สกฤษะพัฒน์. 2548. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. 2558. ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน. **วารสารนักบริหาร**, 35(1), 104-113.
- อุดร วงศ์ทับทิม. 2546. โครงสร้างการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนแนวคิดและประสบการณ์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุทัย เลหาวิเชียร. 2551. รัฐประศาสนศาสตร์ : ลักษณะวิชาและมิติต่าง ๆ. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- Boo, E. 1991. **Ecotourism : The Potentials and Pitfalls**. Washington D.C.: World Wildlife Fund-US.
- Ceballos-Lascuráin, H. c. 1996. **Tourism, Ecotourism, and Protected Areas : The State of Nature-Based Tourism Around the World and Guidelines for its Development**. Bennigton: IUCN European Communities, Comission.
- Crist, C. 2002. **Ecotourism and sustainable Development. The 6th International Conference 7-8 September 2002**. Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Cronbach, L. J. 1951. Coefficient alpha and the internal structure of tests. **Psychometrika**, 16(3), 297-334.
- Fennell, J. 1999. **Contemporary Urban Planning**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Gate, B. 1999. **Business @ speed of thought**. London: Penguin Books.
- Gulick, L. & Urwick, L. 1973. **The Science of Administration**. New York: Columbia University.
- Gunn, C. A. 1994. "Environmental Design and Land use". **Travel Tourism and Hospitality Research A Handbook for Managers and Researchers**. New York: John Wiley & Sons.
- Mexay Tornkham. 2560. การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.

มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- Robbins, S. P. & DeCenzo, D. A. 2005. **Fundamentals of Management Essential Concepts and Applications**. 5th ed. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. 1977. On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. **Dutch Journal of Educational Research**, 2(2), 49-60.
- Rue, L. W. & Byars, L. L. 2002. **Human resource management**. Irwin: McGraw Hill.
- Ruggles, R. L. 1997. Tools for Knowledge Management : An Introduction. p. 1-8. In **Knowledge management tools**. Boston: Butterworth-Heinemann.
- Stark, E. 1993. **Ecotourism. Information Please Environment Almanac**. Boston: Houg Mifflin.
- The Common Wealth Department of Tourism. 1994. **National Ecotourism Strategy**. Canberra, Australia: Australian Government Publishing Service.
- The Ecotourism Society. 1991. The Ecotourism Society's Definition." **The Ecotourism Society Newsletter**, (Spring), 1.
- UNESCO. 2009. **World Heritage Convention**. [Online]. Available <http://whc.unesco.org/en/conventiontext> (8 August 2023).
- _____. 2017. **World Heritage Convention**. [Online]. Available <http://whc.unesco.org/en/conventiontext/> (8 August 2023).
- United Nation. 1998. **Popular Participation In Decision Making For Development**. New York: United Notwess Publication.
- Western, D. 1993. Defining Ecotourism. In K. Lindbergh & D.E. Hawkins (Eds.), **Ecotourism : A Guide for Planners & Managers**. North Bennington Vermont: The Ecotourism Society.
- World Travel and Tourism Council. 2007. **Sustainable tourism development: Guide for local planners**. Madrid: World Tourism Organization.
- Yamane, T. 1970. **Statistic : An Introductory Analysis**. 2nd ed. New York: Harper & Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขต
พื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาขาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตภัณฑ์การเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยข้อมูลที่ได้จะนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาค้นคว้าแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย และพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ โดยจะเก็บข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับ และทำที่สุดนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความร่วมมือเป็นอย่างดีมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คำแนะนำ สำหรับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และทางสังคม ของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. ท่านมีความเกี่ยวข้องรูปแบบใดในการตอบแบบสอบถามนี้

- ตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
 นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2. เพศ ชาย หญิง

3. อายุ

- ต่ำกว่า 20 ปี   31 - 40 ปี   มากกว่า 51 ปีขึ้นไป
 20 - 30 ปี   41 - 50 ปี

4. ภูมิลำเนา

- ประเทศลาว   ประเทศอื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. ระดับการศึกษา

- ไม่ได้ศึกษา   ต่ำกว่าประถมศึกษา   ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษา   อนุปริญญา   ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี

6. สถานภาพสมรส

- โสด   สมรส

7. อาชีพ

- ไม่ประกอบอาชีพ   เกษตรกรรม   รับจ้าง
 รับราชการ   ค้าขาย   อื่น ๆ ระบุ.....

8. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- ต่ำกว่า 5,000 บาท   10,001 - 20,000 บาท
 มากกว่า 30,000 บาท   5,000 - 10,000 บาท
 20,001 - 30,000 บาท

9. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

- ต่ำกว่า 5 ปี   6-10 ปี   11-15 ปี
 16-20 ปี   20 ปีขึ้นไป   ไม่ได้อยู่ในชุมชน

(สำหรับนักท่องเที่ยว โปรดตอบคำถามนี้)

10. ท่านเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใด

- เที่ยวคนเดียว   มากับครอบครัว/เครือญาติ
 กลุ่มเพื่อน   บริษัททัวร์
 อื่น ๆ โปรดระบุ.....

11. ท่านชื่นชอบอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกูเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวหรือไม่

- ชอบ เพราะ.....
 ไม่ชอบ เพราะ.....

12. ท่านอยากกลับมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอีกหรือไม่

อยากเพราะ.....

ไม่อยากเพราะ.....

13. เพราะเหตุใดท่านจึงเลือกมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับศักยภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว					
1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย มีความตระหนักในการอนุรักษ์ปกป้อง พิทักษ์และรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติในชุมชน					
1.2 การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน					
1.3 ชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย มีการจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาและเรียนรู้ธรรมชาติในอุทยานโดยใช้การมีส่วนร่วม					
1.4 การประชาสัมพันธ์ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย สามารถสร้างการรับรู้ต่อผู้อื่นได้					

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับศักยภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยว					
2. ด้านความสะดวกในการเข้าถึง					
2.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเยี่ยมชมได้					
2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก โครงสร้างพื้นฐานขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน ระบบการสื่อสารต่าง ๆ					
2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงได้					
2.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการให้บริการข่าวสาร การเข้าถึงที่สะดวก รวดเร็ว มีบริการจองที่พัก บริการขนส่งถึงที่พัก เป็นต้น					
2.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการโฆษณาเผยแพร่ซึ่งทำให้แหล่งท่องเที่ยวเข้าถึง เป็นที่รู้จัก และสนใจทั้งจากต่างประเทศและภายในประเทศ เป็นการผสมสร้างศักยภาพ สร้างจุดเด่นให้กับแหล่งท่องเที่ยว					
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก					
3.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการจัดการที่พักโรงแรมต่าง ๆ ให้เลือก มีอัตราค่าที่พักเหมาะสมกับคุณภาพ					
3.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีบริการด้านร้านอาหารที่ถูกลักษณะ มีบริการที่สุภาพ และราคาอาหารที่เหมาะสม					

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับศักยภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย จัดบริการนำเที่ยวไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย โดยมีผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องนำเที่ยว ซึ่งมีอัตราค่าบริการและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่					
3.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการผลิตสินค้าที่ระลึกราคาเข้าถึงได้ รวมทั้งการส่งเสริมการใช้วัสดุพื้นบ้าน การออกแบบสินค้าให้มีเอกลักษณ์ สามารถเสริมสร้างศักยภาพได้					
3.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการจัดหน่วยรักษาความปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยวให้มีสะดวกและมีความปลอดภัยมากขึ้น					
4. ด้านสภาพแวดล้อม					
4.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการรักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ การเก็บขยะในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ					
4.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการกำหนดกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ และมาตรการของชุมชนเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม					
4.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการจัดเวรยามเพื่อตรวจสอบการเข้าออกของคนนอกพื้นที่ เพื่อป้องกันการบุกรุก หรือทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ					
4.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการกำหนดมาตรการหลีกเลี่ยงการนำแก้วหรือถุงพลาสติกและกล่องโฟมเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นขยะที่กำจัดยาก และเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม					
4.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการกำหนดห้ามนำของป่าทุกชนิดออกนอกอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย					

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับศักยภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5. ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว					
5.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการจัดการระบบรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้าชมอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย					
5.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการวางแผนจัดเตรียมพื้นที่สำหรับนักท่องเที่ยวและสถานที่สำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ					
5.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการจัดการด้านร้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยวให้เพียงพอต่อวัน					
5.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการจัดการจัดการกลุ่มนักท่องเที่ยว คนพิการ และผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ ป้ายบอกทาง ป้ายข้อมูล จุดบริการ Wi-Fi ทางลาด รววจับ					
5.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว					
6. ด้านความมีชื่อเสียง					
6.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย โดยร่วมกันแสดงและสร้างการรับรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว ให้อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยทำให้มีชื่อเสียง					
6.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย โดยใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ทำให้กลุ่มเป้าหมายรู้จักและตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย					
6.3 การสร้างความโดดเด่นและความมีชื่อเสียงของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยและเอกลักษณ์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน					
6.4 อุทยานแห่งชาติน้ำแอต-กุเลยมีการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย ทำให้เสริมสร้าง ความน่าเชื่อถือและมีชื่อเสียง					

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับศักยภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.5 การประชาสัมพันธ์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถสร้างความโดดเด่นและสร้างชื่อเสียงของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยได้					
7. ด้านการบริหารจัดการ					
7.1 ด้านบุคลากร โดยสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน ไม่ทับซ้อนหน้าที่ของกันและกัน					
7.2 มีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย					
7.3 ด้านแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่ดี					
7.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน มีการกำหนดมาตรฐานและบริการทางการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ					
7.5 การบริหารจัดการเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีความต่อเนื่อง ซึ่งบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ					
8. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน					
8.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีความเสียสละเพื่อชุมชนและสังคม ในการบริหารจัดการร่วมกัน					
8.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีจิตสำนึกในการหวงแหนแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่					
8.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีกิจกรรมที่สร้างสรรค์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามายังอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย					
8.4 บุคคลในชุมชนอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีส่วนร่วมในการพัฒนาขีดความสามารถของตนทางด้านการท่องเที่ยว					
8.5 บุคคลในชุมชนอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีคุณลักษณะการเป็นเจ้าบ้านที่ดีและมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย					

ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยาน
แห่งชาติน้ำแอตตุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ลักษณะทางกายภาพ					
1. การเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตตุเลย					
1.1 สามารถท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล					
1.2 มีความปลอดภัยในการเดินทาง					
1.3 คุณภาพของถนน และมีไฟฟ้า ประปา และระบบการสื่อสารต่าง ๆ					
1.4 ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทางไปยังอุทยานแห่งชาติน้ำแอตตุเลย					
2. ความสมบูรณ์และควมมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว					
2.1 ความสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติอุทยานแห่งชาติน้ำแอตตุเลย					
2.2 มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว					
2.3 ความกลมกลืนกับธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อม					
2.4 แหล่งท่องเที่ยวมีความดึงดูดใจ					
การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม					
1. การจัดการความสะอาด					
1.1 มีการจัดการความสะอาดโดยมีส่วนร่วมของชุมชน					
1.2 มีการแบ่งหน้าที่ทำความสะอาด ตามวัน เวลาที่กำหนด					
2. การจัดการขยะมูลฝอย					
2.1 มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ และเหมาะสม					
2.2 มีป้ายเตือนทิ้งขยะ					

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.3 การออกแบบภาชนะรองรับขยะกลมกลืนกับ สภาพแวดล้อม					
3. การจัดการคุณภาพอากาศ					
3.1 อากาศปราศจากฝุ่นและควัน					
3.2 ไม่มีกลิ่นควันฟุ้งกระจายและสร้างความรำคาญใน แหล่งท่องเที่ยว					
ด้านเศรษฐกิจและสังคม					
1. ความคุ้มค่าของการเที่ยวชมอุทยานแห่งชาติ น้ำแอดกูเลย					
1.1 ความพึงพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวอุทยาน แห่งชาติน้ำแอดกูเลย					
1.2 ความพอใจในบริการของชุมชนในอุทยาน แห่งชาติน้ำแอดกูเลย					
1.3 ความพอใจในการบริหารจัดการของชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกูเลย					
1.4 ความพอใจในความสะอาดและปลอดภัยของ ชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกูเลย					
1.5 ความพอใจในมิตรไมตรีจากชุมชนท้องถิ่นใน อุทยานแห่งชาติน้ำแอด-กูเลย					
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกูเลย					
2.1 นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและ ทางอ้อมของการมีส่วนร่วมของชุมชน					
2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของชุมชนใน อุทยานแห่งชาติน้ำแอดกูเลย					
2.3 การเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามี บทบาทสนับสนุนร่วมกับชุมชน					

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3. ความเข้มแข็งของชุมชนและวัฒนธรรม					
3.1 มีการจัดตั้งกลุ่มในชุมชน/ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดูแลการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย					
3.2 การมีส่วนร่วมของกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น					
ด้านศิลปวัฒนธรรม					
1. อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีความเป็นมาทางด้าน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีที่สืบค้นได้					
2. อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย มีความผูกพันต่อ ท้องถิ่น					
ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติแอตกุเลย					
1. อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีความเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตน					
2. อุทยานแห่งชาติแอตกุเลยมีความอุดมสมบูรณ์ ของธรรมชาติ					
3. อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลยมีทัศนียภาพที่สวยงาม					
ด้านความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สิน					
1. มีเจ้าหน้าที่ดูแลเพียงพอ และดูแลทั่วถึง					
2. มีการติดตั้งป้าย สัญญาณเตือนภัยอย่างเหมาะสม					
3. มีอุปกรณ์และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย					
4. มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล หากเกิดกรณีฉุกเฉิน					
ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว					
1. มีศูนย์ความรู้ วิธีการเข้าไปยังอุทยานแห่งชาติ น้ำแอตกุเลย รวมถึงกฎระเบียบที่ชัดเจน					
2. การจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว					

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ
รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในอุทยาน
แห่งชาติน้ำแอตญoley สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1. การเข้าถึงอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญoley

ปัญหา

.....

.....

.....

อุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

2. ด้านความสะดวกในการเข้าถึง

ปัญหา

.....

.....

.....

อุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ปัญหา

.....

.....

.....

อุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอบคุณครับ.

ภาคผนวก ข

หนังสือราชการ

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນະຖາວອນ

ກົມປ່າໄມ້
ກອງຄຸ້ມຄອງອຸທິຍານແຫ່ງຊາດນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ

ເລກທີ 023 /ກອຊ ນອ-ພລ
ເມືອງຮຽມ, ວັນທີ 31/01/2023

ໜັງສືແຈ້ງ

ເຖິງ: ທ່ານ ນາຍບ້ານໆ ສິ້ນຂົວ ແລະ ບ້ານອ້ອມຂ້າງອຸທິຍານແຫ່ງຊາດນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ ທີ່ນັບຖື
ເລື່ອງ: ການອະນຸມັດໃຫ້ນັກສຶກສາ ປະລິນຍາເອກ ລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນ ເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ວຽກ
ງານອື່ນໆ ກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງປ່າສະຫງວນ/ອຸທິຍານແຫ່ງຊາດ ຢູ່ໃນເຂດອຸທິຍານແຫ່ງຊາດນ້ຳ
ແອດ-ພູເລີຍ (ພາກສະໜາມ).

- ອີງຕາມ ດຳລັດ ຂອງນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ສະບັບເລກທີ 35/ນຍ, ລົງວັນທີ 15 ກຸມພາ 2019 ວ່າດ້ວຍການ
ສ້າງຕັ້ງອຸທິຍານແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ.
- ອີງຕາມ ຂໍ້ຕົກລົງຂອງລັດຖະມົນຕີກະຊວງກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ ສະບັບເລກທີ 4756/ກປ, ລົງວັນທີ 18 ພະຈິກ
2022 ວ່າດ້ວຍການຈັດຕັ້ງ ແລະ ການເຄື່ອນໄຫວຂອງກອງຄຸ້ມຄອງອຸທິຍານແຫ່ງຊາດນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ.
- ອີງຕາມ ໜັງສືສະເໜີ ຂອງກົມກວດກາປ່າໄມ້, ສະບັບເລກທີ 0044/ກກປມ, ລົງວັນທີ 13/01/2023.

ກອງຄຸ້ມຄອງອຸທິຍານແຫ່ງຊາດນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ ຂໍຖືເປັນກຽດຮຽນແຈ້ງມາຍັງ ທ່ານ ນາຍບ້ານໆ ສິ້ນຂົວ ແລະ
ບ້ານອ້ອມຂ້າງເຂດອຸທິຍານແຫ່ງຊາດຮັບຊາບ: ໃນລະຫວ່າງ ວັນທີ 01-05 ກຸມພາ 2023 ຈະມີນັກສຶກສາປະລິນຍາ
ເອກ ທີ່ພວມສຶກສາຢູ່ລາດຊະອານາຈັກໄທ (ປະເທດໄທ) ລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນ ເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ວຽກງານອື່ນໆ
ກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງປ່າສະຫງວນ/ອຸທິຍານແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ. ຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວນັ້ນແມ່ນຈະໄດ້ນຳໄປປະກອບໃສ່
ບົດຄົ້ນຄວ້າລະດັບປະລິນຍາເອກ ຂອງນັກສຶກສາລາວ ທີ່ໄປສຶກສາຢູ່ມະຫາວິທະຍາໄລ ປະເທດໄທ; ການເຄື່ອນໄຫວ
ອາດຈະຢູ່ໃນພື້ນທີ່ປ່າຕິດກັບເມືອງອ້ອມຂ້າງອຸທິຍານແຫ່ງຊາດ ເຂດເມືອງຫົວເມືອງ ແຂວງຫົວພັນ, ລະອຽດມີລາຍຊື່
ດັ່ງນີ້:

1. ທ່ານ ສຸນັນທາ ຈຸນລະມະນີ ຮອງຫົວໜ້າກົມກວດກາປ່າໄມ້, ນັກສຶກສາ ປະລິນຍາເອກ;
2. ທ່ານ ແວວສະຫວັນ ສາຍສະຫວັນ ພະນັກງານວິຊາການກົມປ່າໄມ້;
3. ທ່ານ ສານ ສິລາສຸກ ພະນັກງານວິຊາການກົມກວດກາປ່າໄມ້;
4. ມີພະນັກງານວິຊາການກອງຄຸ້ມຄອງອຸທິຍານແຫ່ງຊາດນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ ຕິດຕາມທີມງານດັ່ງກ່າວ.
(ລາຍລະອຽດທີມງານຈະສະເໜີຕື່ມ).

ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງຖືເປັນກຽດຮຽນແຈ້ງມາຍັງທ່ານ ເພື່ອຮັບຊາບ ແລະ ອຳນວຍຄວາມສະດວກທີມງານດ້ວຍ.
ດ້ວຍຄວາມເຄົາລົບ ແລະ ນັບຖື

ຫົວໜ້າກອງຄຸ້ມຄອງອຸທິຍານແຫ່ງຊາດນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ

ບ່ອນຕິດຕໍ່:
- ທ່ານ ພອນສັກ ອິນທະວົງ 020 99980809

ບຸນເພັງ ພູມສະຫວາດ
Bounpheng PHOUMSAVARTH

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ

ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນາຖາວອນ

ກະຊວງກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້
ກົມກວດກາປ່າໄມ້

ເລກທີ 0044/ກກປມ
ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ວັນທີ 12 ມັງກອນ 2023

ຮຽນ: - ທ່ານ ຫົວໜ້າ ກອງຄຸ້ມຄອງ ອຸທິຍານແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ;
- ທ່ານ ຫົວໜ້າ ອົງການ ອະນຸລັກສັດປ່າ ປະຈຳ ສປປ ລາວ (WCS).

ເລື່ອງ: ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ໃຫ້ແກ່ ຄະນະນັກສຶກສາ ທີ່ຈະລົງ ເກັບກຳຂໍ້ມູນ ເພື່ອຂຽນບົດວິທະຍາ
ນິພົນ ລະດັບປະລິນຍາເອກ ຢູ່ທີ່ເຂດບ້ານສິ້ນຂົວ(ນ້ຳເນີນ), ອຸທິຍານແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ
(ເຂດແຫຼ່ງທ່ອງທ່ຽວ ຂີ້ເຮືອເບິ່ງສັດປ່າ) ໃນລະຫວ່າງວັນທີ 30 ມັງກອນ - 05 ກຸມພາ 2023

- ອີງຕາມ ຂໍ້ຕົກລົງ ຂອງ ລັດຖະມົນຕີ ກະຊວງກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ ສະບັບເລກທີ 1504/ ກປ, ລົງວັນທີ 22 ເມສາ 2022 ວ່າດ້ວຍ ການຈັດຕັ້ງ ແລະ ການເຄື່ອນໄຫວຂອງກົມກວດກາປ່າໄມ້.
- ອີງຕາມ ຂໍ້ຕົກລົງ ຂອງລັດຖະມົນຕີ ກະຊວງກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ ສະບັບເລກທີ 0208/ກປ, ລົງວັນທີ 28 ມັງກອນ 2022 ວ່າດ້ວຍ ການອະນຸມັດໃຫ້ ພະນັກງານສຶກສາຕໍ່ ລະດັບ ປະລິນຍາເອກ ສາຂາ ການຈັດການ ແລະ ພັດທະນາ ຊັບພະຍາກອນ ທີ່ປະເທດໄທ.

ກົມກວດກາປ່າໄມ້ ຂໍຖືເປັນກຽດ ຮຽນສະເໜີ ມາຍັງທ່ານ ເພື່ອອຳນວຍຄວາມສະດວກ ໃຫ້ແກ່ ຄະນະນັກສຶກສາ ສາຂາ ການຈັດການ ແລະ ພັດທະນາ ຊັບພະຍາກອນ ຈາກມະຫາວິທະຍາໄລ ແມ່ໂຈ້, ຈັງຫວັດ ຊຽງໃໝ່, ປະເທດໄທ ຊຶ່ງ ເປັນ ພະນັກງານ ຂອງ ກົມກວດກາປ່າໄມ້, ກະຊວງ ກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ ພ້ອມດ້ວຍຄະນະ ຈະລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນ ເພື່ອຂຽນ ບົດວິທະຍານິພົນ ລະດັບປະລິນຍາເອກ ຊຶ່ງຜູ້ກ່ຽວໄດ້ລົງເລິກຄົ້ນຄວ້າ ໃນຫົວຂໍ້: **“ຮູບແບບການຈັດການທ່ອງທ່ຽວ ເຊີງນິເວດ ໂດຍການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນ ໃນເຂດອຸທິຍານແຫ່ງຊາດ ນ້ຳແອດ-ພູເລີຍ”** ໂດຍສະເພາະ ຢູ່ ເຂດແຫຼ່ງທ່ອງທ່ຽວຂີ້ເຮືອເບິ່ງສັດປ່າ ບ້ານນ້ຳເນີນ, ເມືອງຫົວເມືອງ, ແຂວງຫົວພັນ ໃນລະຫວ່າງວັນທີ 30 ມັງກອນ - 05 ກຸມພາ 2023. ຊຶ່ງລາຍລະອຽດມີດັ່ງລຸ່ມນີ້ :

1. ທ່ານ ສຸນັນທາ ຈຸນລະມະນີ	ຮອງຫົວໜ້າກົມກວດກາປ່າໄມ້, ນັກສຶກສາ ປະລິນຍາເອກ
2. ທ່ານ ແວວສະຫວັນ ສາຍສະຫວັນ	ພະນັກງານວິຊາການກົມປ່າໄມ້
3. ທ່ານ ສານ ສິລາສຸກ	ພະນັກງານວິຊາການກົມກວດກາປ່າໄມ້

ໃນລົງເຄື່ອນໄຫວເກັບກຳຂໍ້ມູນໃນຄັ້ງນີ້ ສະເໜີຂໍນຳໃຊ້ງົບປະມານ ຂອງອົງການ ອະນຸລັກສັດປ່າ (WCS), ສ່ວນ ລາຍລະອຽດແຜນການເຄື່ອນໄຫວຕົວຈິງ ພວກກ່ຽວຈະພົວພັນຕື່ມ ເບີໂທຕິດຕໍ່: 020 96697888.

ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງຮຽນສະເໜີ ມາຍັງທ່ານ ເພື່ອຄົ້ນຄວ້າ ຜິຈາລະນາ ຕາມເຫັນສົມຄວນດ້ວຍ.

ບຸນທິວໜ້າກົມ

ດຳຕູຍ ເທບວິງສາ

ภาคผนวก ค

รายชื่อสมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

รายชื่อสมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้ชุดคำถาม (A Set of Question) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญุเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีเจ้าหน้าที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 14 คน ดังนี้

1. ท่านชูชาติ ไชย कुमार ตำแหน่ง อธิบดีกรมป่าไม้ กระทรวงกลาโหมและป่าไม้
2. ท่านบุญปอนด์ พุทธะอามาส ตำแหน่ง หัวหน้าแผนกคุ้มครองป่าสงวน กรมป่าไม้
3. ท่านอ้อม สุรินทร ตำแหน่ง หัวหน้าห้องการกลาโหมและป่าไม้ เมืองหัวเมือง
แขวงหัวพัน
4. ท่านคำหล้า ศรีวงศ์ชัย ตำแหน่ง หัวหน้าหน่วยงานตรวจตาป่าไม้ เมืองหัวเมือง แขวงหัวพัน
5. ท่านจำปา เพชรมีชัย ตำแหน่ง หัวหน้าห้องการแถลงข่าว วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
เมืองหัวเมือง แขวงหัวพัน
6. ท่านอิด บุญมีชัย ตำแหน่ง นักวิชาการห้องการแถลงข่าว วัฒนธรรม และการ
ท่องเที่ยว เมืองหัวเมือง แขวงหัวพัน
7. ท่านบุญเพ็ง ภูมิสวาท ตำแหน่ง หัวหน้ากองคุ้มครองอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญุเลย
8. ท่านวีรกร แพงดวง ตำแหน่ง รองหัวหน้ากองคุ้มครองอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญุเลย
9. ท่านนิวรรณ์ คุณสมชัย ตำแหน่ง นักวิชาการหน่วยงานโฆษณา กองคุ้มครองอุทยาน
แห่งชาติน้ำแอตญุเลย
10. ท่านพรศักดิ์ อินทวงศ์ ตำแหน่ง นักวิชาการหน่วยงานท่องเที่ยวธรรมชาติ อุทยาน
แห่งชาติน้ำแอตญุเลย
11. ท่านวิสอน แพงคำไซ ตำแหน่ง นักวิชาการสำรวจชีวะนานาพรรณ อุทยานแห่งชาติ
น้ำแอตญุเลย
12. ท่านคลองทอง คำมีสุข ตำแหน่ง นักวิชาการการบังคับใช้กฎหมาย อุทยานแห่งชาติ
น้ำแอตญุเลย
13. ท่านคำแก้ว ท่อ ตำแหน่ง นักวิชาการองค์การอนุรักษ์สัตว์ป่าประจำลาว
14. ท่านคำผุย อินทวงศ์ ตำแหน่ง นักวิชาการองค์การอนุรักษ์สัตว์ป่าประจำลาว

ภาคผนวก ง

ผลการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

ผลการทดสอบความสอดคล้องโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความและวัตถุประสงค์
(Item-Objective Congruence Index: IOC)

1. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.1 ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว

Descriptives

	a11	a12	a13	a14	a15
N	5	5	5	5	5
Mean	0.800	0.800	1.00	0.800	0.600
Standard deviation	0.447	0.447	0.00	0.447	0.548
Minimum	0	0	1	0	0
Maximum	1	1	1	1	1

1.2 ด้านความสะดวกในการเข้าถึง

Descriptives

	b11	b12	b13	b14	b15
N	5	5	5	5	5
Mean	0.800	0.800	1.00	0.800	0.600
Standard deviation	0.447	0.447	0.00	0.447	0.548
Minimum	0	0	1	0	0
Maximum	1	1	1	1	1

1.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

Descriptives

	c11	c12	c13	c14	c15
N	5	5	5	5	5
Mean	0.800	0.800	1.00	0.800	0.600
Standard deviation	0.447	0.447	0.00	0.447	0.548
Minimum	0	0	1	0	0

Descriptives

	c11	c12	c13	c14	c15
Maximum	1	1	1	1	1

1.4 ด้านสภาพแวดล้อม

Descriptives

	d11	d12	d13	d14	d15
N	5	5	5	5	5
Mean	0.800	0.800	1.00	0.800	0.600
Standard deviation	0.447	0.447	0.00	0.447	0.548
Minimum	0	0	1	0	0
Maximum	1	1	1	1	1

1.5 ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว

Descriptives

	e11	e12	e13	e14	e15
N	5	5	5	5	5
Mean	0.800	0.800	1.00	0.800	0.600
Standard deviation	0.447	0.447	0.00	0.447	0.548
Minimum	0	0	1	0	0
Maximum	1	1	1	1	1

1.6 ด้านความมีชื่อเสียง

Descriptives

	f11	f12	f13	f14	f15
N	5	5	5	5	5
Mean	0.800	0.800	1.00	0.800	0.600
Standard deviation	0.447	0.447	0.00	0.447	0.548
Minimum	0	0	1	0	0
Maximum	1	1	1	1	1

2.2 ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

Descriptives

	j11	j12	j13	j14	j15	j16	j17
N	5	5	5	5	5	5	5
Mean	0.800	0.600	0.800	0.800	1.00	0.800	0.600
Standard deviation	0.447	0.548	0.447	0.447	0.00	0.447	0.548
Minimum	0	0	0	0	1	0	0
Maximum	1	1	1	1	1	1	1

2.3 ด้านเศรษฐกิจและสังคม

Descriptives

	k11	k12	k13	k14	k15	k16	k17	k18	k19	k110
N	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Mean	0.800	0.800	1.00	0.800	0.600	0.800	0.800	1.00	0.800	0.600
Standard deviation	0.447	0.447	0.00	0.447	0.548	0.447	0.447	0.00	0.447	0.548
Minimum	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0
Maximum	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

2.4 ด้านศิลปวัฒนธรรม

Descriptives

	l11	l12
N	5	5
Mean	0.800	0.800
Standard deviation	0.447	0.447
Minimum	0	0
Maximum	1	1

2.5 ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติแอดกลุย

Descriptives

	m11	m12
N	5	5
Mean	1.00	0.800
Standard deviation	0.00	0.447
Minimum	1	0
Maximum	1	1

2.6 ด้านความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สิน

Descriptives

	n11	n12	n13	n14
N	5	5	5	5
Mean	0.600	0.800	0.800	1.00
Standard deviation	0.548	0.447	0.447	0.00
Minimum	0	0	0	1
Maximum	1	1	1	1

2.7 ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว

Descriptives

	o11	o12
N	5	5
Mean	0.800	0.600
Standard deviation	0.447	0.548
Minimum	0	0
Maximum	1	1

**ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของข้อคำถาม(Reliability)
โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)**

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.16	0.522	0.983

1. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.1 ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.18	0.524	0.709

1.2 ด้านความสะดวกในการเข้าถึง

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.18	0.518	0.727

1.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.19	0.517	0.729

1.4 ด้านสภาพแวดล้อม

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.18	0.518	0.727

1.5 ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.16	0.537	0.700

1.6 ด้านความมีชื่อเสียง

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.20	0.523	0.753

1.7 ด้านการบริหารจัดการ

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.19	0.517	0.729

1.8 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.16	0.537	0.700

2. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.1 ด้านลักษณะทางกายภาพ

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.07	0.590	0.864

2.2 ด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.23	0.483	0.731

2.3 ด้านเศรษฐกิจและสังคม

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.16	0.537	0.867

2.4 ด้านศิลปวัฒนธรรม

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.00	0.830	1.00

2.5 ด้านธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติแอดกูเลย

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.05	0.813	0.935

2.6 ด้านความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สิน

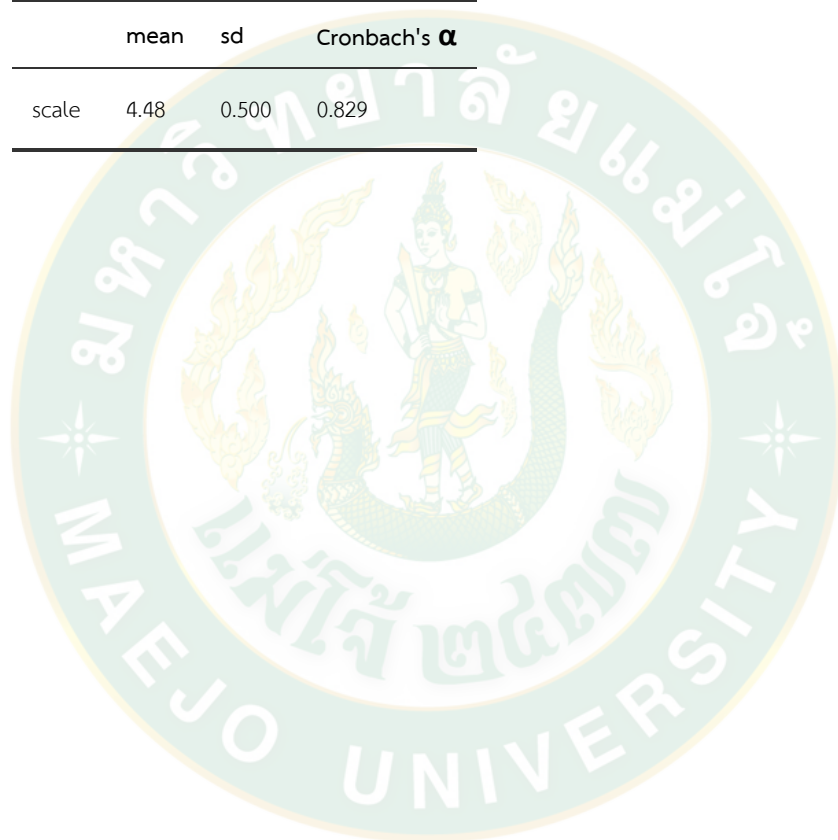
Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.08	0.634	0.730

2.7 ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว

Scale Reliability Statistics

	mean	sd	Cronbach's α
scale	4.48	0.500	0.829

ภาคผนวก จ

ภาพประกอบการวิจัย

ภาพผนวกที่ 1 ลงพื้นที่เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ให้ชาวบ้านรับทราบและให้ความร่วมมือ
เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพผนวกที่ 2 ตัวแทนของแต่ละครอบครัวในหมู่บ้าน ประมาณ 40 ครอบครัวเข้าร่วม
เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพผนวกที่ 3 การเก็บข้อมูลจากชาวบ้านในชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตดูเลย
เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพผนวกที่ 4 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากชาวบ้านในชุมชน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตภูเลย
เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพผนวกที่ 5 ป้ายบอกขอบเขตป่าไม้ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกลูเลย
เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพผนวกที่ 6 ป้ายบอกขอบเขตบ้านที่เก็บข้อมูล ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกลูเลย
เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพผนวกที่ 7 การขี่เรือเข้าพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุกเลย
เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพผนวกที่ 7 (ต่อ)

ภาพผนวกที่ 7 (ต่อ)

ภาพผนวกที่ 8 ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอดกุเลย
เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพผนวกที่ 9 ที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตญุเลย
เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพผนวกที่ 10 ร่องรอยประวัติศาสตร์ในแหล่งท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย
เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพผนวกที่ 11 สัมภาษณ์ทีมงานตรวจตราลาดตระเวน ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย
เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพผนวกที่ 12 สัมภาษณ์ทีมงานขับเรือ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติน้ำแอตกุเลย
เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพผนวกที่ 13 กิจกรรมเดินป่าเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตภูเลย
เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพผนวกที่ 14 ที่พักरणก ในกิจกรรมเดินป่าเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติน้ำแอตภูเลย
เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพผนวกที่ 15 ประชุมหารือกับหน่วยงานรัฐ และองค์การอนุรักษ์สัตว์ป่า WCS
เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2566

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายสุนันทา จุนละมณี
เกิดเมื่อ	22 พฤษภาคม 2523
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2534 ประถมศึกษา โรงเรียนปทุมสมบูรณัจอมแจ้ง เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พ.ศ. 2537 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมจอมแจ้ง เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พ.ศ. 2540 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมจอมแจ้ง เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พ.ศ. 2544 ระดับชั้นสูง สาขาวิชาการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตนาบง มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว พ.ศ. 2555 ปริญญาตรี สาขาวิชาการคุ้มครองและจัดการป่าไม้ คณะวิทยาศาสตร์ป่าไม้ วิทยาเขตดงไคก มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว พ.ศ. 2562 ปริญญาโท สาขาการพัฒนาสังคม คณะวิทยาศาสตร์สังคม มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2544-2546 นักวิชาการ ศูนย์ค้นคว้าและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวท่าสะโน แผนกสิกรรมและป่าไม้ แขวงสะหวันนะเขต พ.ศ. 2546-2551 นักวิชาการกองเลขานุการ กระทรวงกสิกรรมและป่าไม้ พ.ศ. 2552-2560 รองหัวหน้าแผนกเลขานุการ และ เลขาธิการมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงกสิกรรมและป่าไม้ พ.ศ. 2561-2563 หัวหน้าแผนกคุ้มครองสัตว์น้ำและสัตว์ป่า

กรมป่าไม้ กระทรวงกลาโหมและป่าไม้
พ.ศ. 2563-ปัจจุบัน รองอธิบดี กรมตรวจตราป่าไม้
กระทรวงกลาโหมและป่าไม้

